

MAGASIN

ku S'
Strat.
plankeut

HOVEDFLYPLASS GARDERMOEN
LANDSKAPSUTREDNING
 ROMERIKE

LUFTFARTSVERKET

NSB

STATENS VEGVESEN
AKERSHUS

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Oslo, 15. juni 1991

BJØRBEKK & LINDHEIM AS
Landskapsarkitekter MNLA

Mag to 712.25 Win

FORORD.

Stortinget sluttet seg 18. desember 1990 til at det skal gjennomføres utredning på hovedplannivå av ny hovedflyplass på Gardermoen. Utredningen skal danne grunnlag for Stortingets behandling av utbyggingsspørsmålet våren 1992.

Utredningsarbeidet omfatter hovedplaner for selve flyplassen, for det berørte vegnettet og for en jernbaneforbindelse til flyplassen. I tillegg utredes regionale virkninger/utbyggingsmønstre i regionen, og konsekvenser for forsvaret.

En flyplassetablering vil føre til store fysiske inngrep. Som et grunnlag for å klarlegge konsekvenser og optimalisere planløsninger, er det bl.a. gjennomført en oppdatering og registrering av naturforholdene i Romeriksregionen.

Det er gjennomført regionvise registreringer av arealinteresser knyttet til friluftsliv, landskap, naturvern og vilt. Registreringsarbeidet er lagt opp i samarbeid mellom tiltakshaverne (Luftfartverket, NSB og Statens vegvesen Akershus) og Akershus fylkeskommune v/miljøvern avdelingen.

Samordningen av registreringene har gitt en felles plattform for planleggingen og konsekvensvurderingene av tiltakene, samt oppdatert forvaltningens kunnskapsbase innen naturressurser i regionen.

Foreliggende rapport gir en oversikt over den regionale utredningen av landskap som er utført av landskapsarkitektfirmaet Bjørbeek og Lindheim AS.

Oslo, juli 1991

På vegne av oppdragsgiverne:

Luftfartsverket
**HOVEDFLYPLASS
prosjektet**

Roar Bjørdal
Roar Bjørdal
Prosjektleder

Akershus Fylkeskommune
Miljøvern avdelingen

Jarle Jensen
Jarle Jensen
Prosjektleder

INNHOLDSFORTEGNELSE

	FORORD	s. 1
DEL 1.	ROMERIKSLANDSKAPETS HISTORIE	s. 2
DEL 2.	REDEGJØRELSE FOR FREMGANGSMÅTE	s. 5
	* Framgangsmåte	
	* Romerikets plassering i en nasjonal regioninndeling av landskapet.	s. 5
	* Hovedpunkter i analysearbeidet	s. 6
	* Behandling av temaene;	
	Naturgrunnlaget	s. 6
	Arealbruk	s. 6
	Karaktertrekk i landskapet	s. 6
	Synlighet	s. 9
	Helhetsvurdering	s. 11
	Sårbarhet	s. 12
DEL 3.	LANDSKAPSANALYSE	s. 14
	Inndeling i enhetlige delområder	
	Beskrivelse av delområdene;	
	1. Nittedal - Hakadal	s. 15
	Naturgrunnlaget	
	Arealbruk	
	Karaktertrekk i landskapet	
	Synlighet	
	Helhetsvurdering	
	2. Skedsmo - Strømmen	s. 21
	Naturgrunnlaget	
	Arealbruk	
	Karaktertrekk i landskapet	
	Synlighet	
	Helhetsvurdering	
	3. Romeriksåsene - Marka	s. 27
	Naturgrunnlaget	
	Arealbruk	
	Karaktertrekk i landskapet	
	Synlighet	
	Helhetsvurdering	
	4. Flatbygdene på Romerike	s. 33
	Naturgrunnlaget	
	Arealbruk	
	Karaktertrekk i landskapet	
	Synlighet	
	Helhetsvurdering	

5. Gardermoen	s. 45
Naturgrunnlaget	
Arealbruk	
Karaktertrekk i landskapet	
Synlighet	
Helhetsvurdering	

6. Hurdalssjøen	s. 53
Naturgrunnlaget	
Arealbruk	
Karaktertrekk i landskapet	
Synlighet	
Helhetsvurdering	

7. Råholt - Eidsvoll	s. 59
Naturgrunnlaget	
Arealbruk	
Karaktertrekk i landskapet	
Synlighet	
Helhetsvurdering	

Litteraturliste	s. 69
-----------------	-------

DEL 4.	KARTVEDLEGG	
	Høydelagskart	1:50 000
	Arealbrukskart	1:50 000
	Landskapsanalysekart	1:50 000
	Sårbarhetskart	1:50 000

Oppdragsgivers kontaktpersoner har vært Jarle Jensen fra Fylkesrådmannen i Akershus, miljøvernnavdelingen, og Astrid Svenkerud fra Luftfartsverket.

Bjørbekk & Lindheim a/s har hatt følgende bemanning:

Ansvarlige for arbeidet:

Sille Winsnes, landskapsarkitekt MNLA
Aase Skaug, landskapsarkitekt MNLA
Tone Lindheim, landskapsarkitekt MNLA (prosjektleder)

Assistenter:

Hettie Pisters, landskapsarkitekt MNLA
Christian Wesenberg, landskapsarkitekt MNLA
Hege Saxebøl, kontormedarbeider
Tove Venner, kontormedarbeider

Oslo, 14. juni 1991
Bjørbekk & Lindheim a/s
Landskapsarkitekter MNLA

Sille Winsnes
Sille Winsnes

Tone Lindheim
Tone Lindheim

FORORD

I forbindelse med planlegging av hovedflyplass på Gardermoen er det satt igang en rekke utredninger om naturgitte og kulturpåvirkede forhold på Romerike.

På oppdrag fra Fylkesrådmannen i Akershus miljøvernnavdelingen Luftfartsverket, NSB og Statens Vegvesen, Akershus har vi utarbeidet denne utredningen om LANDSKAPET på berørte deler av Romerike.

Parallellt med vårt arbeid utarbeides regionvise utredninger for temaene Friluftsliv, Naturvern, Kulturminner og Vilt av andre instanser. Temaene jord og skog er allerede utredet. Dersom landskapsutredningen hadde stått alene ville endel tilleggsmomenter vært trukket inn, momenter som nå er kuttet ut fordi de blir dekket i de forannevnte utredninger.

Hensikten med oppgaven

Hovedhensikten med landskapsutredningen er å få utarbeidet et planredskap hvor landskapets ulike karakterer og visuelle verdier tydeliggjøres. Dette for at de store utbyggingsprosjekter ikke skal øve tilfeldig vold på landskapet, men om mulig tilpasse seg og underordne seg landskapskvalitetene i regionen.

Aktuelle utbyggingsprosjekter

Følgende tiltak er under planlegging:

Tiltak:

- a) Ny hovedflyplass på Gardermoen
- b) Tilbringersystem - veg
- c) Tilbringersystem - jernbane
- d) Regional utbygging

Tiltakshaver:

Luftfartsverket
Statens vegvesen,
Akershus
NSB
Miljøverndepartementet

Omfang/avgrensning

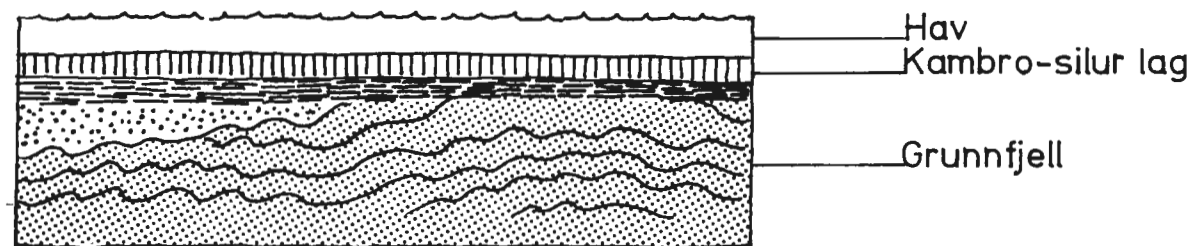
Utredningen omfatter deler av kommunene Nittedal, Oslo, Skedsmo, Rælingen, Sørum, Gjerdrum, Nannestad, Ullensaker, Hurdal og Eidsvoll. Avgrensningene er trukket opp etter landform. Vi har tatt for oss de store daldrag og landskapsrom som vil kunne bli berørt av flyplassrelaterte utbyggingsprosjekter. Grensen er satt ved høydedragene som omkranser disse landskapsrommene.

DEL 1. ROMERIKSLANDSKAPETS HISTORIE

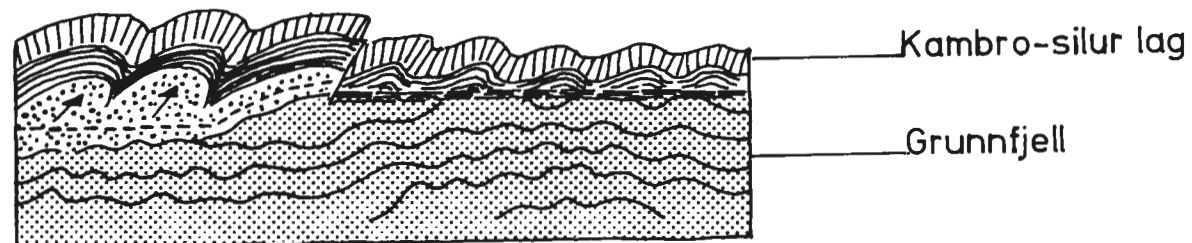
Hvordan kvartærgeologien og kulturpåvirkning opp gjennom tidene har skapt det landskapet vi ser på Romerike idag.

BERGGRUNN:

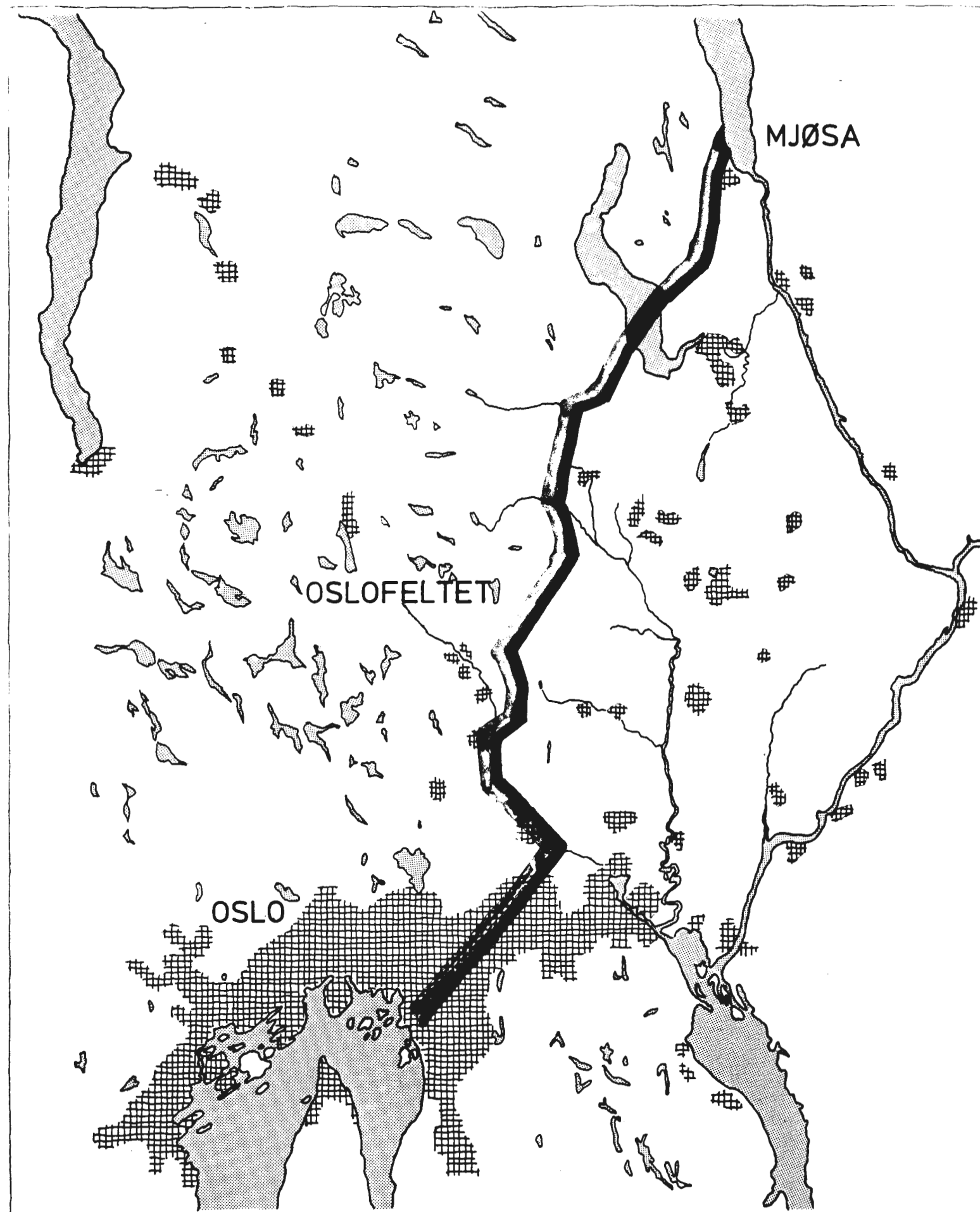
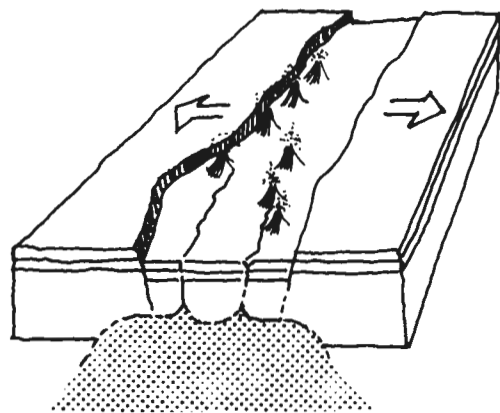
Grunnfjellet er dannet i jordens urtid. For ca. 600 millioner år siden trengte havet inn over grunnfjellsområdene i Norge, og det ble avsatt materiale på havbunnen. Disse kambro-siluravsetningene er næringsrike skifer og kalksteins-bergarter.

I den geologiske perioden Devon ble havbunnen presset sammen og foldet. Kambro-silurlagene ble dermed stående steilt over grunnfjellet.

I Perm var det uroligheter i jordskorpen og vulkansk aktivitet. For ca 250 mill. år siden sprakk Oslofeltet opp og sank.

 Grense mellom Oslo-feltet og grunnfjells område.

Kambrosilurbergartene innenfor Oslofeltet ble derved bevart mellom grunnfjellsområder. Dette er næringsrike bergarter som gir grunnlag for rike jordbruksdistrikter. Lavabergarter fra vulkanene stikker gjerne opp i terrenget, og danner skogkledte platåer og koller.

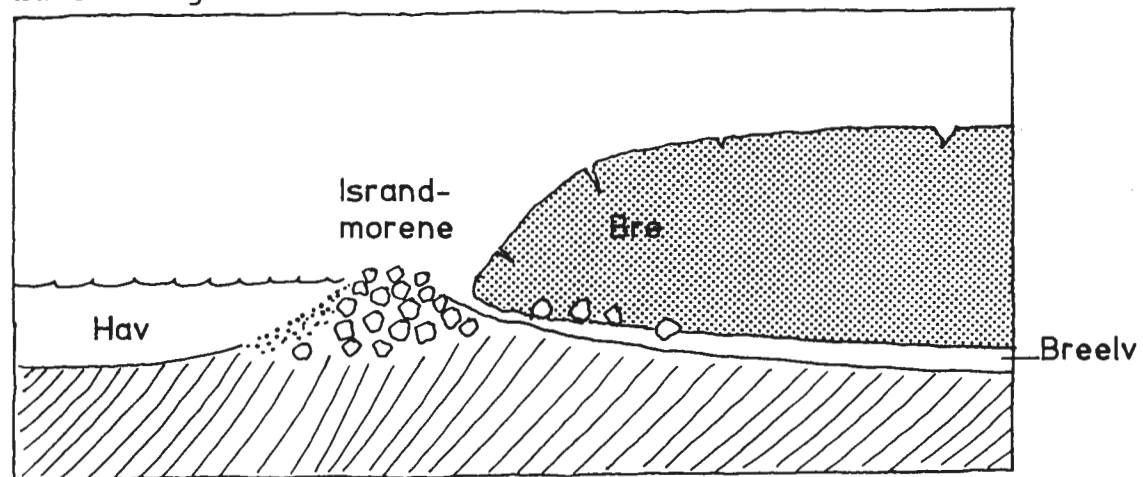
Mistberget tilhører Oslofeltet, og er bygd opp av lagdelte skifer- og kalksteinsbergarter. På den andre siden av Mjøsa ligger Ninabben. Dette fjellet består av gabbro, og hører til grunnfjellsområdene utenfor Oslofeltet.

For 1,5 mill. år siden, i den geologiske perioden Kvartær, var klimaet kaldt og landet gjennomgikk flere istider. I denne perioden ble Norges landskap formet av is og vann, - såkalte kvartærgeologiske prosesser.

KVARTÆRGEOLOGI

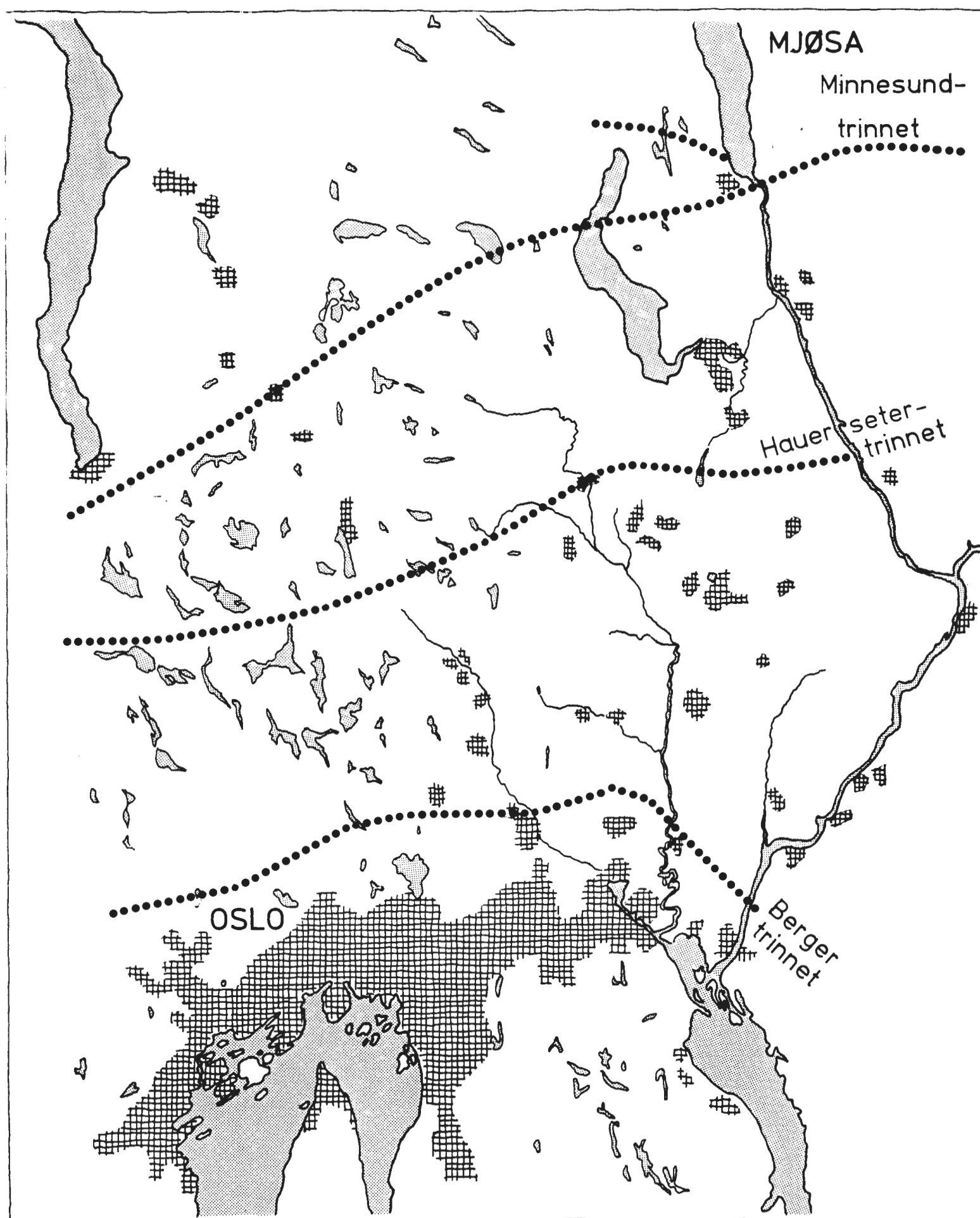
Den siste istiden ble avsluttet for omlag 10 000 år siden. Isen trakk seg tilbake innover i landet, og la igjen jord og stein i mektige israndmorener. Tyngden av isen hadde presset landet ned, og havet stod ca. 200 m høyere enn idag.

I Romerike-området trakk isen seg tilbake nordover, og havet fulgte etter innover i landet.

Innimellom stanset isen sin tilbaketrekning, og det ble lagt opp store israndavsetninger. Det er 5 slike hovedtrinn på Romerike:

1. Berger-trinnet
2. Jessheim-trinnet
3. Hauer seter-trinnet
4. Dal-trinnet
5. Minnesund-trinnet

..... Isens tilbaketrekningstrinn.

1. Berger-trinnet

Isen dekket flatlandet på Romerike, og smeltevann strømmet ut mot isranden. Denne Romeriksbreen lå i dalen over Leirsund. Havet fulgte med inn i en trang fjord ved Skedsmo. Ved Berger strømmet smeltevann ut i en breelv mellom isen og Vardfjellet som lå som en øy. Elva førte med seg store mengder masser ut i fjorden. Den gamle strandlinja langs Vardefjell-øya trer idag tydelig fram som en horisontal hylle.

Havet stod også innover i Nittedal. Nittedalsfjorden ble fylt opp med leire fra Nittedalsbreen. Dalbunnen har fått et næringsrikt jordsmonn av havavsetninger. Den gamle strandlinja i Nittedal finner vi igjen i grensen mellom dyrket mark og skog.

2. Jessheimtrinnet

Isen trakk seg tilbake, og havet fulgte etter inn i det store Romeriksbassenget. Det ble bunnfelt breslam og leire. Disse leirlagene er stedvis opptil 50 m tykke.

Etter landhevingen har elver og bekker gravd seg ned i leiravsetningene, og laget V-formete nedskjæringer. Slike raviner er typisk for Romerike. Det er en særegen landskapstype som flere steder er forsvunnet p.g.a. bakkeplanering.

Ved Jessheim gjorde isen et kort stopp. En breelv spredte ut grus og sand i en deltaformet vifte. Det er på dette isranddeltaet tettstedsbebyggelsen ligger idag.

3. Hauerseteter-trinnet

Hauersetetertrinnet er det største israndtrinnet, og ble avsatt for ca. 9 500 år siden. Kanten kan følges fra Aurtjern over Li til Hauerseteter. Store elver strømmet ut fra isen og avsatte masser opp over havnivået som var ca. 205 m høyere enn idag.

Bakenfor Hauersetetermorenen er det en stor sandflate. Da isen trakk seg tilbake, ble det sterke sydgående vinder langs breoverflaten. Vinden lagde rygger og hauger i den finkornete sanden, - såkalte flyvesanddyner.

Da isen trakk seg tilbake, ble det liggende igjen isrester i sanden. Da disse isrestene smeltet, etterlot de seg groper i sanden, såkalte dødisgroper. Hersjøen, og mange mindre sjøer i Gardermoen-området, ligger i slike dødisgroper.

Sandavsetningene i dette området rommer et enormt grunnvannsmagasin.

4. Dal-trinnet

Isen stoppet en kort tid i passet ved Dal. Der ble det avsatt grus og sand i rygger.

5. Minnesund-trinnet

Ved Minnesund hadde Mjøsmbreen en bueformet front ut i havet ved Eidsvoll. Løsmassene som ble avsatt utenfor Minnesund demmet opp Mjøsa ved isens tilbaketrekning. Smeltevann fra nord gravde seg ned og formet Vormadalføret.

ORDFORKLARINGER

ESKER

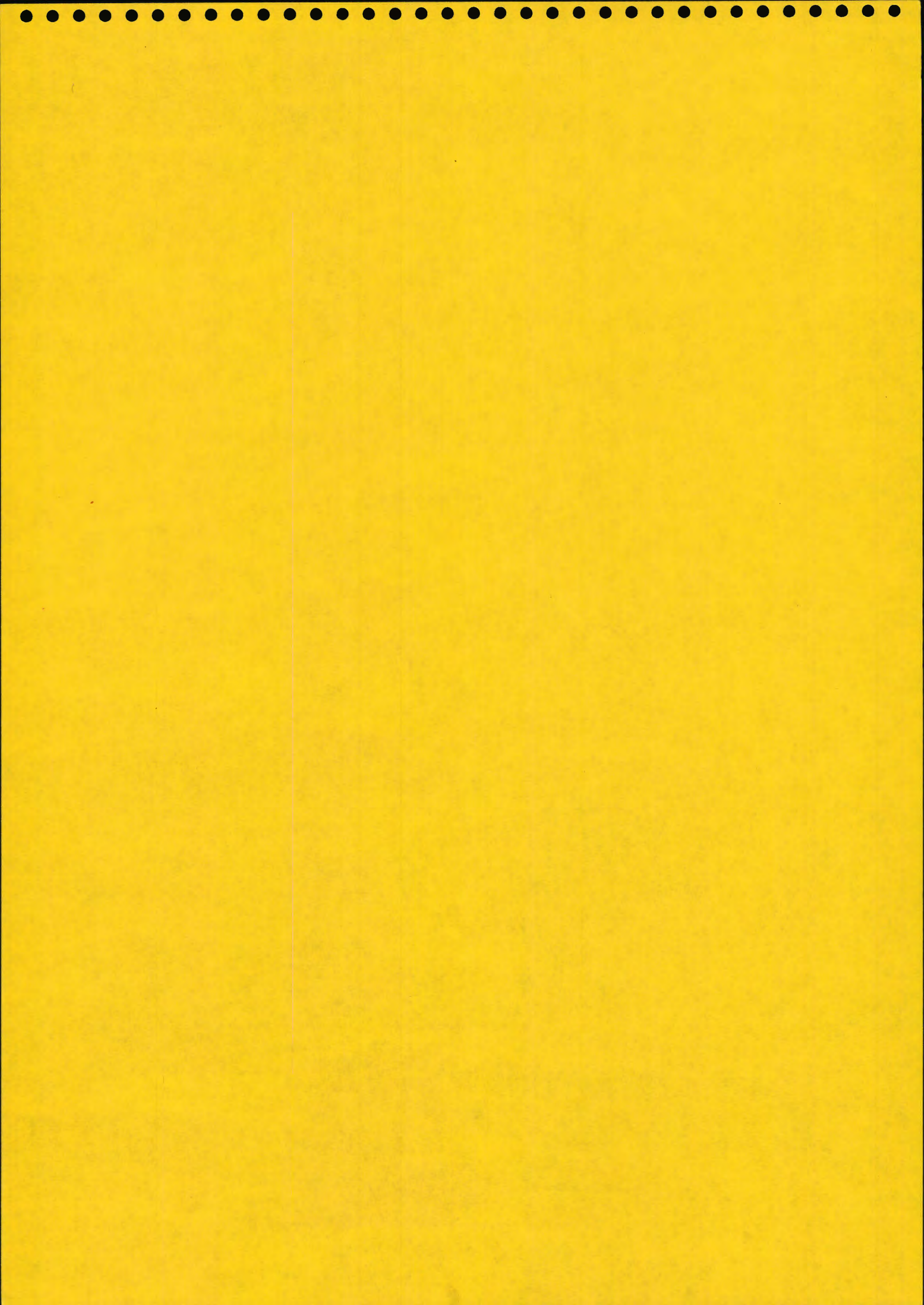
Rygg av grus og sand som er avsatt i smeltevannstunnel langs bunnen av en bre.

MEANDERSVINGER

I løsmateriale vil en elv etterhvert grave sterkt til siden (meandrere). En får en bred dal hvor elva slynger seg i meandersvinger.

RAVINER

V-formede kløfter i gammel havbunn. Vann har gravd i løsmasser som er avsatt under havet, og det har blitt et nettverk av v-formede daler. I noen av dem renner det en bekk, men de fleste er tørre.

DEL 2. REDEGJØRELSE FOR FRAMGANGSMÅTE

FREMANGSMÅTE

I landskapsregistrerings- og analysearbeidet på Romerike startet vi opp med å utarbeide et Høydelagskart M=1:50 000 (se vedlegg). Dette synliggjorde de dominerende landformene og ble brukt til å avgrense prosjektområdet. Høydelagskartet ble videre brukt som et av flere underlag til å dele opp prosjektområdet i enhetlige delområder.

Det ble også utarbeidet et Arealbrukskart M=1:50 000 hvor vi ved å dramatisere økonomisk kartverk fikk fram lukkede, skogkledte arealer, åpne arealer, tettsteder og vann. Utarbeidelsen og studiet av disse to kartene, ga kjennskap til Romerikets store og små landskapsrom og steder. Dette ga en viktig bakgrunn for befaringer i marken.

Det ble utført et stort antall befaringer i prosjektområdet. Disse ble foretatt stort sett pr. bil, - noen ganger til fots i høydedragene, - og alltid av to landskapsarkitekter. På disse turene ble det fotografert flittig.

P.g.a planområdets størrelse og oppgavens omfang er ikke hver kvadratmeter landskap gjennomgått av oss. Dette åpner mulighet for at et og annet landskapselement kan ha blitt utelatt. Vi benevner derfor de viktige landskapselement vi har funnet som eksempler, ikke som en 100% dekkende opplisting av samtlige landskapselementer i planområdet.

På befaringer fikk terrengform, vegetasjon og vann en karakteristikk. Arealbruk ble registrert, likeså landskapets karaktertrekk; landskapsrom, linjer, landemerker, knutepunkter og barrierer. Videre ble synligheten i landskapet søkt avdekket. Under alle befaringene hadde vi en helhetsvurdering i tankene m.h.t. sårbarhet for inngrep, evne til å absorbere, hvilke landskapskvaliteter som kunne spores osv.

Kartarbeid, registreringer i marken, studier av flyfoto, litteraturstudier og samtaler med aktuelle fagpersoner har dannet grunnlaget for denne landskapsutredningen.

I utredningen har vi valgt å belyse våre vurderinger ved hjelp av 1:50 000 kart, snitt og skisser. I våre beskrivelser og skisser har vi gått mer detaljert til verks.

For denne type landskapsanalysearbeid finnes det i fagmiljøet ikke en opplært og vedtatt Metode. Ulike landskapsarkitektmiljøer vil angripe et slikt prosjekt på ulike måter. Etter å ha studert mange sammenlignbare oppgaver (se litteraturliste) har vi i dette arbeidet valgt å støtte oss til og bygge videre på følgende fagkilder;

- * "Natur og kulturlandskapet i arealplanleggingen", Nordisk Ministerråd 1987
- * "Vurderinger av landskapskvalitet." Utkast til arbeidsopplegg, Magne Bruun, Institutt for landskapsarkitektur, Ås-NLH
- * "Reiseliv og areal", vedlegg II, landskapskartlegging (en metode for kartlegging og presentasjon av arealinteressene til reiselivet) NIJOS, Ås, 1990

ROMERIKETS PLASSERING I EN NASJONAL REGIONINNDELING AV LANDSKAPET

På landsbasis er landet delt inn i 30 hovedregioner. "Natur og kulturlandskapet i arealplanleggingen", Nordisk Ministerråd, 1987.

Planområdet ligger i Region 2: Østlandets slettebygder.

I denne regioninndelingen har de store hoveddrag i landskapet vært utslagsgivende. Vurderingen av landskapskomponentene tar utgangspunkt i regionens egne landskapsforhold både mht. regioninndeling og i videre underdeling i enhetlige områder. Landskapskomponenter i Østlandets slettebygder slipper dermed sammenligningen med f.eks. Vestlandets storslåtte fjordlandskap.

1. Skagerak-kysten
2. Østlandets slettebygder
3. Østlandets silurbygder
4. Telemarks lavlandsbygder
5. Østlige skogs- og mellombygder
6. Skogs- og mellombygder i sentrale Sør-Norge
7. Sørlandets skogs- og mellombygder
8. Dal- og fjellbygder i Hedmark
9. Dal- og fjellbygder i sentrale Sør-Norge
10. Sør-Norges fjelltrakter
11. Heibygd i Dalane
12. Jærens slettebygder
13. Vestlandets kystbygder
14. Vestlandets fjordbygder
15. Vestlandets indre bygder
16. Trøndelags og Nord-Møres kystbygder
17. Fjordbygder i Nord-Møre og Trøndelag
18. Trondheimsfjorden jordbruksbygder
19. Trøndelags dal- og fjellbygder
20. Kystbygder i Helgeland og Salten
21. Kystbygder i Lofoten og Vesterålen
22. Fjordbygder i Nordland og Troms
23. Nordlands innlandsbygder
24. Indre bygder i Troms og Vest-Finnmark
25. Fjelltraktene i Nordland og Troms
26. Kystbygder i Troms
27. Kyst- og fjordbygder i Vest-Finnmark
28. Kyst- og fjordbygder i Øst-Finnmark
29. Øst-Finnmarks dalbygder
30. Finnmarksvidda

HOVEDPUNKTER I ANALYSEARBEIDET

Vi har delt planområdet på Romerike opp i 7 enhetlige områder utfra dominerende landform.

Disse er:

1. Nittedal - Hakadal
2. Skedsmo - Strømmen
3. Romeriksåsene - Marka
4. Flatbygdene på Romerike
5. Gardermoen
6. Hurdalssjøen
7. Eidsvoll

Disse 7 områdene har fått den samme systematiske gjennomgang med utgangspunkt i følgende hovedpunkter:

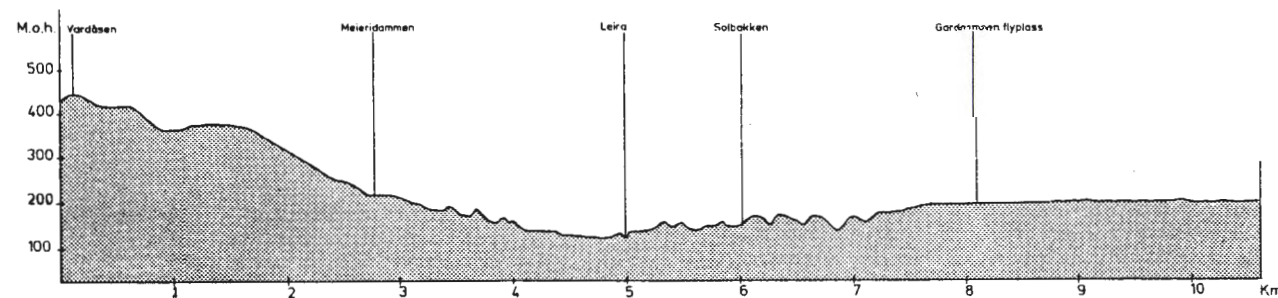
1. NATURGRUNNLAG
2. AREALBRUK LANDSKAPSTYPER
3. KARAKTERTREKK I LANDSKAPET
4. SYNLIGHET
5. HELHETSVURDERING

1. "NATURGRUNNLAGET omfatter geologiske forhold, jordbunn, klima, hydrologi og vilkår for vegetasjonsutvikling og vekst.

I denne utredningen konsentreres det om:

- a. Terrengform
- b. Vegetasjon
- c. Vann

- a. Terrengformen handler om stedets topografi. Innledningsvis er Romerikslandskapets historie fortalt. Mer detaljert informasjon framkommer her i form av tekst og terrengsnitt. Terrengsnitt er lagt gjennom områdene for å gi et representativt inntrykk av hovedform. For å få fram hovedformene i Romerikets slake landskapsform har vi funnet det nødvendig å gjøre den vertikale målestokken 4 ganger så stor som den horisontale.

SNITT 4-4'

- b. Vegetasjon. Avsnittet har som mål å gi en oversikt over vegetasjonsforholdene innen området. Hovedsaklig konsentreres det om å gi et bilde av den overordnede vegetasjonen og hvor den befinner seg.
- c. Vann. Forekomster av vann kommenteres. Det skilles mellom ulike vannkarakterer; innsjøer, elver og bekker.

2. "AREALBRUKEN gjenspeiler resultatene av menneskelig virksomhet. Den er avhengig av en kulturhistorisk utviklingsprosess og av naturgrunnetets yteevne - bonitet.

I denne utredningen konsentreres det om;

- a. Landbruk
- b. Veger/jernbane
- c. Bebyggelse

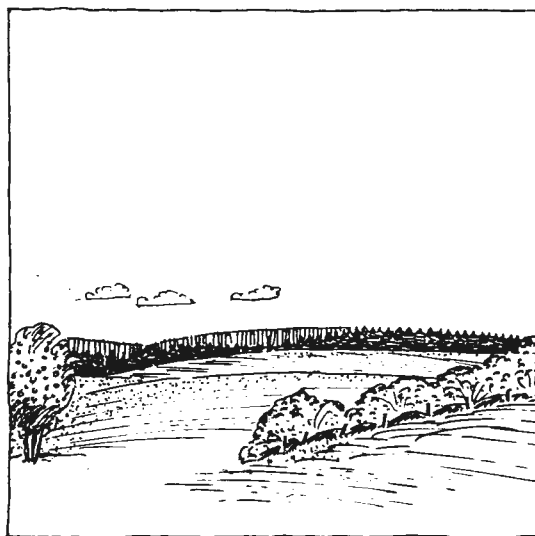
- a. Landbruk. Det gis en kortfattet beskrivelse av nåtidens landbruk. Relevante data som gjennomsnittlig bruksstørrelse, prosentvis andel av åkerareal og grasareal samt antall bruk med husdyrhold er ført opp.
- b. Veger/jernbane. Traseer blir kort beskrevet. Totalinntrykket disse gir i landskapsbildet framkommer grovt.
- c. Bebyggelse. Bebyggelsens beliggenhet og tilhørighet i landskapet beskrives. Byggeskikk og eldre bebyggelse (kirker og kulturbygninger) er omtalt når det er spesielle samspill mellom bebyggelse og landskap.

3. KARAKTERTREKK I LANDSKAPET. De overordnede og vesentlige karakterdrag forteller om landskapets åpenhet og skalaforhold. Inndelingen av området i 7 enhetlige områder er utslag av landskapsrommenes dominerende karaktertrekk - dal, slette, vann osv.

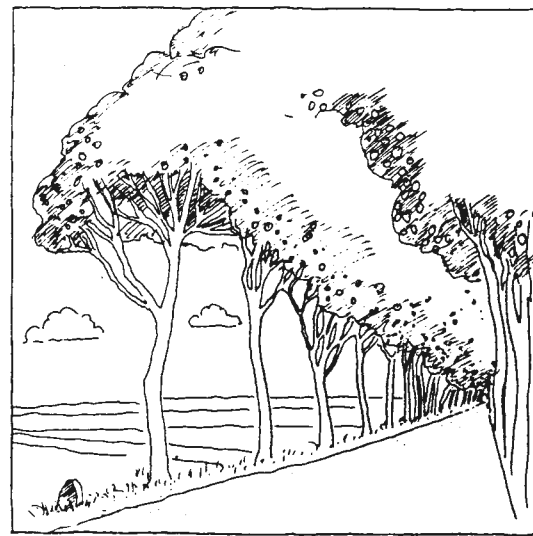
Karaktertrekkene kan inndeles i følgende grupper:

- a. Landskapsrom
- b. Linjer i landskapet
- c. Landemerker
- d. Knutepunkter
- e. Barrierer

- a. Landskapsrom består av gulv, vegger og tak. Gulvet kan være en slette, en dalbunn, et vannspeil osv. Veggene kan være dalsider, bergkoller, vegetasjonskanter osv. Taket er oftest himmelen, men ikke alltid. Landskapsrom kjennetegnes ved oppbygning og ikke ved størrelse. To eksempler kan illustrere dette

- jordet er gulv
- bryn og vegetasjon (gjerder)
- himmelen er tak

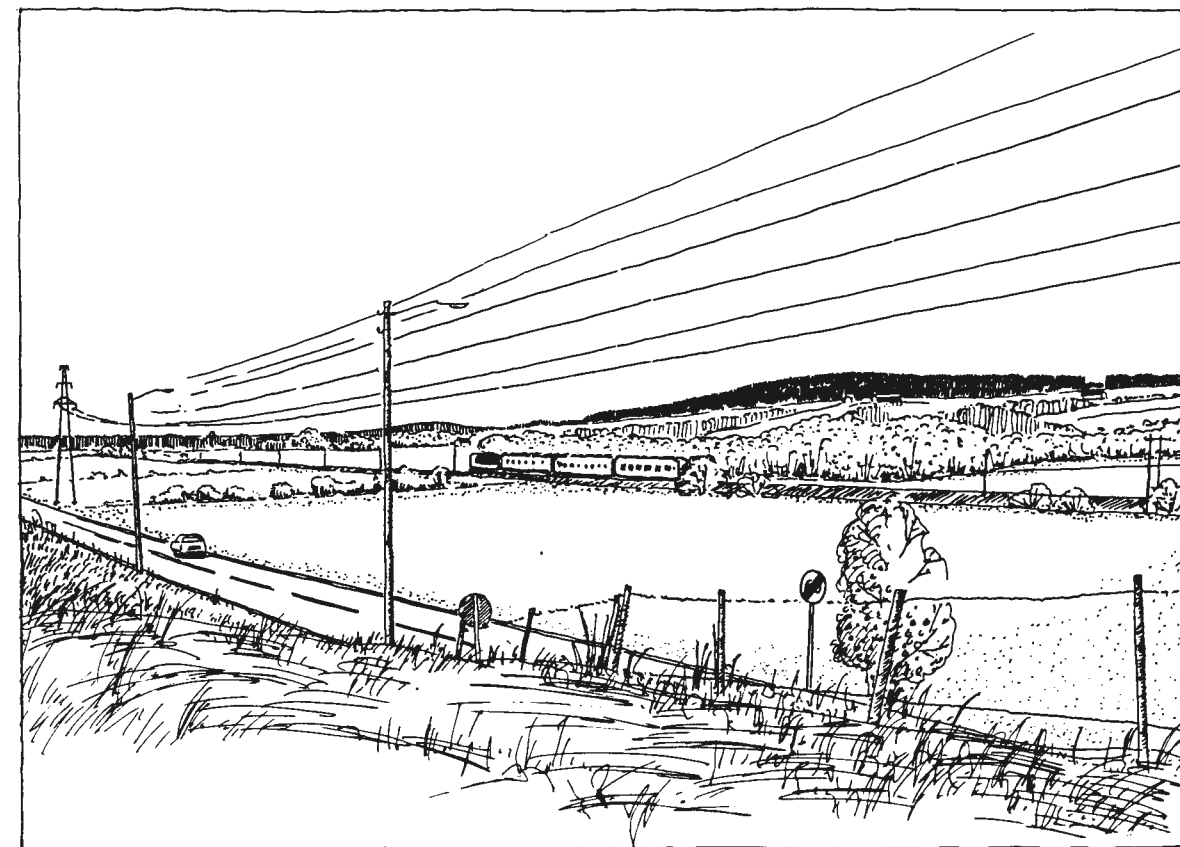
- Veien er gulvet
- trestammene danner vegger
- trekronene danner tak

Denne utredningen legger hovedvekten på å få fram de overordnede landskapsrommene, men samtidig gis det eksempler på intime og småskala landskapsrom innenfor de overordnede.

Karakteristisk for Romerike er de store mengder løsmasseavsetninger. Da landet hevet seg kom havbunnen opp i dagen og dannet et sammenhengende plant gulv mellom høydedragene. Dette gulvet er senere gjennomskåret av særlig elvedaler (raviner). Elvedalene skaper mange mindre landskapsrom innenfor det store landskapsrommet.

- b. Linjer i landskapet

Linjer i landskapet kan være alt fra gjerder og hekker til veier og stier (gamle veifar) samt alle' plantinger. Det kan være åkerreiner, elver og bekker. Silhuetter, skogkanter, motorveier og kraftlinjer representerer hovedlinjer i de overordnede landskapsrommene og er følgelig vektlagt i denne rapporten. Ved siden av sin visuelle betydning har disse linjene i landskapet også en stor økologisk funksjon i naturen.

Eksempler på linjer i landskapet. I forgrunnen gjerde, vegbelysning, kraftledning og veg. I bakgrunnen jernbane, åkerreiner, skogkanter, bryn, silhuetter.

- c. Landemerker kjennetegnes ved at de stikker opp eller stikker seg fram i landskapsbildet. De bidrar til å øke gjenkjenneligheten og orienteringsevnen i et område. F.eks. varder, master, kirker, særpregete bygninger, en spesielt framstående landskapsformasjon, en foss.
- d. Knutepunkter karakteriseres ved møtet av ferdselsårer fra flere retninger. Disse stedene har gjerne oppstått og befestet sin stilling gjennom tidene. Naturgitte forhold som f.eks. utløpet av en elv, innerst i en fjord, stedet der to daler munner ut i en større, terreng som tillater store samlinger av folk, har ofte gitt forutsetningene for dannelsen av knutepunkter.

e. Barrierer

Barrierer er hindringer i landskapet Vi må skille mellom to typer;

* Barrierer som hindrer ferdsel;

En stri og bred elv kan være en barriere for kryssende ferdsel. Det samme kan en trafikkfarlig motorvei være. Tett og ugjennomtrengelig oppslag av kratt og skog kan også medføre ferdselsvansker.

* Visuelle barrierer; Terrengformer kan bryte og forhindre den visuelle kontakten i et landskapsrom, f.eks. et fjell, en haug, en åskam.

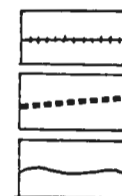
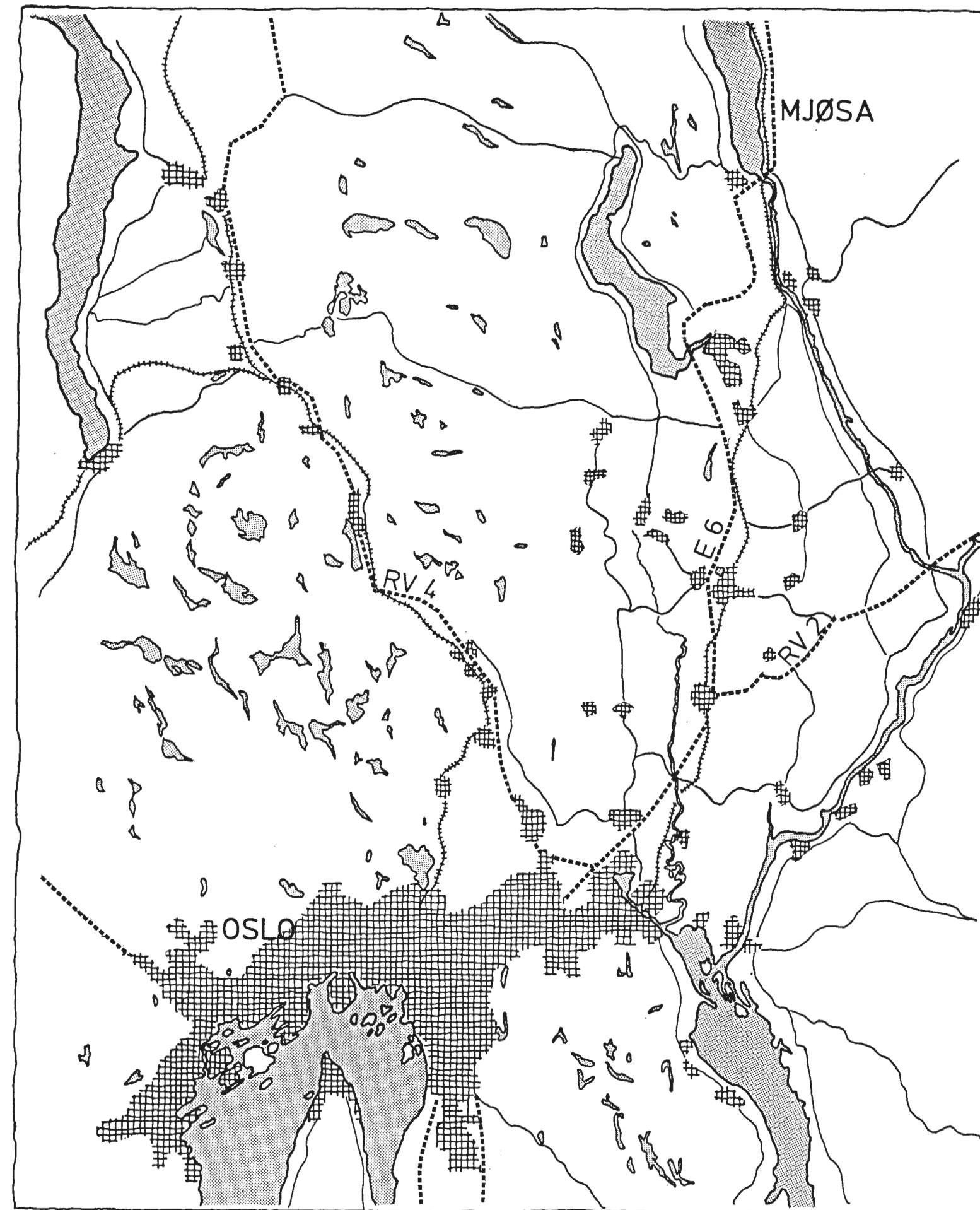
Tett vegetasjon kan og gi en visuell barriere.

Vegetasjonens barriereeffekt kan variere mht. årstidene.

Det som oppleves som et stort åpent landskapsrom vinterstid, kan sommerstid være avstengt eller oppdelt i mindre visuelle landskapsrom.

De visuelle barrierene vil naturlig inngå og kanskje tilføre spenning i et område - hva skjuler seg bak?

De menneskeskapte visuelle barrierer (byggverk, damanlegg, voller, veianlegg o.l.) kan punktere eller proppe igjen noe som fra naturens side er åpent i karakteren.

Jernbane

Viktig gjennomgangsvei/motorvei

Riksvei/fylkesvei

VIKTIGE
KOMMUNIKASJONER.

4. SYNLIGHET

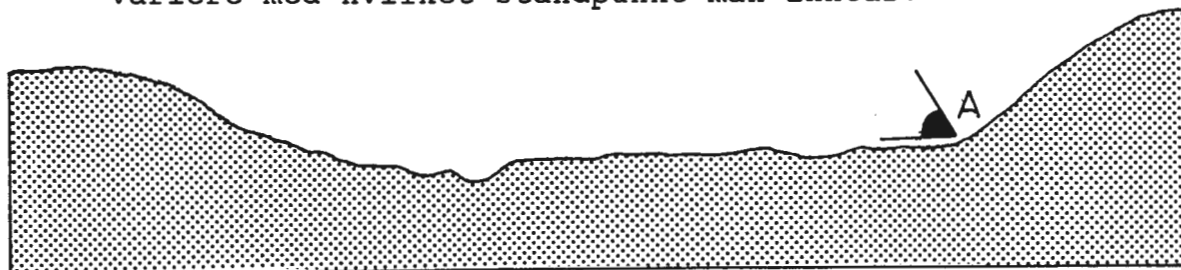
Synlighet innen et landskapsrom er avhengig av flere faktorer; terrengform (høydeforskjeller og skala), vegetasjon (forholdet skog - dyrket mark) og innslag av vann.

"Skalaforholdene i landskapet er resultat av samspill mellom mange faktorer og avhenger blant annet av naturtype, terrengform og detaljinnhold i landskapet. Et åpent landskap med få eller ingen detaljelementer vil ha typisk storskalapreg, mens karakteristiske småskalaforhold finnes i småkuperte områder med variasjon og mange detaljer." (Natur og kulturlandskapet i arealplanleggingen, Nordisk Ministerråd 1987).

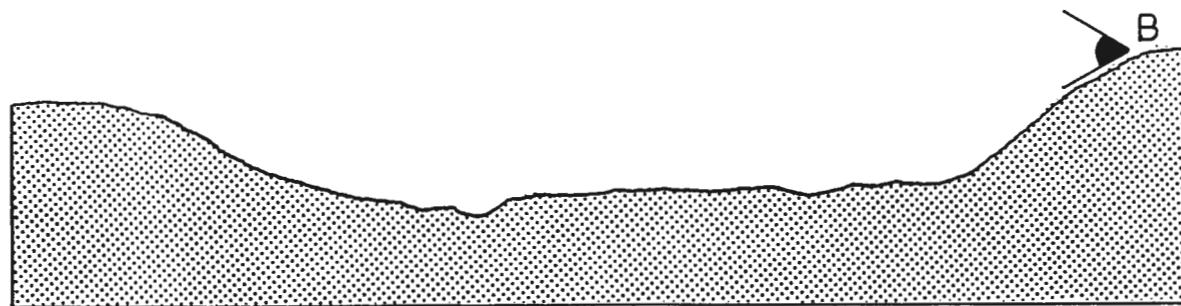
Oppfattelsen av landskapsrommet vil variere sterkt etter hvilke standpunkter man velger.

I denne utredningen beskrives først de overordnede synlighetsforholdene i en kort innledning. Deretter presenteres et skjematisk bilde av synlighet på kart (1:150000). Det er lagt raster på det som framkommer som sterkt synlige vegger i de ulike landskapsrommene.

Kartet suppleres av karakteristiske terrengsnitt. Disse viser at det er høydedragene som blir synlige. "Gulvets" innhold vil overveiende komme i synlighetsskyggen. Det som er synlig på "gulvet" vil variere med hvilket standpunkt man inntar.

1. Synligheten fra A vil begrenses til det aller nærmeste. Det bakenforliggende på samme nivå vil ofte ligge skjult. Det som stikker opp fra "gulvets" nivå oppfattes som "blåner" og avgrensninger det store rommet.

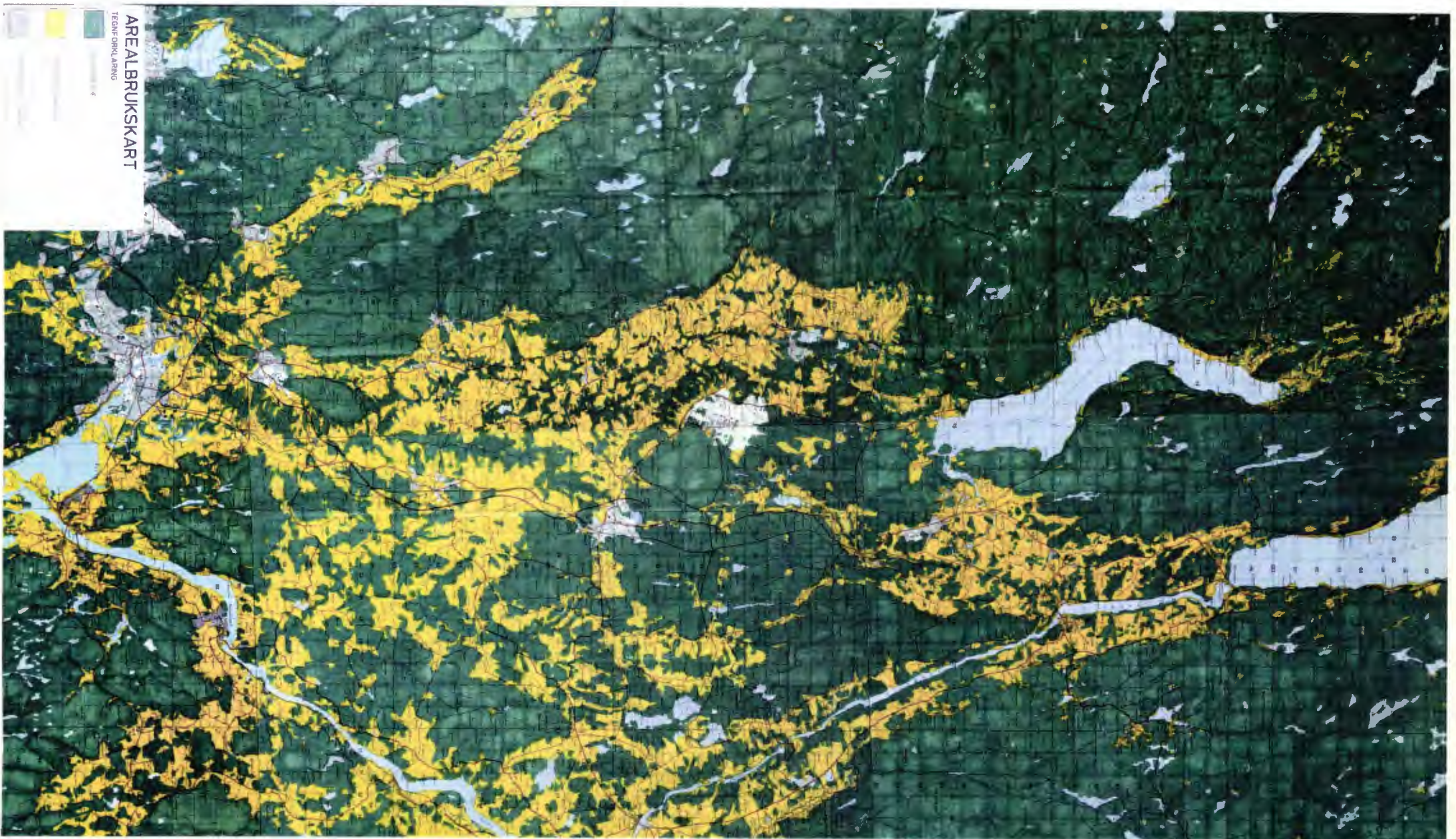
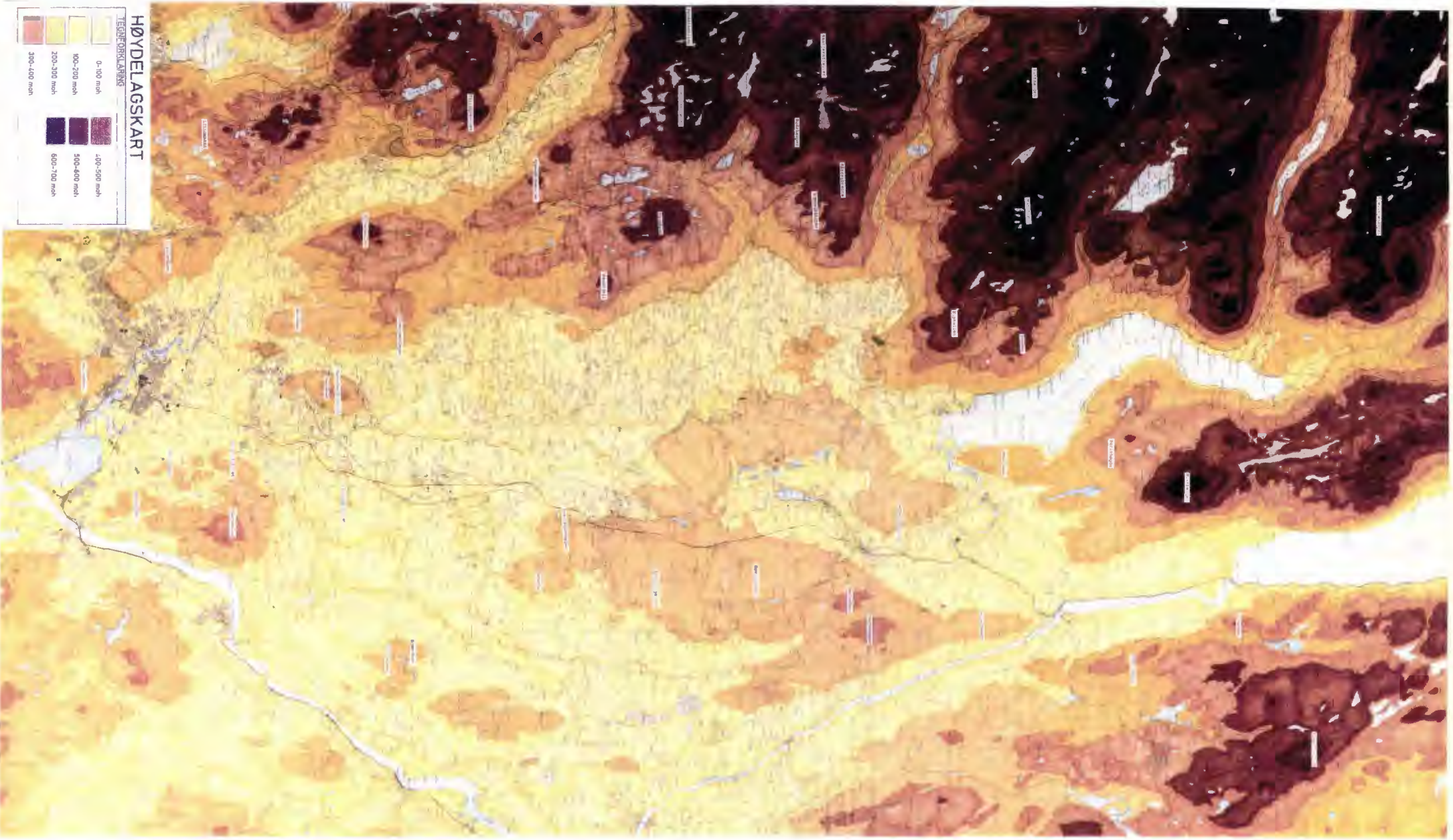

2. Synligheten over landskapsrommet og utenforliggende landskap øker når man stiger i terrenget (standpunkt B). Utsynet herfra kan gi en ganske detaljert oversikt over gulvet i tillegg til at "blånene", veggene, framtrer med større styrke (favnende grep).

I denne utredningen er det søkt å få fram begge disse måter å betrakte synlighet på. Standpunkter er lokalisert til oversiktlige høydedrag, men også dypt nede i landskapsrommet. Dette er gjort for å ta opp noen av de variasjoner som er koblet til synlighet. Fotomontasjer er valgt ut for å dekke disse ulike typer ståsted. De søker å gi et representativt inntrykk innen hvert delområde.

Romeriksåsen i bakgrunnen danner vegg i det store landskapsrommet. Elveskråningen ned mot Leira danner vegg i det mindre landskapsrommet.

5. HELHETSVURDERING

I den oppsummerende helhetsvurdering av hvert delområde søker vi å beskrive totalinntrykket av landskapet. Det redegjøres for hvilke områder og elementer i landskapet som er sårbare for inngrep, -og hvilke områder som har en absorberende evne i forhold til inngrep. Avslutningsvis gis det overordnede tilrådninger om hvor evt. inngrep kan finne sted og hvordan de i såfall bør tilpasses.

Det skilles her mellom 3 ulike typer inngrep:

Punktinngrep: F.eks. hoppbakke, mast
Linjeinngrep: F.eks. vei, jernbane, kraftlinje
Flateinngrep: F.eks. boligområde, næringsbebyggelse

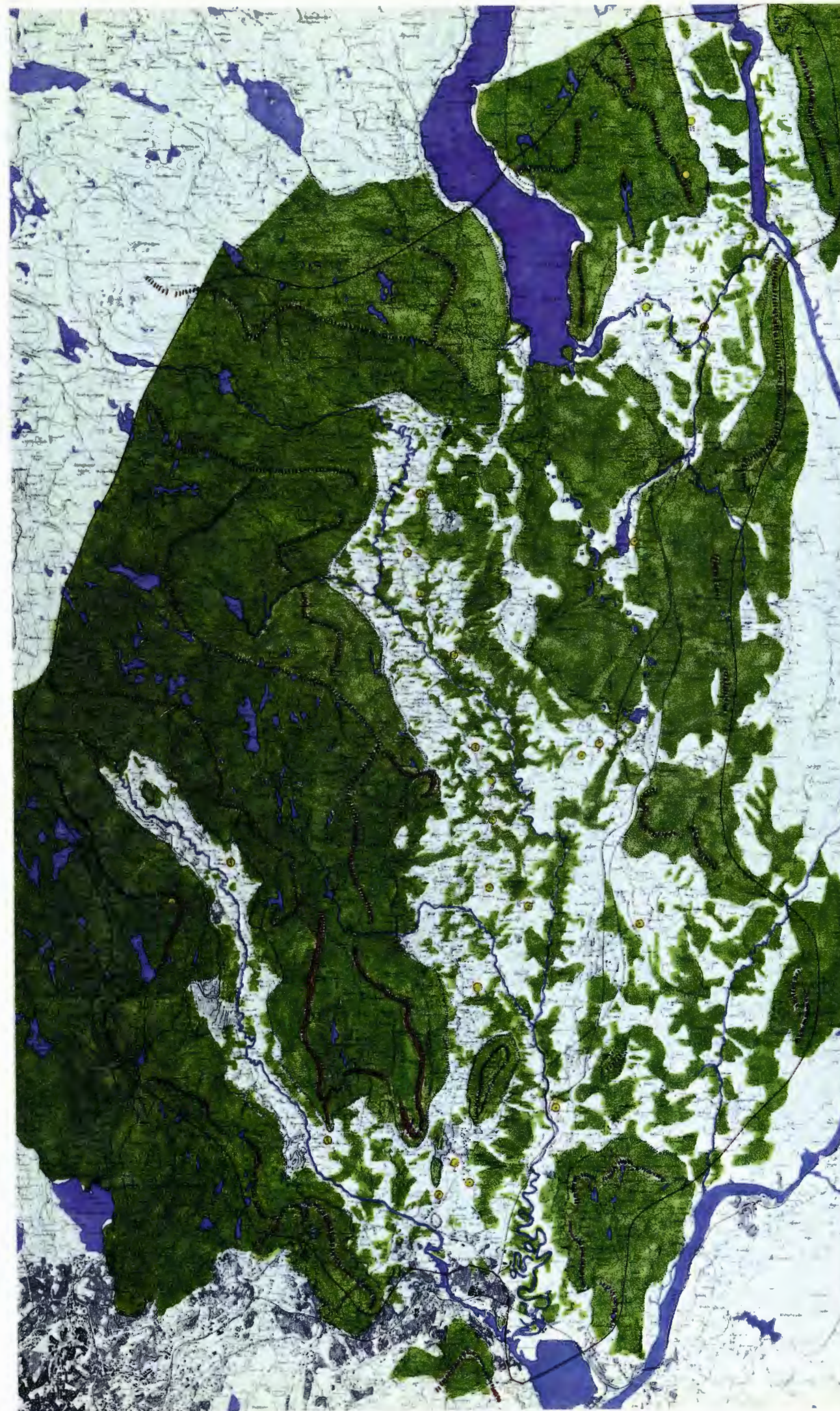
LANDSKAPSANALYSE

TEGNFORKLARING

	OVERORDNET VEGETASJON		ELVER, VANN VEGETASJON
	SILHUETTER PÅ HØYDEDRAG		FREMTREDENDE TERRENGFORMER
	SKRÅNINGSFOT VEGETASJONSKANT		KIRKER

EKSEMPLER PÅ SÆRPREGET LANDSKAP

ÅS GÅRD	1	SOLBAKKEN	9
VARINGSKOLLEN	2	HOMLE GRAVHAUG	10
BRÅNÅS GÅRD	3	LOGNA KRAFTVERK	11
HUSEBY GÅRD	4	BØN	12
"ASBJØRNSENS 1000 ÅRS-EIK"	5	EIDSVOLLBYGNINGEN	13
LÅVERUD GÅRD	6	ÅSLEIA	14
BJØRKEREKKER LANGS RV120	7	HAGEMARK ÅSGÅRD	15
RAKNEHAUGEN	8		

6. SÅRBARHET
 For å konkretisere beskrivelsen har vi utarbeidet et sårbarhetskart M=1:50 000. Her blir planområdet delt inn i I, II og III områder, der I-områdene er mest sårbare.

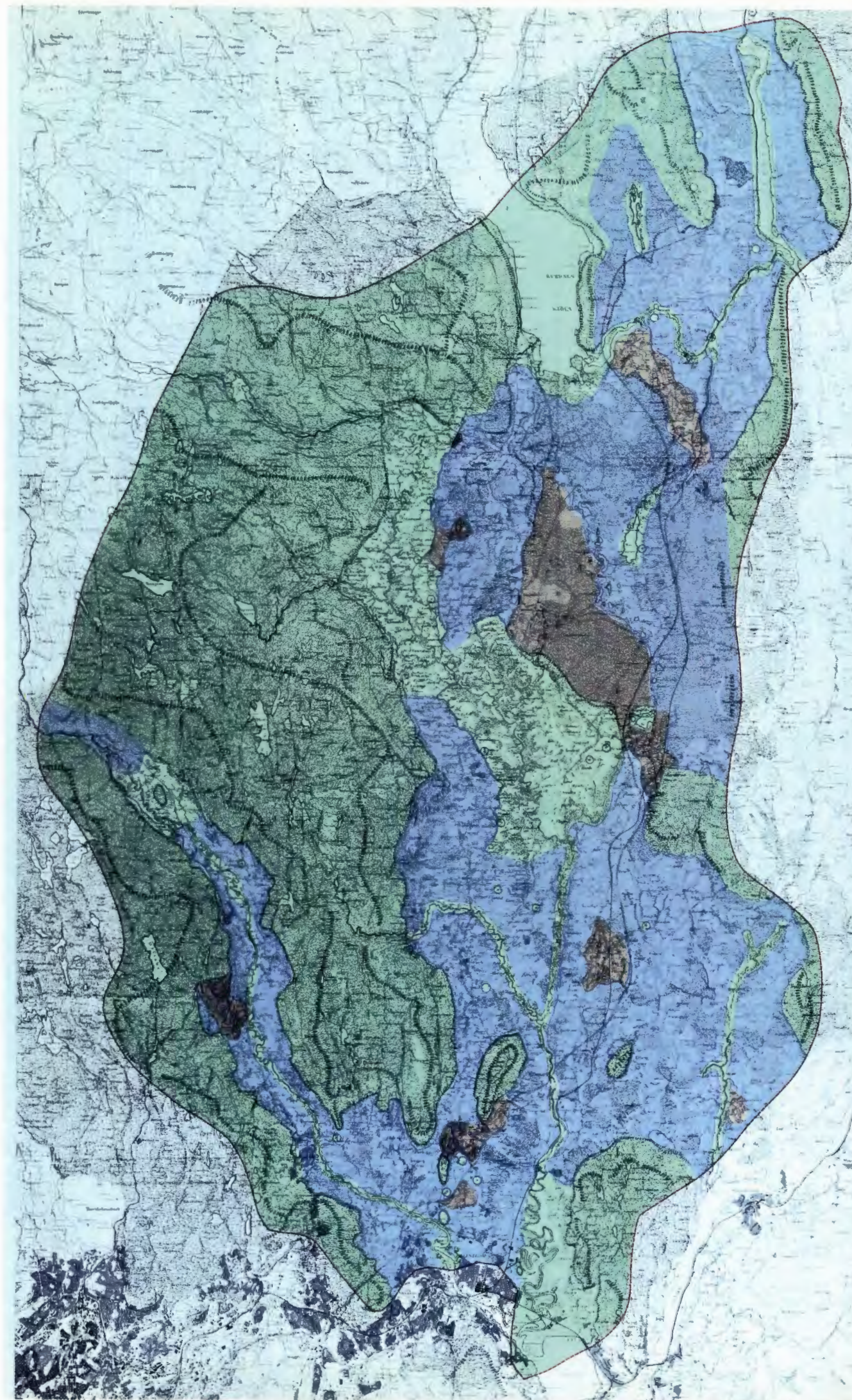
LANDSKAPETS SÅRBARHET:

Område	Signatur	
I	mørk grønt	Arealer som er sårbare. Utbygging ikke tilrådelig
II	blå	Arealer som er middels sårbare. Landskapet kan absorbere inngrep dersom det stilles høye krav til tilpasning.
III	lys brun	Arealer som er minst sårbare overfor inngrep. Landskapet har evne til å absorbere inngrep.

SÅRBARHETSKART

TEGNFORKLARING

I	I - OMRÅDE - MEST SÅRBART
II	II - OMRÅDE - MIDDELS SÅRBART
III	III - OMRÅDE - MINST SÅRBART

Planområdet deles opp i I, II og III områder etter følgende kriterier:

1. I områder:

- eksponerer seg i landskapet sett som helhet (region)
- fremtrer tydelig i forhold til omgivelsene, gode utsyn
- dalsider (omfatter silhuetter og skråningsfot)
- rygger som stikker opp ute på flater
- raviner som har intakt utseende og ikke vært utsatt for bakkeplanering
- godt synlige vannforekomster
- dominerende løvskoginnslag (årstidvariasjon)

II områder:

- typisk terrengform er slakt og svakt hellende terreng
- alminnelig skjøttet bygdelandskap oppbrutt av skogsteiger
- blandingskogområder med dominans av barskog
- vann og tjern gjemmes bort i vegetasjon

III områder:

- landskap som preges av bebyggelse
- landskap som preges av lite variasjon i skogbildet

Følgende matrise er brukt for å plassere de ulike landskapselementene, og arealene i kategori I, II og III:

Skjemaet er opprinnelig hentet fra rapporten "Reiseliv og areal, vedlegg II, landskapskartlegging", NIJOS, Ås, 1990. Men det er i denne sammenheng videreutviklet og tilpasset landskapsforholdene i vårt planområde.

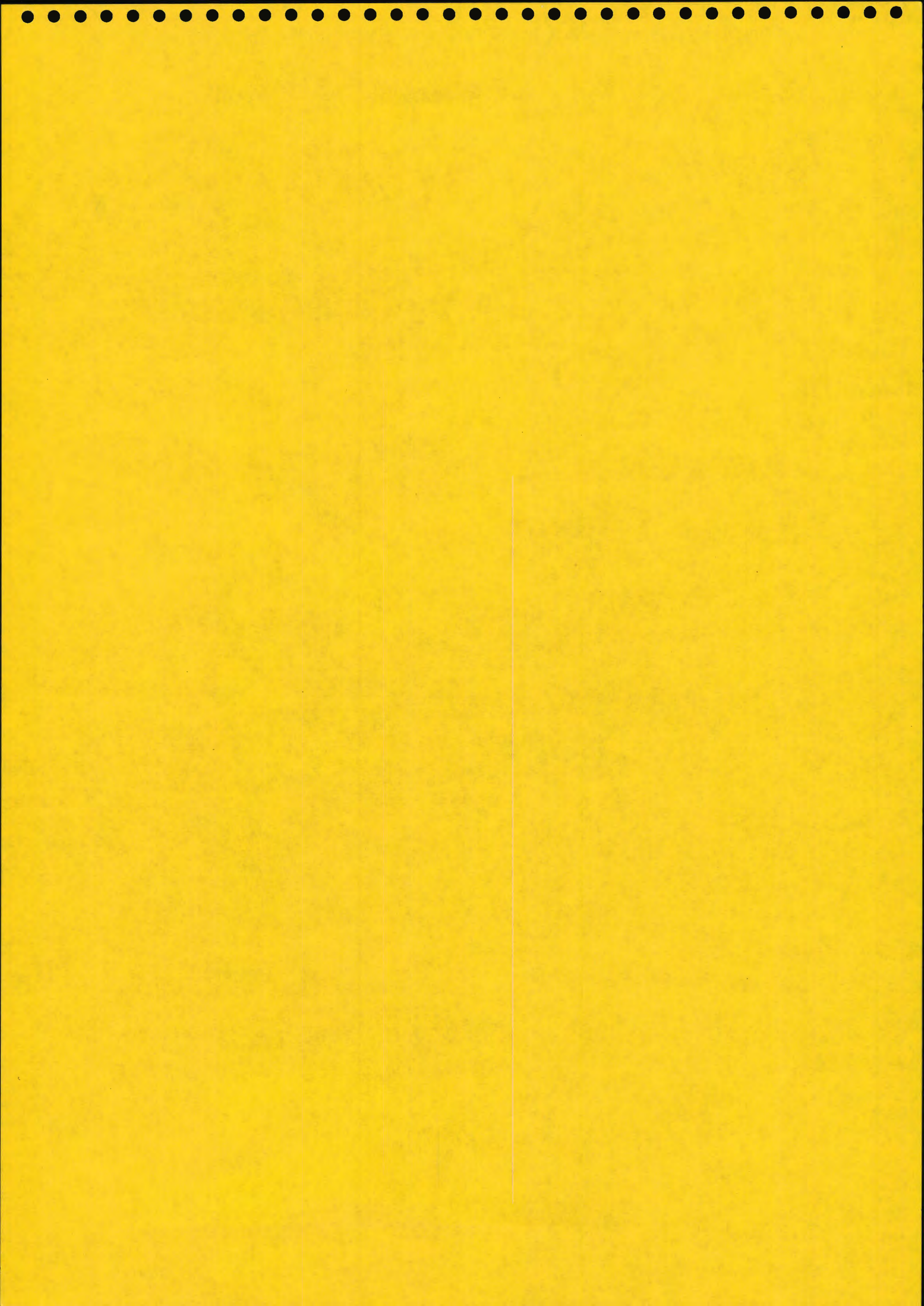
I utarbeidelsen av sårbarhetskartet har dessuten følgende kriterier vært lagt til grunn:

2. Landskapets : representativitet
: sjeldenhet
: mangfold
: urørthet
: egenverdi
: verdi for forskning/vurdering
3. Ulike landskapstypers absorpsjonsevne og sårbarhet overfor ulike typer inngrep (punkt-, linje-, flateinngrep).
4. Spesielle kriterier slik som økologisk funksjon og opplevelsesverdier.

I denne landskapsutredningen er følgende hovedholdning lagt til grunn:

- * Landskapsverdier skal skånes for skjemmende inngrep
- * Inngrep kanaliseres til steder som kan tåle dem
- * Inngrepene utformes på en slik måte at de glir inn i og underordnes landskapet, framfor å dominere det

Landskapskomponent	Klasse I	Klasse II	Klasse III
Terrengform	* Markerte terrengformer * Klart avgrenset landskapsrom * Kraftig relieff; elver, bekk, tjern, sjø * Vidt utsyn	* Storlinjede terrengformasjoner * Slakt terreng med svakt relieff; rolige bekker/elver * Utsyn	* Lite variert terreng m/svake konturer * Lite utsyn
Geologiske formasjoner	* Godt synlige geologiske formasjoner * Tydelige kvartær-geologiske former	* Lite framtrede geologiske formasjoner	
Vegetasjon	* Frodig, variert vegetasjon; stor artsrikdom Edelløvskog * Markerte randsoner dobbeleffekt med løv * Enkeltrær/tregrupper Alleer * Intakte våtmarker	* Blandingsskog m/dominans av bartrær; høydedrag * Moderat kantvirkning - mindre løvinnslag * Innslag av løvskog	* Ensformig vegetasjon * Produksjonsskog * Monokulturer Hager
Sjøer/tjern	* Dominerende størrelse eller samling med småvann. * Egenartet strandlinje strandsoner kl. A	* Små innsjøer/vann med moderat variasjon. Strandsoner kl. B * Lite framtrede i landskapsbildet.	* Ingen innsjøer/vann
Elver/bekker	* Bredt, variert elveløp. Svært godt synlig. * Meandere. * Fossefall/stryk	* Middels bredt, synlig elveløp * Roligere løp * Stilleflytende	* Ingen elver eller lite synlig elveløp. * Kanaliserte bekkeløp
Kulturlandskap	* Variert/særpreget kulturlandskap. * Historiske innslag Markante gårdstun Fremtrede fornminner	* Kulturlandskapet er en viktig komponent i landskapet. Korndyking. Skogproduksjon * Alm. velskjøttet bygdelandskap	* Ensformig kulturlandskap * Skjemmende bebyggelse

DEL 3. LANDSKAPSANALYSE

INDELING I ENHETLIGE OMRÅDER

Analyseområdet er delt inn i enhetlige områder hovedsaklig etter landformer, men det er også tatt hensyn til klare romavgrensninger i landskapet.

1. Nittedal - Hakadal

Landform: Trang dalform
Jordbrukslandskap i dalbunnen med spredte sentrumsområder delvis oppover i dalsidene. Dalen skifter retning ved Varings-kollen, slik at den deles i to landskapsrom. I sør avgrensnes Nittedal av åsrygger ned fra Gjelleråsen og Holterkollen.

2. Skedsmo - Strømmen

Landform: Elvesslette
Området er et åpent, overordnet landskapsrom som er avgrenset av skogkledte åser i vest, nord og øst (Gjelleråsen, Geitåsen, Vardåsen og Bjørnholen) og bebyggelse i sør (Lillestrøm og Strømmen m/ Rælingsåsen bak). Nitelva og Leira renner gjennom området.

3. Romeriksåsene (Marka)

Landform: Åsrygg
Romeriksåsen er en nord-sydgående skogkledt åsrygg med mange myrer og vann. Denne åsen har forbindelse med resten av Nord-marka. Åsens silhuett og åsside/åsfot eksponerer seg sterkt sett fra flatbygdene i øst. Helt inne ved Egneråsens fot ses Romeriksåsene.

4. Flatbygdene på Romerike

Landform: Flatbygd med raviner/leirbakkelandskap
Vidstrakt, flatt område med meandrerende elver og ravine-landskap. Jordbrukslandskapet danner gulv i et stort landskapsrom. Åsene som danner rommets vegger har stor innbyrdes avstand, og oppfattes som fjerne "blåner". Store deler av området er dyrket, men i ravinedalene er det for det meste lauvskog. Ellers er jordbrukslandskapet brutt opp av skog-teiger og åkerreiner. Skogteigene blir større øst for Kløfta.

5. Gardermoen

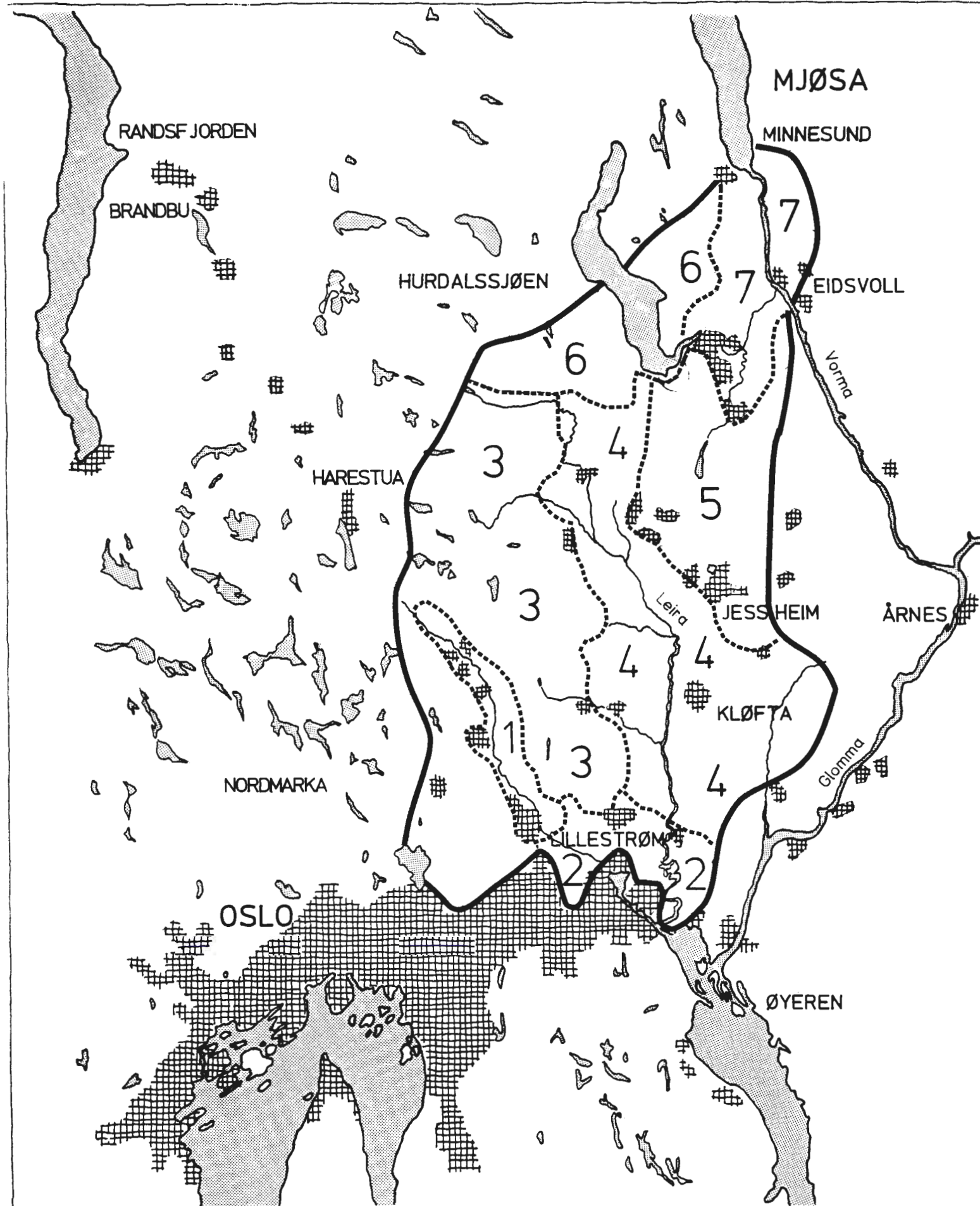
Landform: Platå.
Skogkledt platå (grus/sandavsetninger) avgrenset av slake åsrygger i øst. Hasleråsen, Hovifjellet, Brennifjellet og Åsmarka. Skogsbildet er sterkt preget av kultivering. Samlingen av små vann/sjøer i området rundt Hersjøen er av spesiell geologisk interesse.

6. Hurdalsjøen

Landform: Innsjø
Hurdalsjøen danner et stort gulv i et landskapsrom med høye skogkledte åser i øst og vest. I vest ligger Nipkollen og i øst Paradishøgda, Mistberget og Staviåsen. Fra Tangenvika i en korridor ned mot Maura og sørover er det åpent jordbrukslandskap.

7. Eidsvoll

Landform: Vid dalform
Den brede elvedalen ved Vormadomineres av jordbruksområder i dalbunnen. Mistberget og Ninabben "troner" på hver sin side av Vorm. Jordbrukslandskapet på østsiden er mer oppdelt enn på vestsiden som består av større gårdsbruk. "Åsryggen" med gårdsbebyggelse; Åsgard, Oppsal, Hellerud, Ås, Østby og Ås i vest og Strandåsen i øst, er framtrødende innen området.

Planområdets avgrensning

Inndeling i enhetlige områder etter landskapsform.

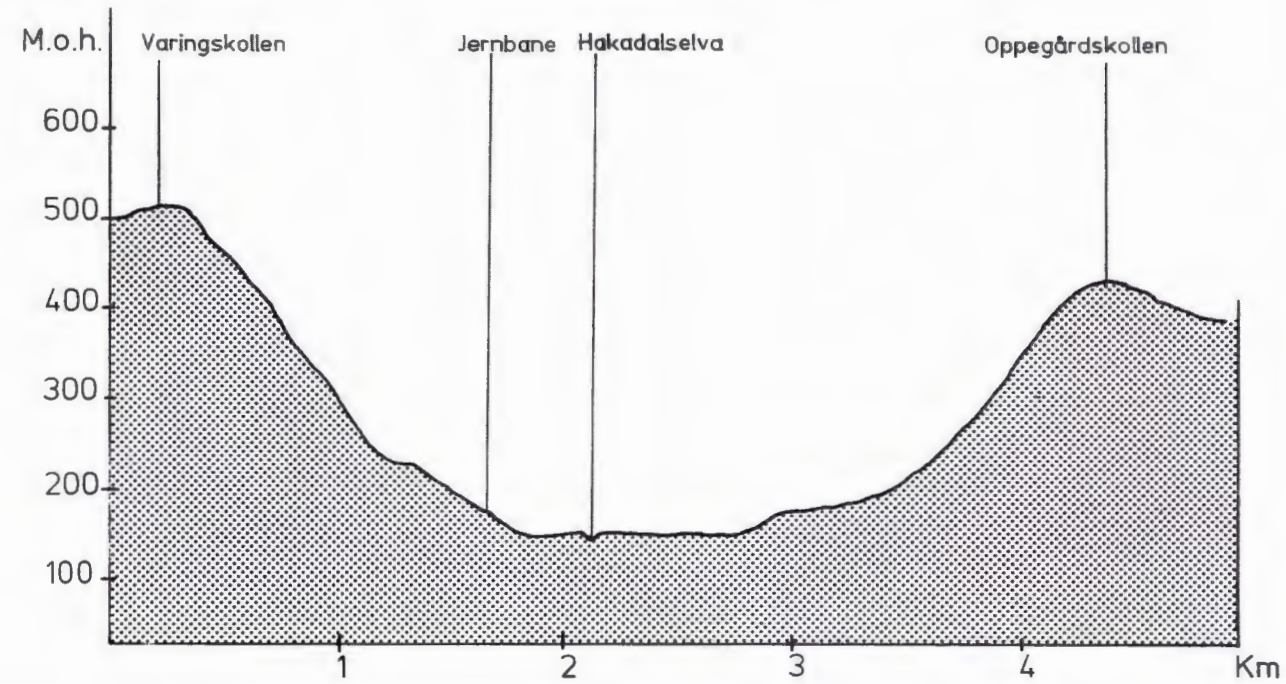
1. NITTEDAL - HAKADAL

1.1 LANDSKAPSTYPER

NATURGRUNNLAGET:

Terrengform

Nittedal danner en trang dalform med hovedretning NV-SØ, men dalen endrer retning ved Varingskollen. Dalsidene er stedvis svært bratte. (1:2,5 og 1:4)

SNITT 1-1' Snitt på tvers av dalen ved Varingskollen. Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

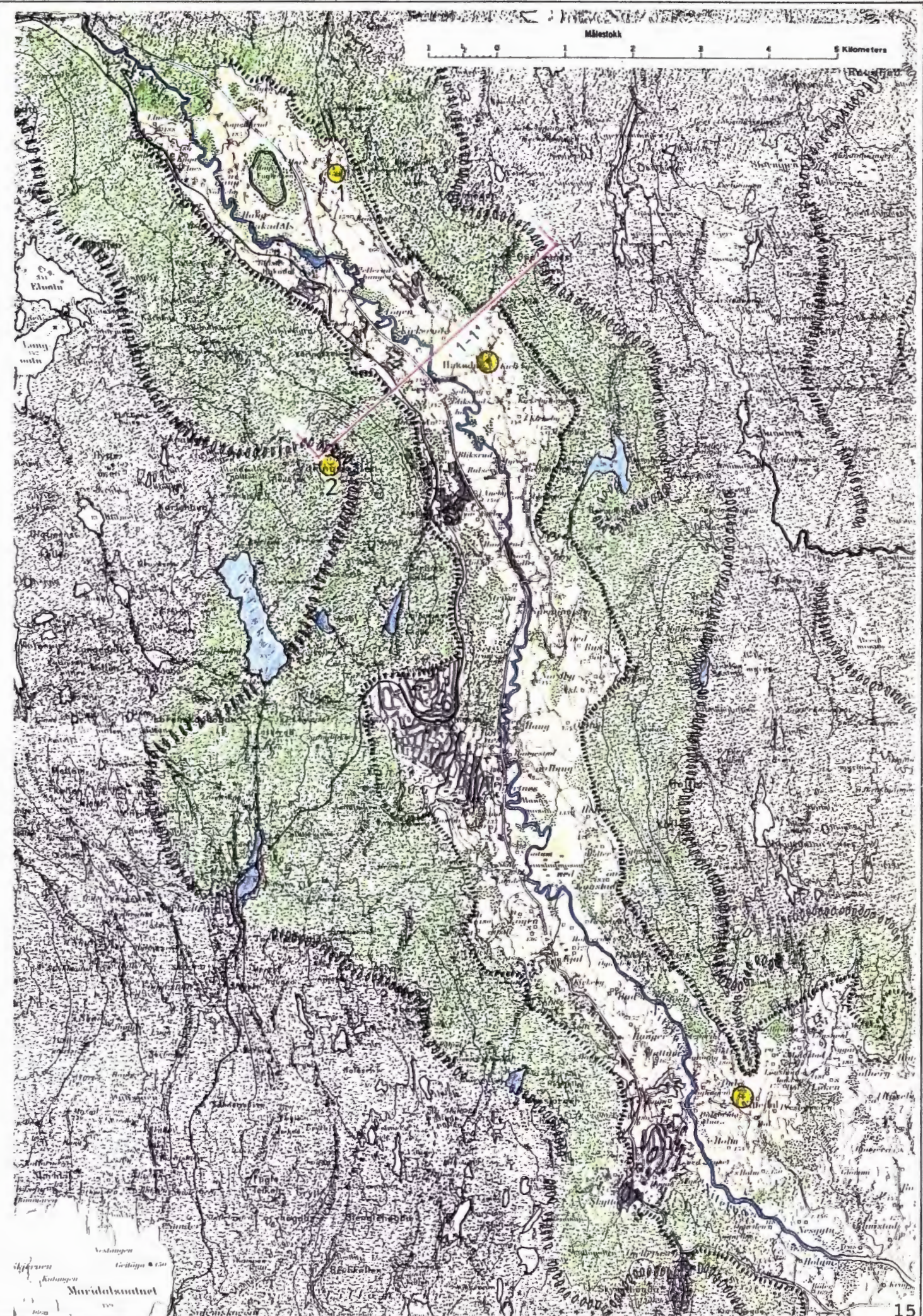
TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

EKSEMPLER PÅ SÆRPREGET LANDSKAP.

1. As gård

2. Varingskollen

1.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET.

Landskapsrom

Nittedal består av 2 overordnede landskapsrom. Det er langstrakte dalrom, og overgangen mellom dem er der dalen skifter retning ved Varingskollen. Det sørligste dalrommet er svært belastet med tett bebyggelse i sør (nær Oslo). Videre oppover dalen er det jordbrukslandskap med spredt bebyggelse og sentrumsområder. I det nordligste dalrommet er det rolig og harmonisk kulturlandskap. Dalformen vider seg ut nord for Varingskollen, og silhuettene blir høyere. Det nye boligfeltet ved Grønvoll dominerer, men ellers er landskapet helhetlig og sårbart overfor inngrep. Småskala landskapsrom dannes av vegetasjon, innimellom bebyggelse, eller av småskala terrengformer. F.eks. blir det egne underordnede landskapsrom i dalen der åkerreiner danner rom rundt et jorde, eller langs Nitelva der randvegetasjon danner rom ved elveløpet.

Linjer i landskapet

Gjennom den smale dalen er det mange lineære drag, noen naturlige, andre menneskeskapte. Elva danner et naturlig lineært element i dalen. Skogkantene nederst i dalsidene er også linjer i landskapet. De trer fram som mørke kanter mot det åpne dalbunn-landskapet. Flere inngrep følger elva oppover. Rv 4 og jernbanen følger elvas vestsida. En høyspentledning følger elveløpet vekselvis på øst- og vestsiden, og er et dominerende og forstyrrende linjeelement i landskapet. Felles for linjdragene i Nittedal er at de følger dalens hovedretning.

Landemerker

Varingskollen (546 m.o.h.) har slak pyramideform, og blir et ruvende landemerke sett fra dalbunnen (som ligger ca 150 m.o.h.). Nittedal kirke er også et markert landemerke der den ligger på en høyde i et åpent landskap og er synlig både fra øst, vest og sør. Hakadal kirke ligger mindre eksponert til, og blir nesten underordnet den store bygningen på Glitre sanatorium.

Knutepunkter

Veikrysset mellom Rv 4 og Rv 22 rett ved inngangen til Nittedal er et viktig knutepunkt for motorisert ferdsel. Sentrumsområdene er likedan knutepunkter for folks aktivitet.

Barrierer

Nitelva fungerer som en barriere mellom øst- og vestsiden av dalen, og ferdsel på tvers av elva er avhengig av bruer.

Vegetasjon

I de nederste delene av lisdene er det høybonitet skogområder med dominans av gran, og disse sidene danner barskog-silhuetter sett fra dalbunnen. Lenger opp i dalsidene blir det skinnere og furua overtar.

I dalbunnen er det lauvvegetasjon i randsoner langs elva. De åpne jordbruksarealene er oppdelt av åkerreiner, åkerholmer og skogteiger med stort innslag av lauvtrær.

På Fugleåsen er det ren furubestand.

Vann

Hakadalselva kommer fra Harestuvannet, og går over til å bli kalt Nitelva fra Varingskollen. Elva går for det meste i rolig løp, men noen steder danner den kraftige meandersvinger og der den er oppdemt ved Rotnes blir den en brusende elv.

Der dalbunnen danner store flater ved elveløpet, blir det dårlig drenering. Der finner vi store myrområder, eks. Haugmosan og Gaustadmosan.

AREALBRUK:

Landbruk

Landbrukseiendommene er relativt små med i gjennomsnitt ca. 85 daa dyrket mark. Mer enn 85% av jordbruksarealet nyttes til kornproduksjon. 42% av eiendommene har husdyr. Området har den laveste andel av brukene med melkekyr (9%).

I dalbunnen er det åpne jordbruksarealer med gårdsanlegg som for det meste er lokalisert inntil lisdene.

Veger/jernbane

Riksveg 4 går gjennom Nittedal/Hakadal på vestsida av elva. Dessuten kommer Gjøvikbanen over i Nittedal ved Rotnes. Jernbanen ligger på vestsiden av Rv. 4 gjennom dalen og i overgangen mellom dalside og dalbunn. Den er dermed lite framtrædende i dal-landskapet. Rv. 4 ligger mer eksponert i dalbunnen.

Bebyggelse

Langs Rv 4 ligger det 4 spredte sentrumsområder (fra sør: Slattum, Nittedal/Rotnes, Åneby og Burås) med belastende næringsbebyggelse og store institusjonsbygg tett inntil vegen, og nye boligfelt oppover i lisdene.

Sentrumsområdene er visuelt sett uryddige og lite attraktive. Næringsbygg, bensinstasjoner, reklame og åpne asfaltplasser har med sin plassering og utforming brutt reglene for god byggeskikk. Ved disse tettstedene er bygningene henvendt til Rv 4, og har vendt elva ryggen.

Spredt boligbebyggelse flyter sammen med en del av gårdsbrukene i dalen. Gårdstunene blir også oppløst ved at nye, moderne hovedbygninger blir lagt noen hundre meter vekk fra det opprinnelige tunet. Flere steder ligger det gamle rødmalte stuer nær gårdstunene.

Nittedal sentrum

Varingskollen

Hakadal

Holtekollen

Utsikten fra Rv. 4 ved Slattum i Nittedal. Ved Varingskollen skifter dalen navn og retning. Hakadal blir et bakenforliggende landskapsrom som ikke er synlig fra Nittedal.

Holtekollen

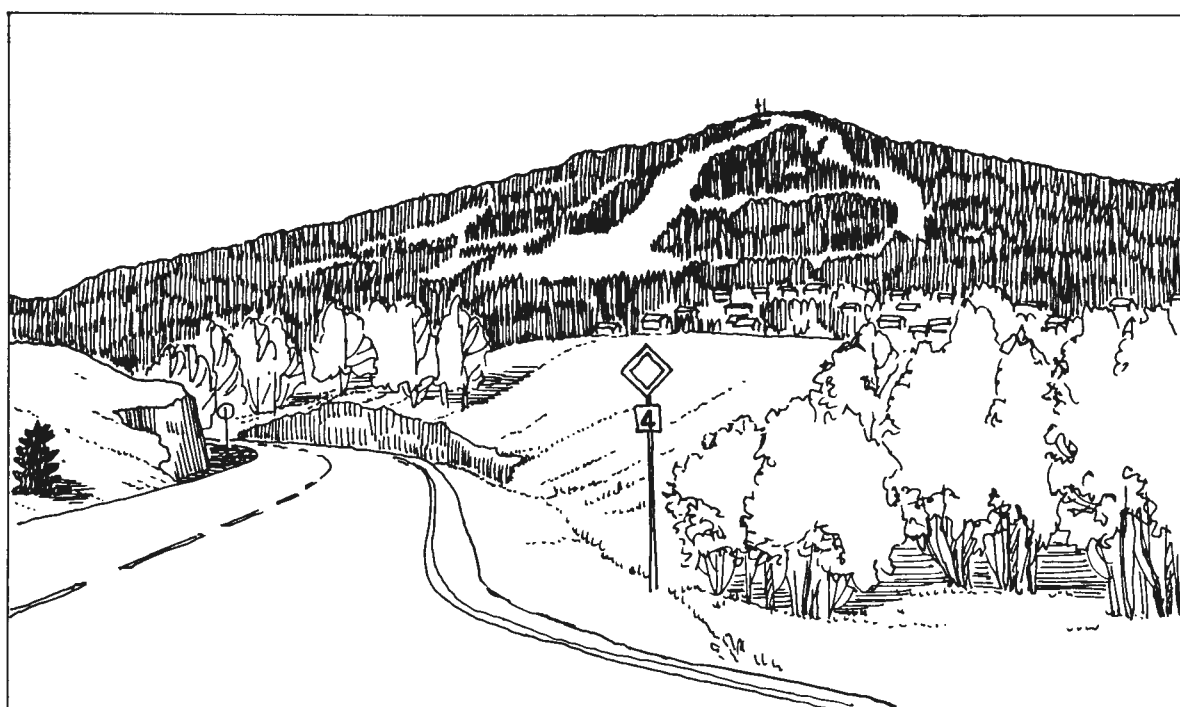

Synlighet på dalbunnen vil variere med årstiden. Om sommeren vil synligheten langs elveløp begrenses av løvverk.

Glitre sanatorium Oppegårdskollen
Hakadal kirke

Dalbunnens åpne karakter gir gode synlighetsforhold i dalen. Dalsidene fremtrer som klare vegger.

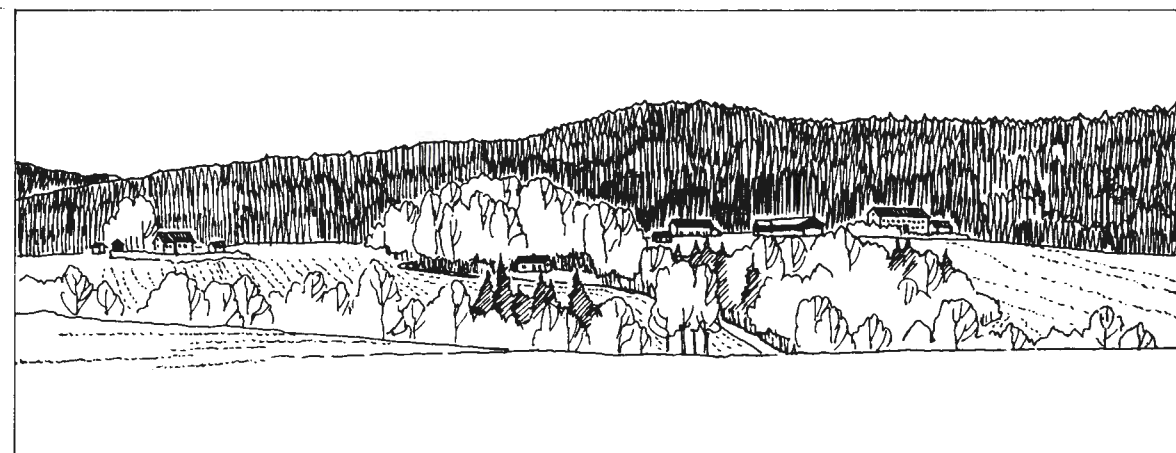

Varingskollen er et markert landemerke

Nitelva med tilhørende sideterreng er en sårbar streng i landskapet.

Nittedal kirke ligger på et høydedrag og er sterkt eksponert fra øst, vest og sør.

Jordbruksarealer som er mellom bebyggelseskonsentrasjoner egner seg lite for utbygging.

Gården Ås ligger harmonisk til under Bjørnholthøgda.

1.4 HELHETSVURDERING

Sårbare områder

Ut fra hensynet til landskapets karakter, bør inngrep ikke skje i det helhetlige og uforstyrrede landskapsområdet rundt Fugleåsen - gården Ås utpeker seg som særlig harmonisk. Videre er dalsidene sterkt eksponert mot dalbunnen fordi de er forholdsvis bratte. Sammenhengende blandingsskog kler dalsidene og er i seg selv absorberende m.h.t. utbygging, men eksponeringen gjør dalsidene svært sårbare. Eksempel som forklarer dette er boligområdet Granvoll som kryper oppover i dalsiden og blir en godt synlig flate fra langt sør i dalen (Rotnes).

Silhuettene er selve avslutningen på dalsidene og er sårbare. Forandringer vil bryte opp en linje og forstyrre roen i dal-landskapet.

Absorberende områder

Dalbunnen viser seg å kunne oppta utbygging uten at dal-landskapets karaktertrekk forsvinner, jfr. eksisterende jernbane og Rv.4. Allerede eksisterende tettsteder bør ha mulighet til å absorbere framtidig utbygging.

Retningslinjer for utforming

Elveløpet med sideterreng bør ikke forstyrres av inngrep. Kirke og gårdstun trenger vide rom rundt seg for ikke å bli forringet.

Linjeinngrep bør så langt det er mulig følge dalens hovedretning (NV-SØ), og legges i overgangssoner i landskapet, f.eks. overgang mellom dalbunn - dalside, eller overgangen mellom vegetasjon - åpen mark. Dersom traseer legges på tvers av dalen, bør de følge dalens konkave form og ikke gå rett over og dermed blokkere dalrommet.

Evt. flateinngrep bør forankres til overgangssonen mellom dalside og dalbunn, og ikke lokaliseres for langt oppe i dalsidene.

Flateinngrepene bør skjermes mest mulig ved bevisst vegetasjonsbruk innen området og overgangssonen bør forsterkes.

Evt. punktinngrep er det vanskelig å gi konkrete retningslinjer for. Plassering og tiltak er helt avhengig av form og funksjon.

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

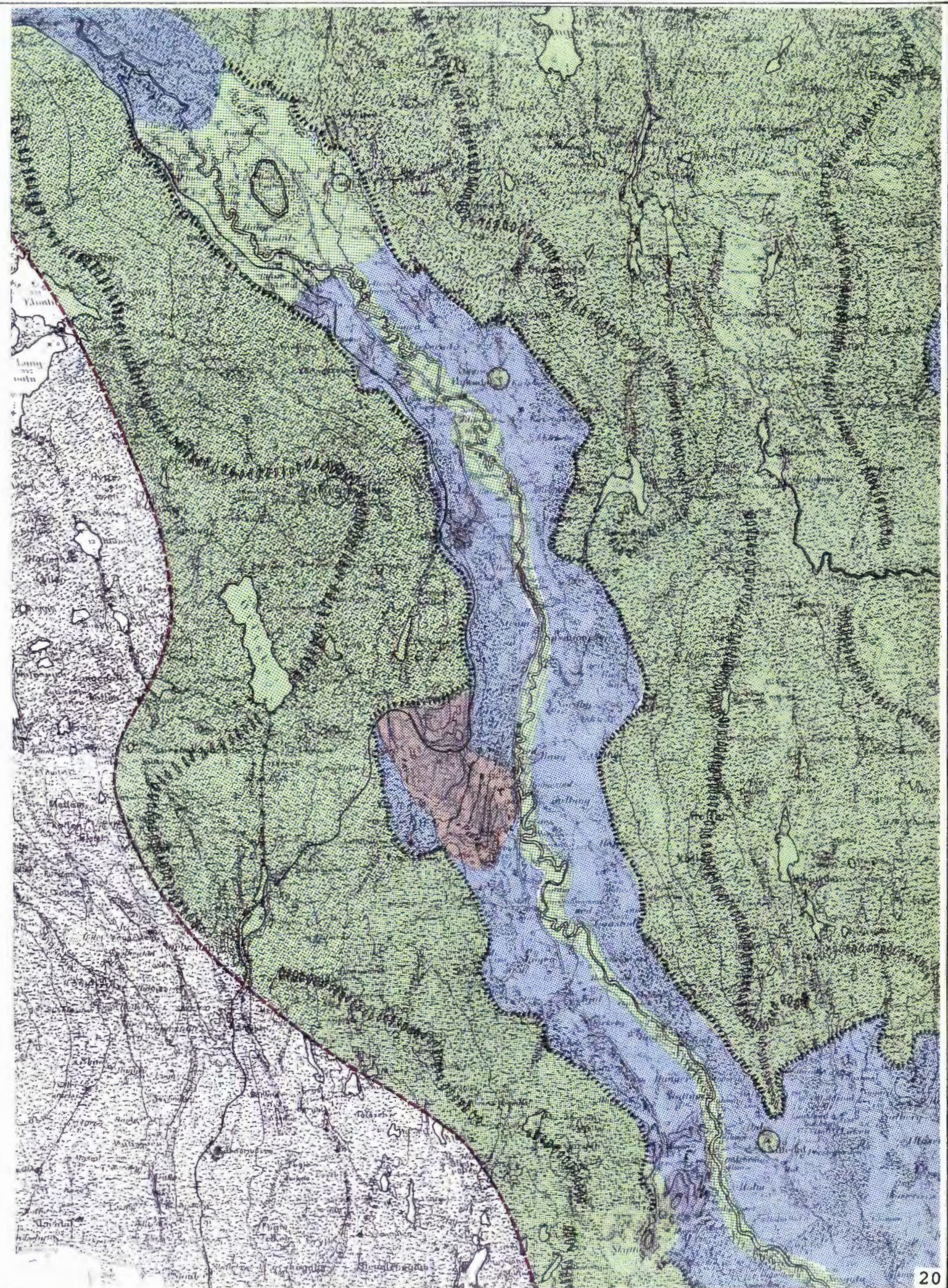
I Område - mest sårbart

II Område - middels sårbart

III Område - minst sårbart

2. SKEDSMO - STRØMMEN

2.1 LANDSKAPSTYPER

NATURGRUNNLAGET:

Terrengform

Området karakteriseres av vide elvesletter der Nitelva og Leira renner ut i Øyeren. Mange småbekker har drenert i de to hovedelvene og har formet et ravinelandskap. Elvesletten og leirbakkene er omgitt av åser med jevn høyde (ca 300-350 m.o.h.) i alle himmelretninger: Geitåsen, Vardåsen, Bjørnholen, Rælingåsen og Gjelleråsen. (Hvalåsen)

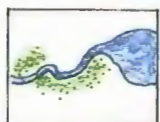
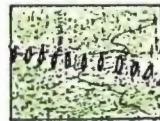
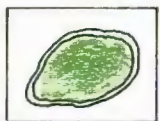

Vegetasjon

I ravinene er det for det meste barskog. Lauvskog finnes på elveslettene ved Leira. Stedvis er det lite randvegetasjon langs Nitelva, - særlig rundt Hvam der jordbruk og veitraseer går helt ned til vannkanten.

Vann

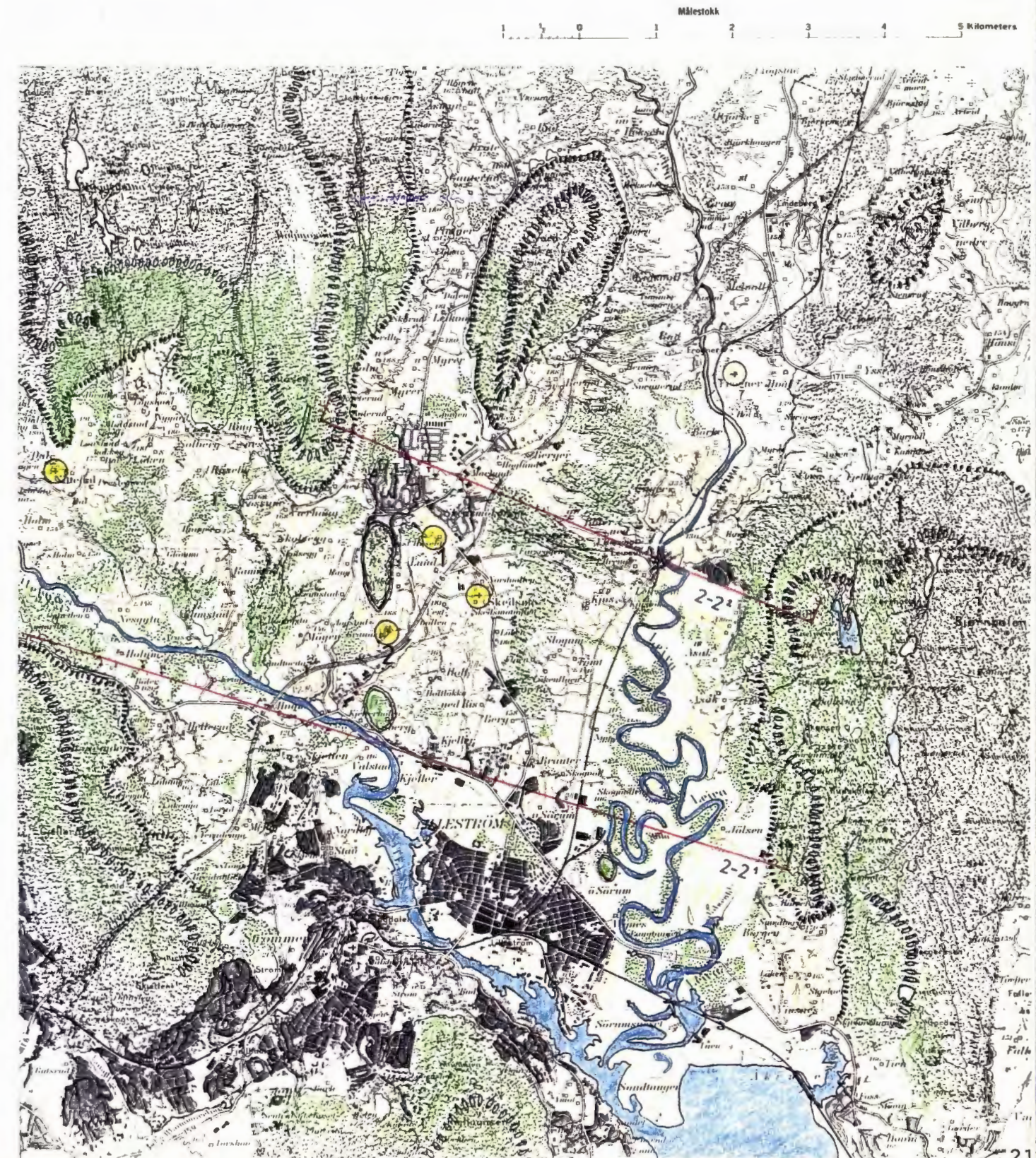
Nitelva renner i rolig løp, og er en bred elv der den passerer mellom Strømmen og Lillestrøm. Leira har et elveløp med meandersvinger som har utviklet seg over en lang tidsperiode. Noen svinger har blitt så krappe at de er snørt av som "pølsesjøer". Disse krokete smale vannene har ikke lenger direkte vannforbindelse med elva, og har fått navnene Tomtestilla, Ringstilla og Stilla. Både Nitelva og Leira renner ut i Svellet, som er den nordre delen av Øyeren.

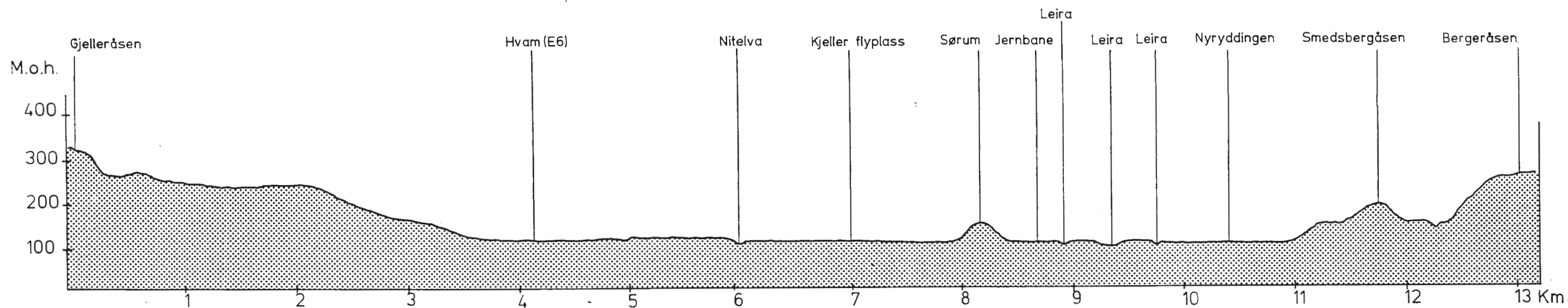
TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

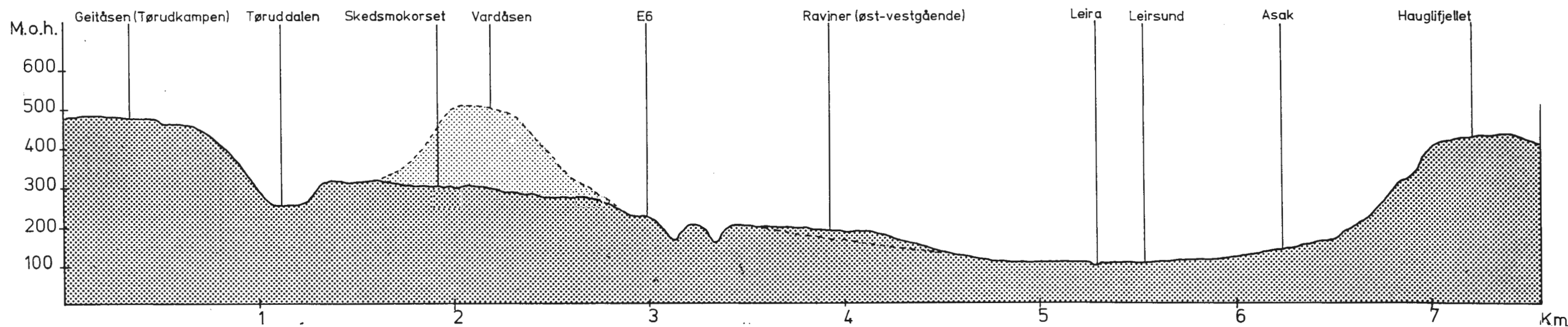
EKSEMPLER PÅ SÆRPREGET LANDSKAP.

- 1. Huseby gård (byggeskikk) 2. Brånås gård (beliggenhet)

SNITT 2-2' Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

SNITT 2-2² Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

AREALBRUK:

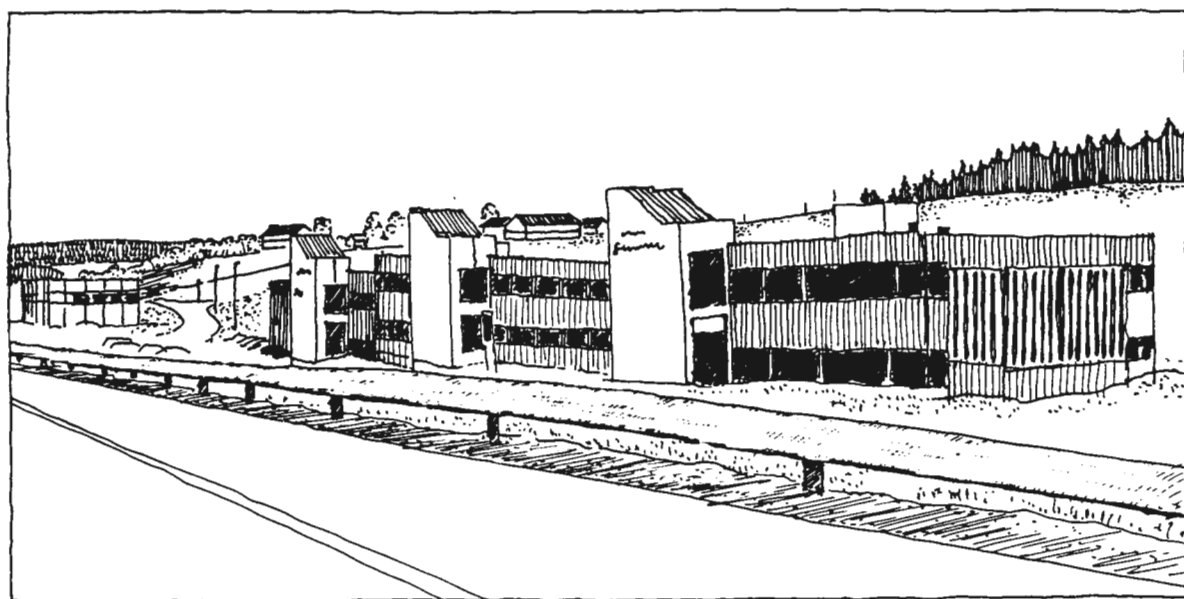
Landbruk

Landbrukseiendommene er relativt store med i gjennomsnitt 140 daa dyrket mark. 82% av jordbruksarealet nyttes til korn. 35% av brukene har husdyr. 14% av brukene har mjølkekyr. Mye av jordbruket i området har store befolkningskonsentrasjoner tett innpå seg. Jordbruksområdet har vært og er utsatt for utbygging.

Veger/jernbane

Foruten et tett riksvegnett, går E-6 gjennom sentrale deler av området. Jernbanelinja går gjennom tettbebyggelsen ved Strømmen og Lillestrøm, og følger deretter Leira videre nordover.

Bebyggelsen er generelt ganske spredt. Eksisterende tettsteder er ikke klare og tydelige i sin avgrensning, tvertimot flyter de sammen med nabo tettsteder. Denne utflytende karakter gjelder spesielt i området Skjetten, Strømmen og Lillestrøm. Skedsmo og Skedsmokorset er også svakt definert. Nyere boligområder som Vardåsen og Skedsmo mangler tilhørighet. Tettstedet Leirsund (Asak) preges også av at nyere boligbygging flyter bort fra sentrum og oppover mot Hauglifjell. Langs E6, særlig ved Brånås, er det skjemmende næringsbebyggelse.

Eksempel på næringsbebyggelse langs motorvei. Næringsbyggene bryter opp gårdsbebyggelse og silhuetter. Motiv fra Brånås.

2.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET

Landskapsrom

Området består av ett stort, overordnet landskapsrom som er avgrenset av skogkledte åser i vest, nord og øst (Gjelleråsen, Geitåsen, Vardeåsen og Bjørnholen) og Rælingåsen med bebyggelse i sør.

Innen dette storskala landskapsrommet er det flere småskala landskapsrom, f.eks. er det egne romdannelser nedi ravinedalene og ved Leiras meandersvinger. En forsenkning i landskapet går fra Hvam til avkjøring ved Skedsmokorset. Djupdalen ved Gjelleråsen er forsterket som landskapsrom ved utsprengning i forbindelse med framføring av E6.

Linjer i landskapet

Elvene danner viktige bevegelseslinjer i landskapet, men ettersom områdene langs elvene er flate, og man må stå på et høyere nivå for å se dem, oppleves de ikke særlig framtrædende. Fra Asak (ca 180 m.o.h.) innunder Hauglifjell ses Leiras løp tydelig.

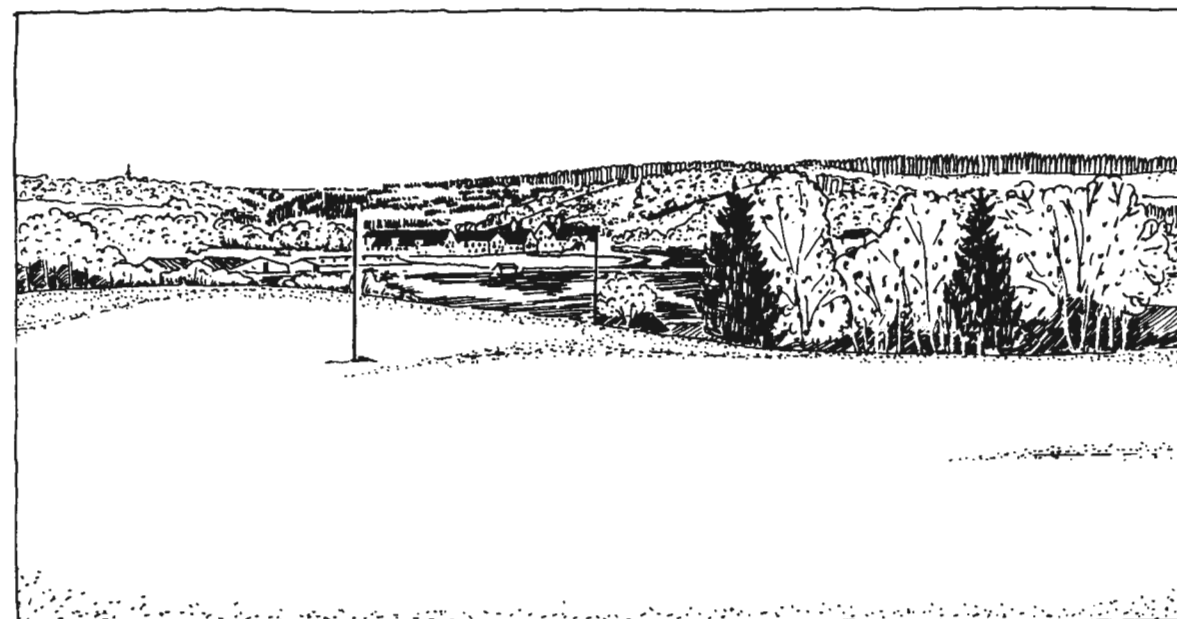
E-6 er et mer dominerende linje-element i landskapet, og er svært synlig med sine skjæringer, fyllinger og broer. Effekten av denne linjen i landskapet blir ytterligere forsterket av 2 parallelle høyspentledninger som følger veitraséen over store deler av strekningen.

Jernbanen er også en linje i landskapet, men den er ikke så dominerende som E-6.

Assidene danner med sin blandingskog linjer mot dyrket mark.

Landemerker

Olavsgård ligger ved Hvamskrysset. Det er et relativt nytt hotellbygg med så stor dimensjon og spesiell byggestil, at det har blitt et holdepunkt som får folk til å kjenne seg igjen i motorveglandskapet. Like ved Kjellerholen er det en markert skogkledt høyerygg som også trer klart fram i landskapet. Likeså gjør høyden Fjellset og haugen ved idrettsplassen på Sørumsund. Skedsmo kirke er synlig over store områder, og er et referansepunkt i omegnen.

Olavsgård ved Hvamskrysset fremhever seg i omgivelsene.

Knutepunkter

De store kryssområdene ved Hvam og Skedsmokorset er viktige menneskeskapt knutepunkter i landskapet. Lillestrøm, Strømmen og Skedsmo er tettbebygde områder som også kan oppfattes som knutepunkter i landskapet. Elvemøtet i nordenden av Øyeren er et knutepunkt fra naturens side.

Barrierer

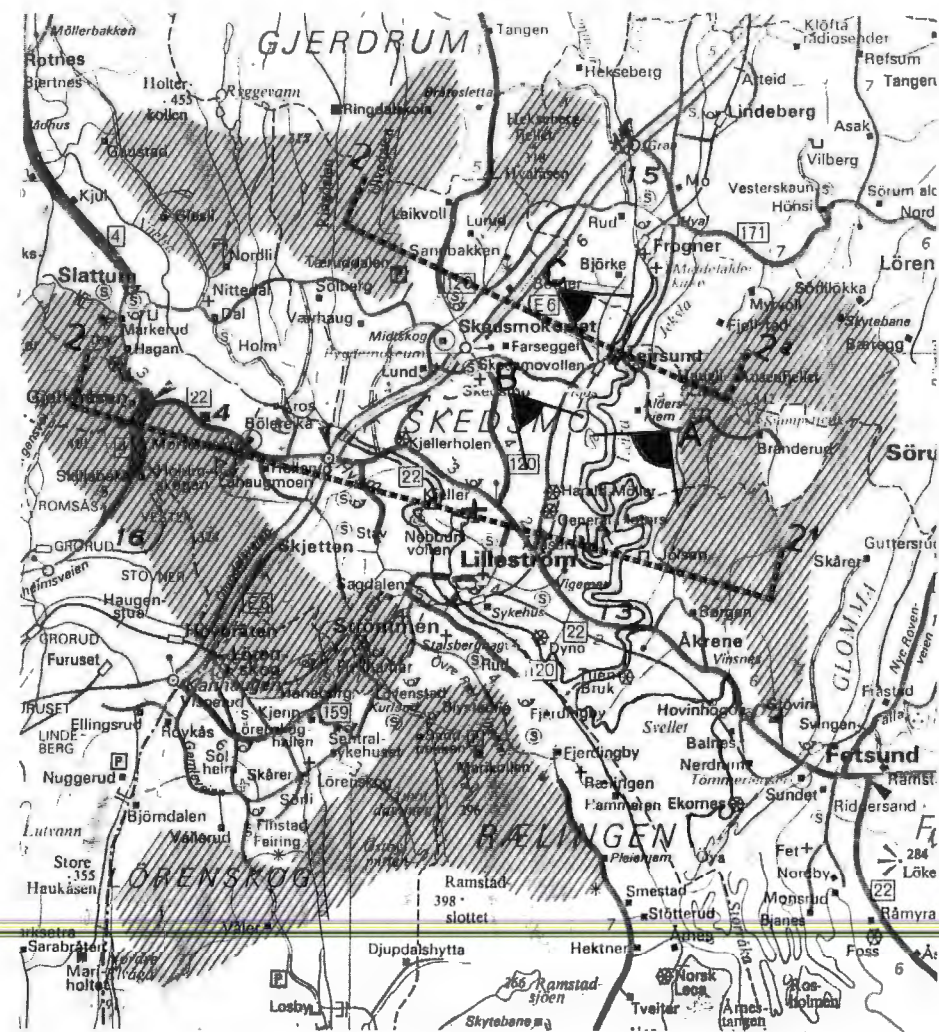
Nitelva og Leira hindrer ferdsel på tvers, og er dermed barrierer i landskapet. E-6 har stor trafikk tetthet og høy fartsgrense. Veien er farlig å krysse, og er dermed en barriere.

Den tette blandingskogen dominert av bartrær i ravinene øst for E6 forhindrer utsikt vest og sørover og kan dermed oppfattes som en visuell barriere.

2. SKEDSMO / STRØMMEN

2.3 SYNLIGHET

Det er hovedsaklig vide utsyn innen området. Mot øst stanses utsynet i første rekke av Hauglifjell, Jølsenåsen og Bergåsen. Bjørnholen danner en bakenforliggende silhuett. I nord danner Geitåsen, Holterkollen og Vardefjellet markante silhuetter. I vest danner Gjelleråsen en sammenhengende vegg. I sør er Rælingåsen et godt synlig høydedrag. Denne åskjeden er godt synlig fra elveslettene. Nede i ravinedalene og andre forsenkninger i terrenget vil utsynet være svært begrenset.

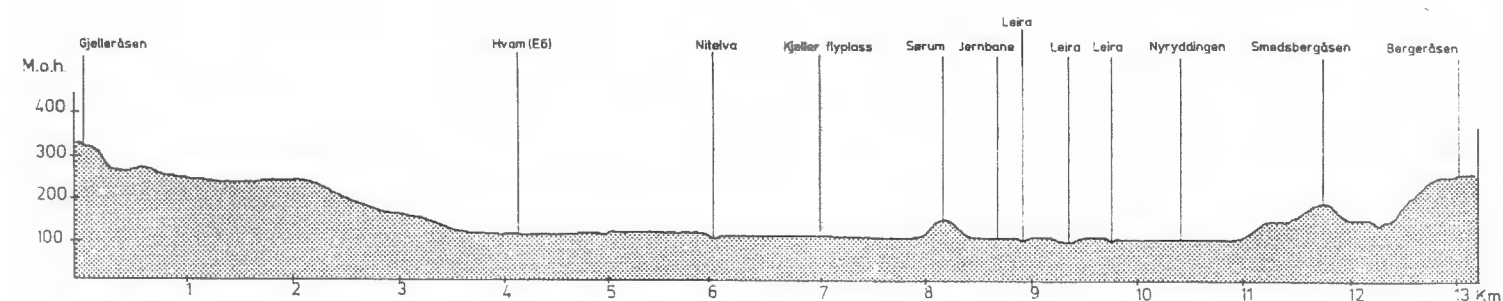
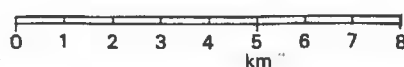
TEGNFORKLARING

◀ Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

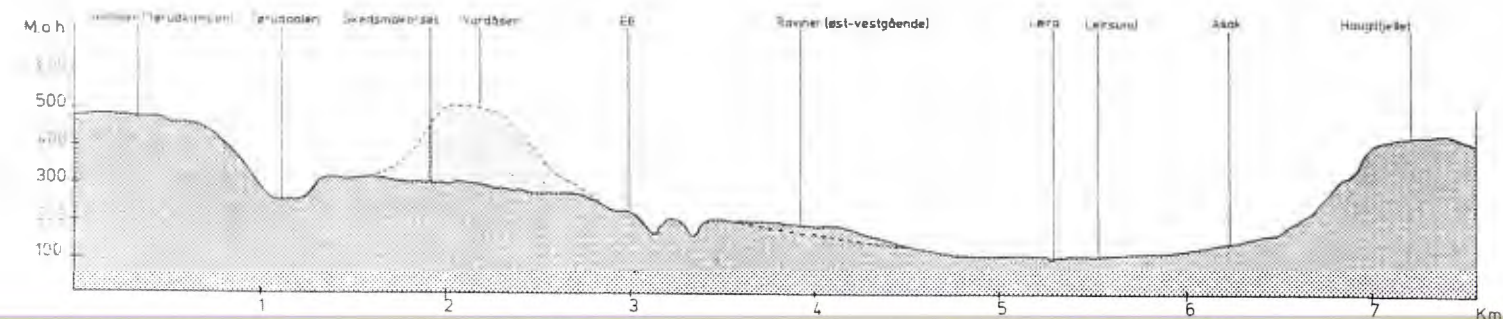

Målestokk 1 : 50.000

SNITT 2-2'

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

SNITT 2-2''

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Svellet (Øyeren) Rælingåsen Lørenskog Gjelleråsen
 Djupdalen Lillomarka Nittedal

a. Panoramautsyn fra Asak. Leiras buktende forløp ned mot Svellet (Øyeren) ses i forgrunnen.

Jølsenåsen Bergeråsen Svellet
 Sørumhøyden

b. Åpne raviner ved Slogum. Moderat synlighet når man oppholder seg nede i slike landskapsrom.

Hauglifjell

c. Vegetasjonskledte raviner i øst-vestgående retning fra Berger. Synligheten er svært begrenset.

2.4 HELHETSVURDERING

Sårbare områder

Elveløpene med tilhørende sideterreng er sårbare linjer i landskapet.

Assidene og silhuettene er sårbare fordi forandringer her vil bli synlig for store deler av området.

Jordbrukslandskapet danner nødvendige pusterom i dette hektiske området som gjennomskjæres på kryss og tvers. De fleste gårdstunene ligger hevet i forhold til elvesletta, og er derfor sårbare for inngrep.

Inntakte raviner er en sjeldenhet innenfor området, og forteller en tydelig kvartærgeologisk historie. De er sårbare overfor inngrep.

Absorberende områder

Som det går fram av forrige punkt er dette området allerede sterkt belastet med utbygging. Ytterligere inngrep vil derfor kunne føye seg inn i et allerede sterkt menneskeutnyttet område. Skogklede områder og forsenkninger kan absorbere inngrep.

Retningslinjer for utforming

Eksisterende tettsteder bør fortettes og defineres sterkere slik at de framtrer med en klar identitet.

Nitelva og Leira med sideterreng må ikke forstyrres.

Skedsmo kirke og gårdstun bør få ligge i ro med et tilstrekkelig stort rom rundt seg.

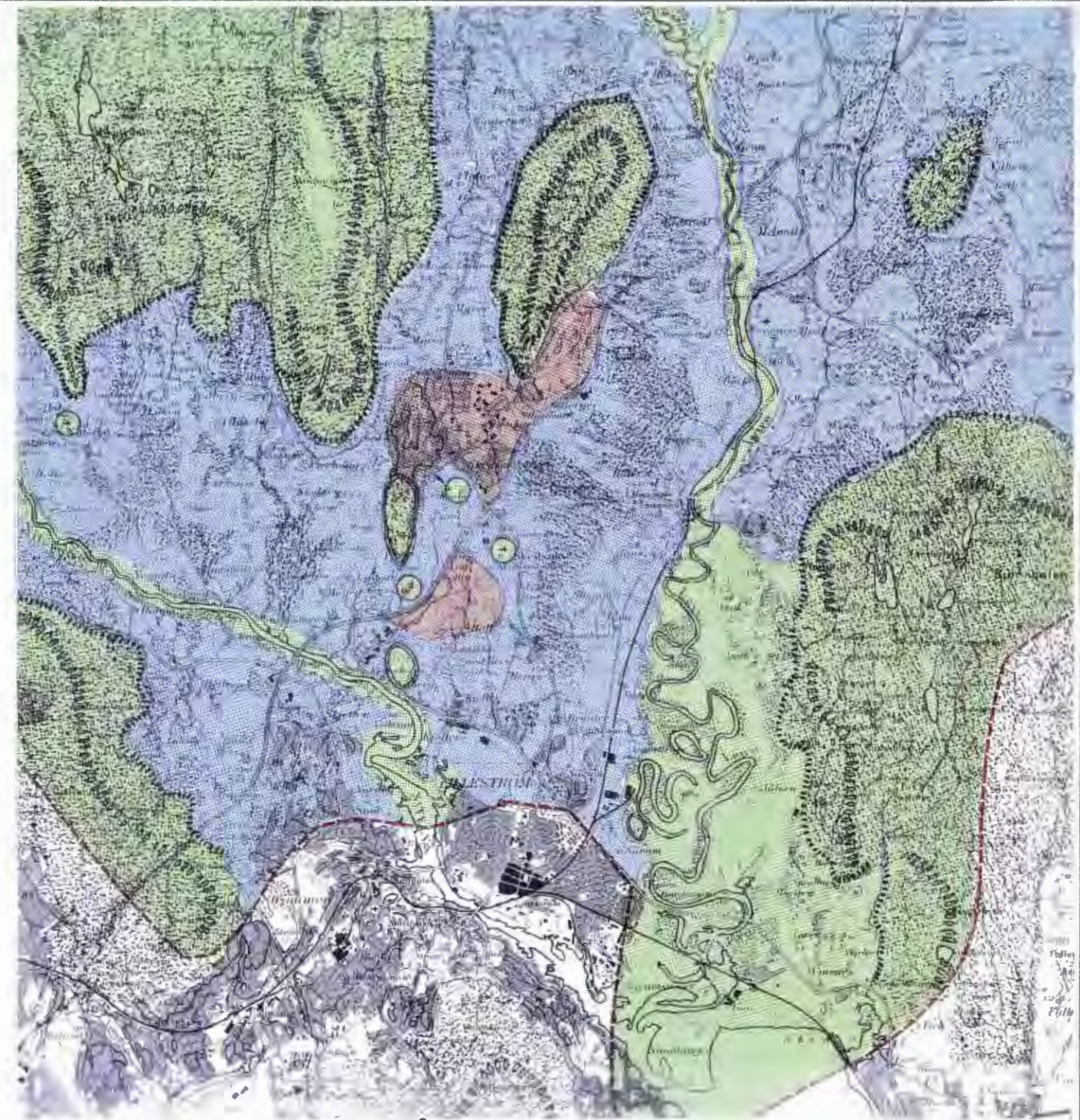
Inntakte raviner bør beskyttes.

Evt. flateinngrep bør skje som fortetting av allerede etablerte tettsteder, og ikke bidra til å videreutvikle den utflytende karakteren disse områdene allerede har.

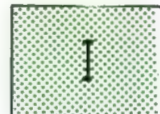

Industribebyggelse langs motorvei må underordne seg enten jordbrukslandskapet (mindre volum, mer randvegetasjon) eller skoglandskapet (bygningene kan være større dersom det etableres kraftig randvegetasjon mot vei).

Evt. linjeinngrep bør underordne seg elvenes og åssidenes hovedretninger. Linjeformede inngrep bør lokaliseres i forsenkninger i terrenget.

Evt. punktinngrep vil bli sterkt eksponert på elvesletta. Plassering og tiltak er helt avhengig av form og funksjon.

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

	I Område - mest sårbart
	II Område - middels sårbart
	III Område - minst sårbart

3. ROMERIKSÅSEN (MARKA)

3.1 LANDSKAPSTYPER

NATURGRUNNLAGET:

Terrengform

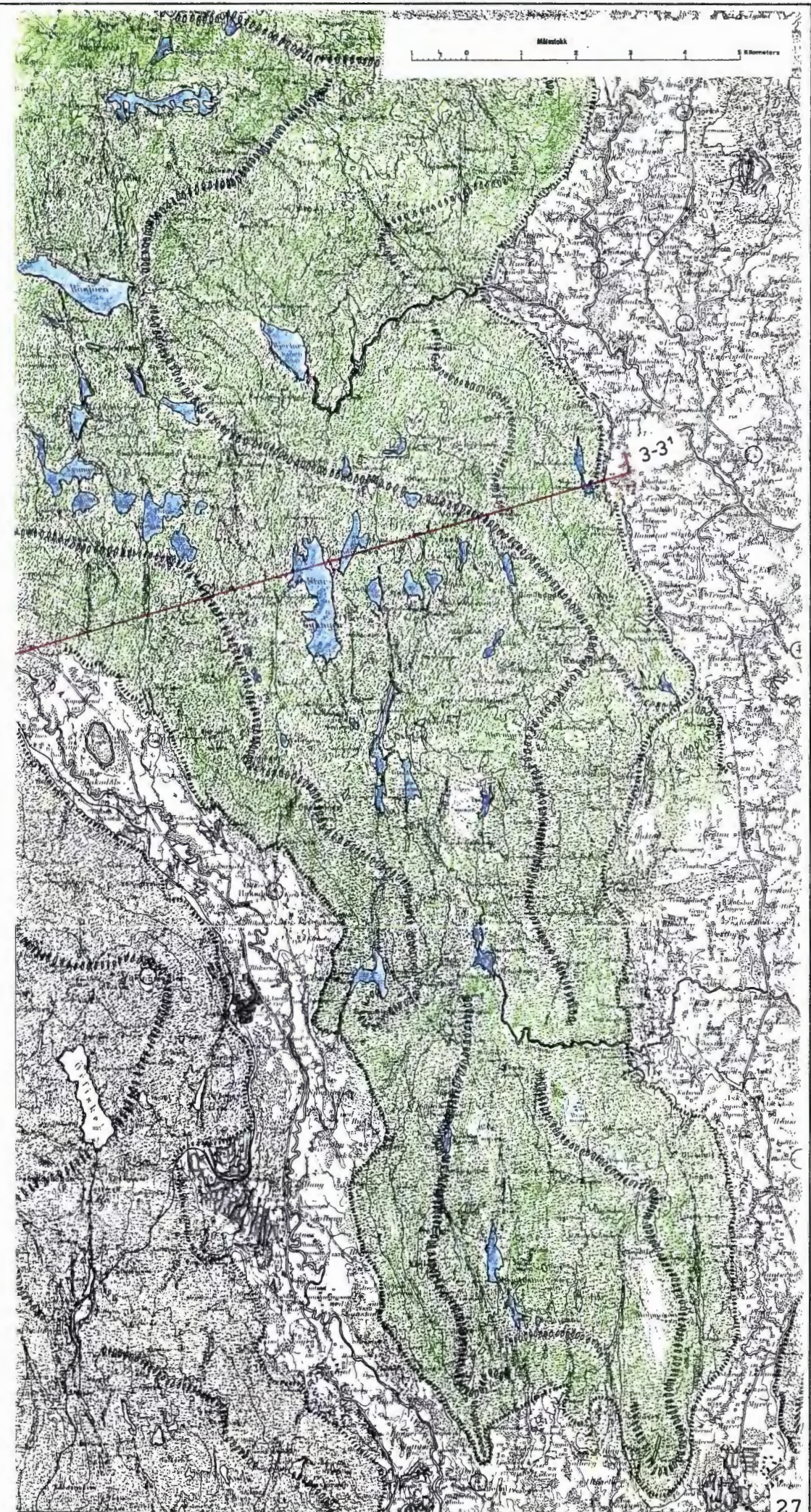
Romeriksåsens hovedform kan beskrives som en åsrygg som stikker seg kraftig fram i forhold til omkringliggende landområder. Hakadal/Nittedal i vest og Romeriksbygdene i øst. Høydedraget ligger 300 - 400 m.o.h. i sør og øst, mens det i nord og vest stiger til 500 - 600 m.o.h. Romeriksåsen ligger i nord/sydretningen og danner en markant og langstrakt åsside mot øst. Åssidens terrengform karakteriseres av fot og topp. Åsfoten er der skråningen slutter og terrenget flater ut. Åskammen danner åssidens silhuett og markerer i likhet med foten en overgang til noe annet. Ryggens "platåer" har slake terrengformer med varierende utsynsforhold.

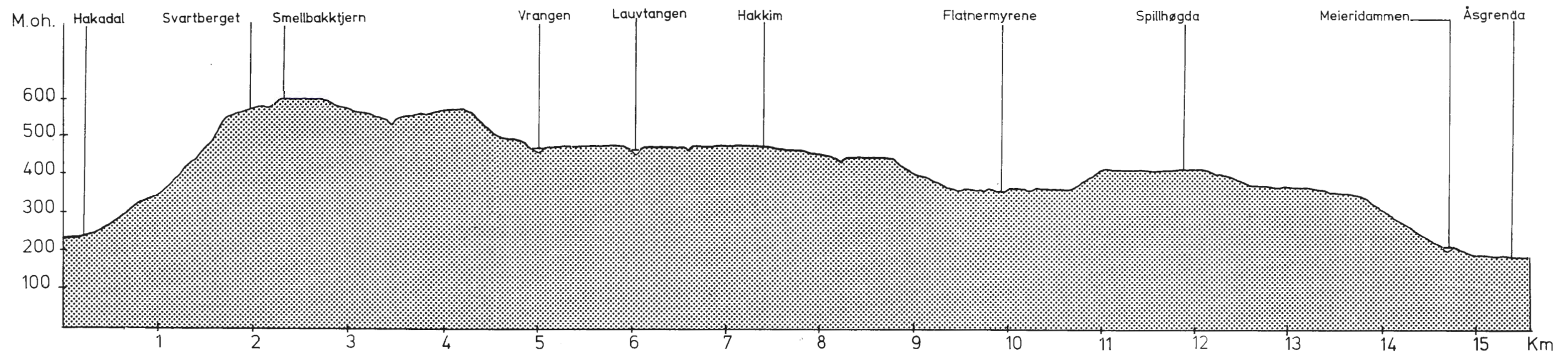
Vegetasjon

Romeriksåsene er skogkledte - hovedsaklig blandingsskog dominert av bartrær (gran og furu). Det er et ensartet vegetasjonsbilde som har sin styrke først og fremst ved at det understreker terrengformen. Skogen som markerer overgangen mellom åsfoten og jordbrukslandskapet på Romerike er så kraftig i sitt uttrykk at det ikke er tvil om hvor åsen slutter. Bergknausene på platået i øst får egen vegetasjonskarakter med innslag av furumoer. I området ved Holterkollen finnes en samling myr/våtmarker av betydelig størrelse og antall. (Hellemyrane, Jordmyrane, Pettersmyra og Høgmosan). Disse områdene representerer en annen type vegetasjon som har åpen karakter og stor artsrikdom i busk og marksjikt.

TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

SNITT 3-3' Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Vann

Vannforekomster opptrer på platåene. Det høyeste platået (400 - 500 m.o.h.) har et stort antall større og mindre vann (ca 37 stk). Råsjøen er det største vannet og ligger sentralt på platået.

Rundt Vardåsen ligger omtrent 16 vann (300 m.o.h.) og lengst i sør i området, ved Holterkollen, 8 vann og tjern. Enkelte vann ligger også spredt utenfor disse konsentrasjonene. Vannene, små eller store, framtrer positivt og delvis overraskende i skogbildet.

Elvene Gjermåa og Rotua har sine utspring inne på Romeriksplatået. Gjermåa renner fra Buvatn (259 m.o.h.) gjennom skogsterreng ned til Harasletta (200 m.o.h.). Grytfossen tar opp den siste høydeforskjellen før Lysdammen. Rotuas kilde er Råsjøen (436 m.o.h.), og den møter Leira (ca 200 m.o.h.). Den har løp med skiftende karakter. Her finnes mindre fossefall og strekninger med stryk. Elva passerer Bjertnessjøen og Røtterud sentrum på sin vei mot Leira.

Flere kommuner får drikkevann fra Romeriksåsene. Derfor er mange vann og elver belagt med restriksjoner.

AREALBRUK

Landbruk

Landbruket i området er basert på skogbruk. Eiendommene består av en blanding av almenninger, store privateide skogsområder og gårdsskoger. Gårdsskogene drives i kombinasjon med jordbruk. Skogbruket i området drives med sterk vekt på flerbrukshensyn.

Romeriksåsene er 289 km² og 88% er skog.

165 km² tilhører forskjellige skogeiere

120 km² tilhører bygdealmenningen

31 km² tilhører statsalmenningen

Skogsdriften har i århundrer vært den viktigste næringen i Romeriksåsene. Vekstforholdene er meget gode. Driften er fortsatt betydelig og hogstflater, store og iøyenfallende, opptrer.

Da seterbrukene utviklet seg i Norge omkring år 1700, var det hele 300 setre i skogsområdet. Man hadde fine beiteri store områder. Idag beiter det fortsatt ungdyr og sauer i åsene hver sommer. (Eks. Melbysætra)

Gruvedrift er det slutt på, men aktiviteten holdt seg en stund utover på 1900-tallet.

Veger

Området ligger innenfor Markagrensen, og det er hovedsaklig skogsbilveier (og gamle gruveveier) som er stengt med bommer for vanlig kjøring. Dette er grusveier som tilpasser seg og underordner seg terrengformene.

Bebyggelse

Bebyggelsen består av setre og spredte hytter. En del av hyttene fungerer som serveringssteder. (Ringdalskoia, Busterudvangen, Spikertjern, Årstadvangen og Bruvoll)

Langs Åsvegen ligger en lineær boligbebyggelse fra Eltonåsen til Kringlerdalen. Underveis ligger sentrum Røtterud.

Råsjøen er et lite samfunn midt i skogen - sentralt på Romeriksåsene. Flere bygninger omkranser den gamle skogsgården. Gården er tegnet av arkitekt Morgenstjerne i 1916. Bebyggelsen stammer egentlig fra 1750 og ble reist i forbindelse med sagbruksvirksomheten. I perioder var det meget stor bosetning i området rundt Råsjøen p.g.a. skogsdrift og her fantes det til og med en skole.

3.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET.

Linjer i landskapet

Høydedragenes silhuetter og åsfoten mot dalbunnen i Nittedal/Hakadal og mot Romeriksbygdene danner markante linjer i det store landskapsrommet. Linjene tydeliggjør hovedretningen nord - syd og blir dermed viktige holdepunkter for omgivelsene. (Et eksempel er Åsvegen som følger åssidens kurvatur nordover fra Eltonåsen til Kringledalen.) Linjene medfører gode orienteringsmuligheter og letter oversikten.

Landemerker

Åsene har mange koller/bergknauser på de ulike platåene, men ingen skiller seg ut framfor andre. For omkringliggende landområder er Romeriksåsen i seg selv et landemerke!

Råsjøen og en skogsgård ligger i hjertet av Romeriksåsene.

3. ROMERIKSASEN

3.3 SYNLIGHET

Utsynsforholdene er varierende innenfor området. Fra åskammens bergknauser kan utsynet utover være imponerende. Man ser f.eks. Nittedal, Hakadal eller Romerike (180 grader radius). For utsyn 360 grader må man bestige de høyeste toppene som f.eks. Paradiskollen (670 m.o.h.). Utsikten her er enestående i alle retninger.

Innen området er det særlig skogen som begrenser synligheten. Ved mange av vannene/myrene og hogstflatene åpner landskapet seg og synligheten øker betraktelig.

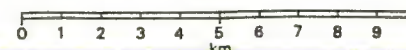
TEGNFORKLARING

◀ Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

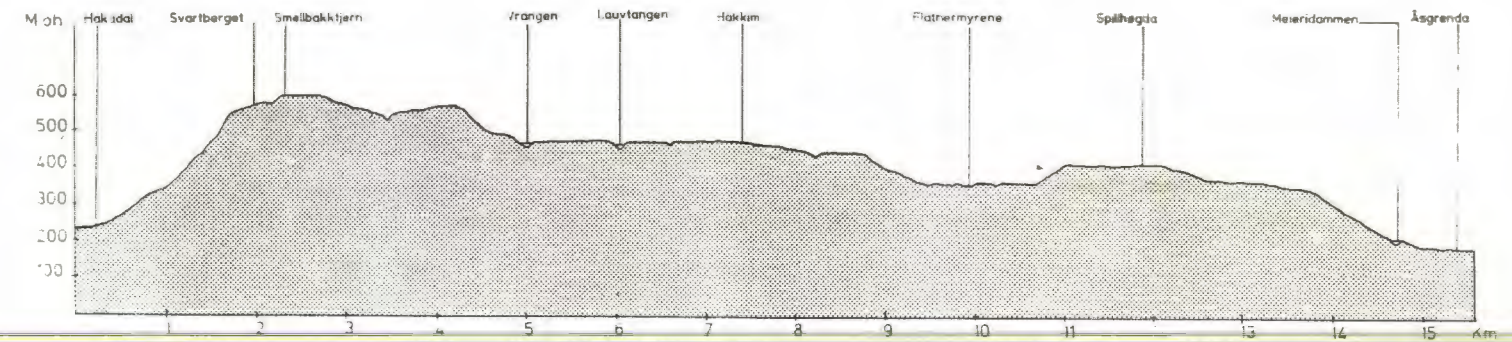
Målestokk 1:50.000

Nannestad
Gardermoen flyplass

Panoramautsyn fra kolle (448 m.o.h.) ved Kringlervangen sørøstover, sørover og sørvestover.

SNITT 3-3'

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Åsvegen

Raudfjell

Vardåsen

Varingskollen

Rudskampen

Håkensbrenna

Hogstflater øker synligheten på plataene.

3.4 HELHETSVURDERING

Sårbare områder

Romeriksåsens oppbygning - åssiden, plataer, vann og skog skaper tilsammen et stort, sammenhengende skogsområde som har en viktig økologisk funksjon. Åssidene er sårbare for utbygging hovedsaklig på grunn av sin eksposisjon og helningsgrad, synlighet på lang avstand, men også p.g.a. sin hittil uberørte grad. Åssidene og "plataene" utgjør i sin helhet et område som er representativt, sjeldent i størrelse og mangfoldig landskapsmessig. Her finnes ingen dominerende bebyggelse. Området er enestående i forhold til Østlandets slettebygder, og derfor verdifullt. Inngrep er ikke tilrådelig. Åsfoten karakteriseres også som et sårbart område da den definerer Romeriksåsens utbredelse og avgrensning.

Retningslinjer for utforming

Hele Romeriksåsen er så viktig i landskaps- og friluftssammenheng, at den bør beskyttes. Evt. boligbebyggelse i Romeriksåsens ytterkanter må planlegges med hensyn til overgangen mellom åpent landskap og åsens tette karakter. Dagens boligbebyggelse er forholdsvis spredt og skogkanten ivaretas i hovedtrekk. Retningslinjer for framtidig utbygging av f.eks. Eltonåsen vil være å respektere åsens fot og forsterke med vegetasjon der bebyggelsen punkterer eller skaper hakk i åssidene. Utbyggingen har beveget seg vestover og litt oppover i hellningene i åsens østside. En retningslinje kan være å etablere ny åsfot lenger øst. Sonen kan bestå av lauvskog og være en overgang til den markerte barskogkanten. Formålet er at eksponerte åssider ikke ubevisst tas i bruk. Åsfoten har større absorberende potensiale enn åssiden.

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

	I Område mest sårbart
	II Område middels sårbart
	III Område minst sårbart

4. FLATBYGDENE PÅ ROMERIKE

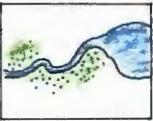

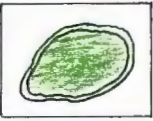

4.1 LANDSKAPSTYPER

NATURGRUNNLAGET:

Terrengform

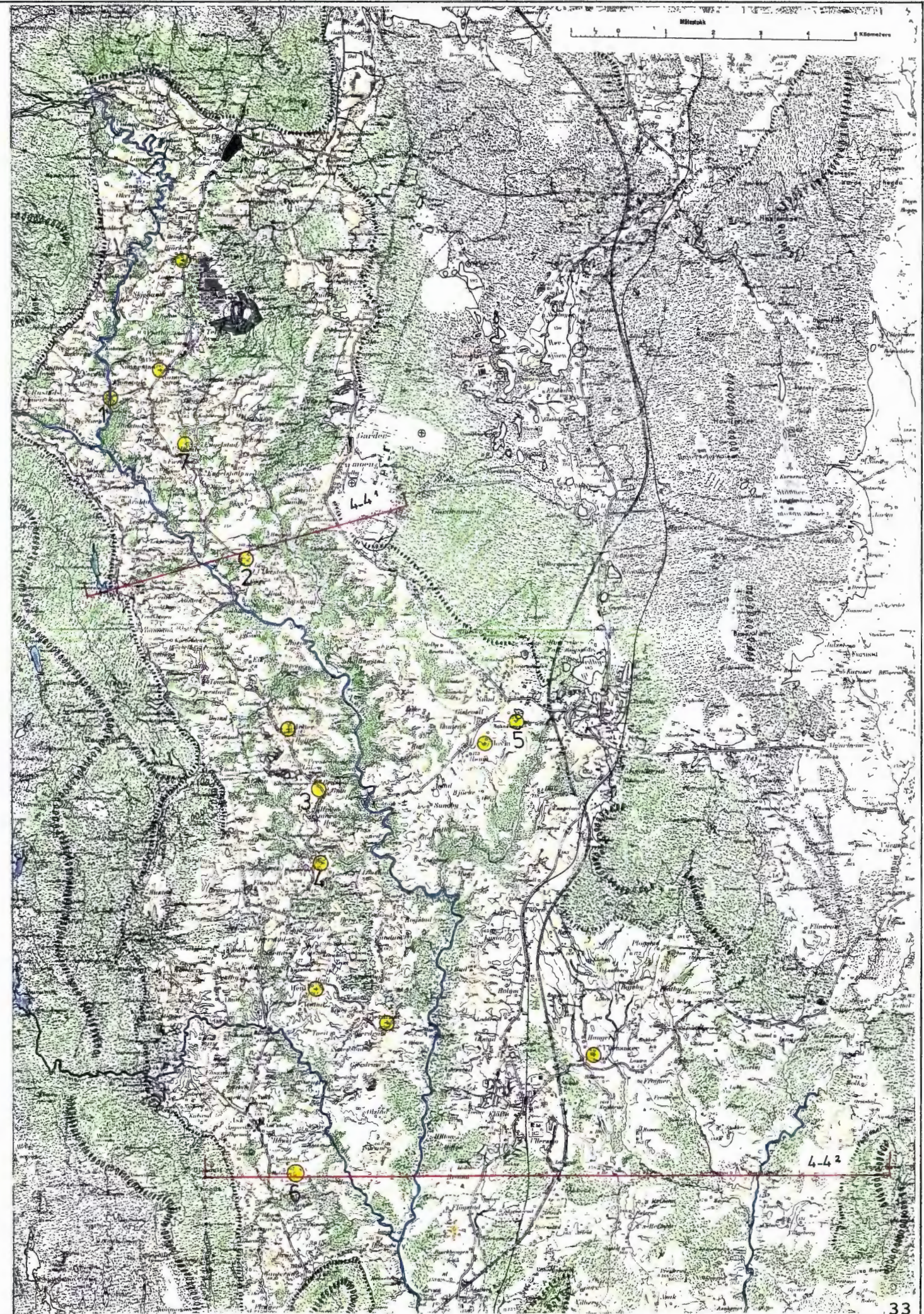
Terrengformen er i grove trekk et sammenhengende, flatt gulv som fastholdes av den kraftige Romeriksåsen i vest, Heksebergfjell i sør, Egneråsen og Jultonåsen i øst og det store Gardermoplatået i nord og øst.

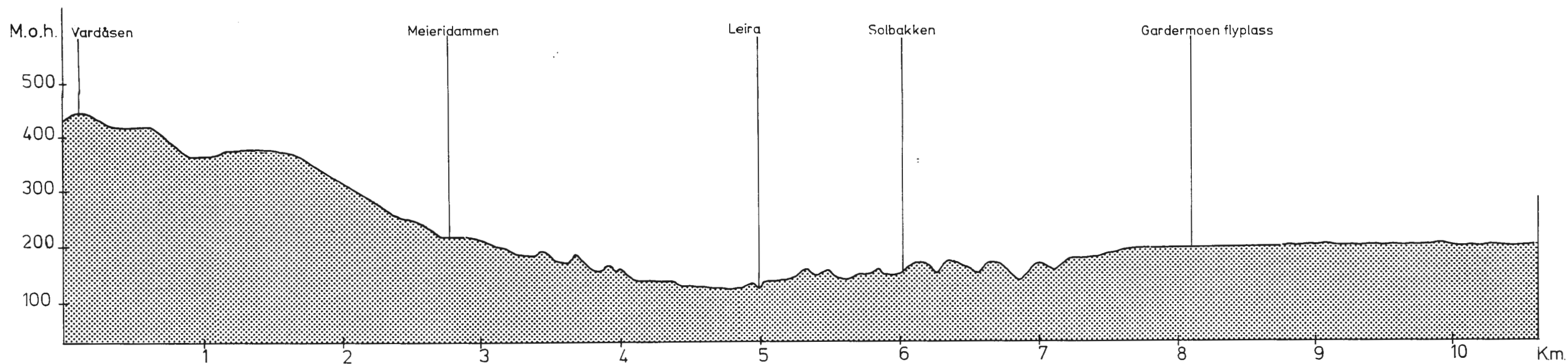
TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

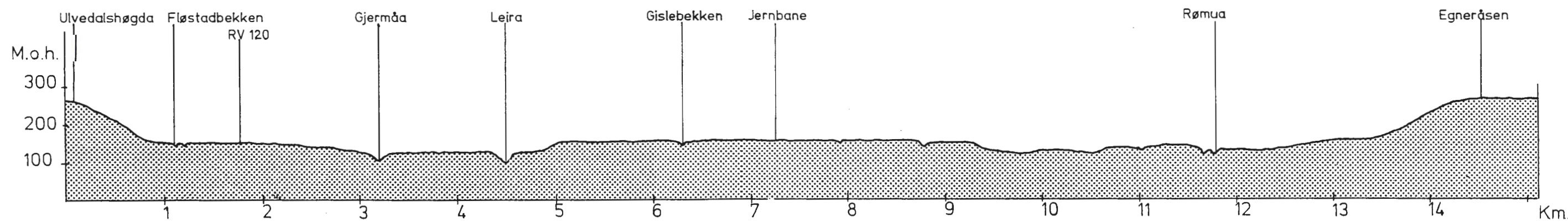
EKSEMPLER PÅ SÆRPREGET LANDSKAP.

- 1. Logna kraftverk
- 2. Solbakken
- 3. Bjørkerekker langs Rv. 120
- 4. Låverud gård
- 5. Raknehaugan
- 6. Asbjørnsons 1000 års eik
- 7. Homle gravhaug

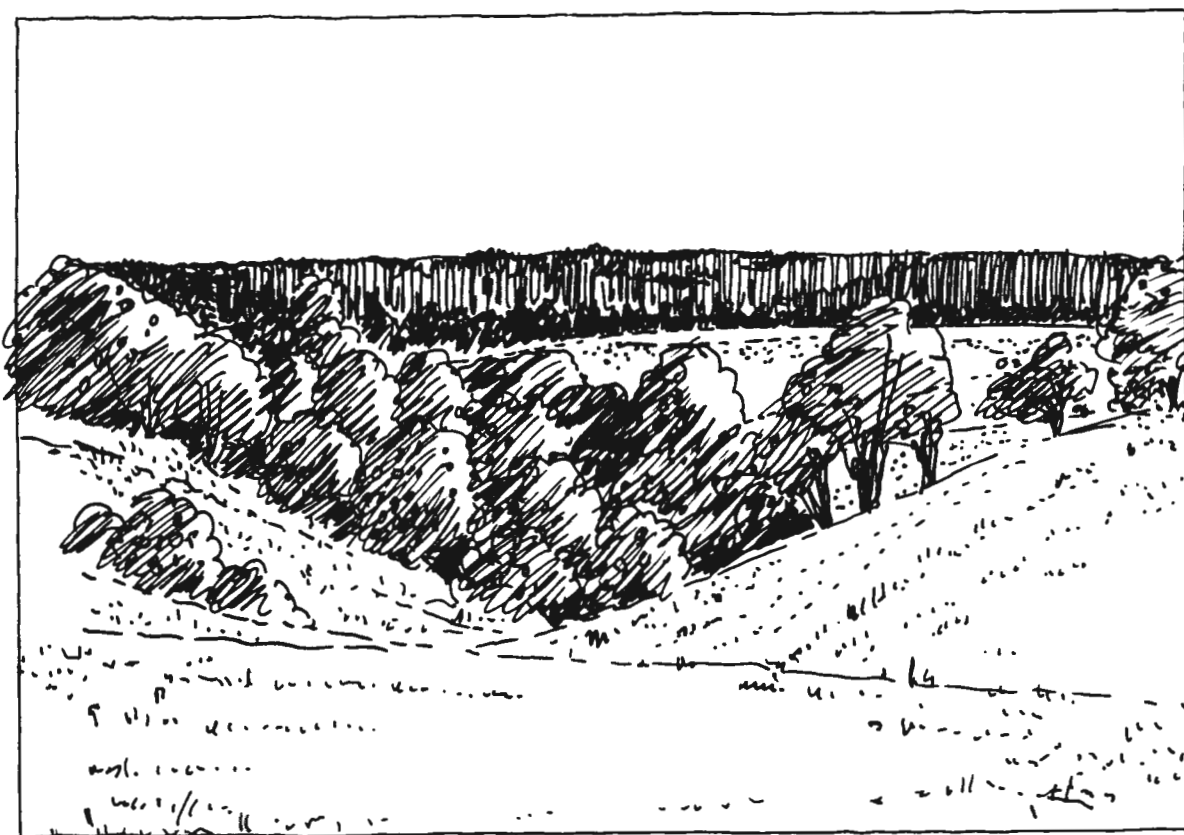

SNITT 4-4' Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

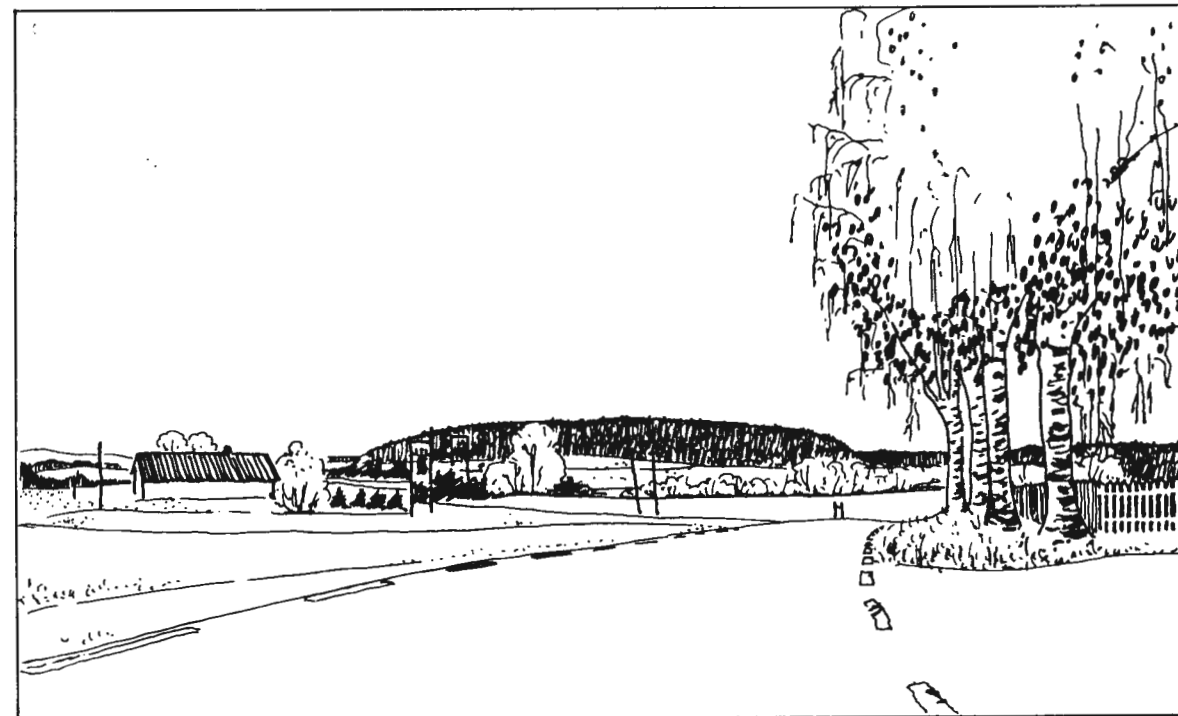
SNITT 4-4² Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Fra lufta ser området enhetlig og flatt ut, men på bakkenivå oppleves betydelige terrengvariasjoner. (Høydene varierer mellom 10 - 30 m.) Det store leirgulvet er nemlig gjennomskåret av elve og bekkedaler, dvs. raviner. Leirbakkene varierer i helning, eksposisjon og hyppighet. I noen områder opptrer ravinene svært hyppig samtidig som de er like dype som ellers i området. Dette medfører bratte helninger, stor variasjon og intensitet. Andre steder er ravinelandskapet slakere (se sårbarhetskart I og II). På Romerike har det foregått bakkeplanering siden 1950 for å dyrke på større og slakere jorder. Raviner er fylt igjen og bekkeløp flyttet eller lagt i rør. Omleggingen har ikke vært problemfri; erosjon, oppdemming av kaldluft m.m. har vært negative bivirkninger. I tillegg har naturgitte og interessante terrengformer gått tapt. Disse er det vanskelig å tilbakeføre.

Ravinedalene har karakteristisk v-form og danner en kontrast til Romeriksåsen i bakgrunnen. Motiv fra Garder.

Heksebergfjellet og Vilbergfjellet stikker opp av det flate leirgulvet. Mellomrommet mellom Heksebergfjellet og Gjerdrumåsen danner en markant passasje. Gravhauger som hvelver seg opp i terrenget er godt representert.

Heksebergfjellet stikker tydelig opp fra Romerikssletta. Motivet er hentet fra Gjerdrum kirke, sett sørover.

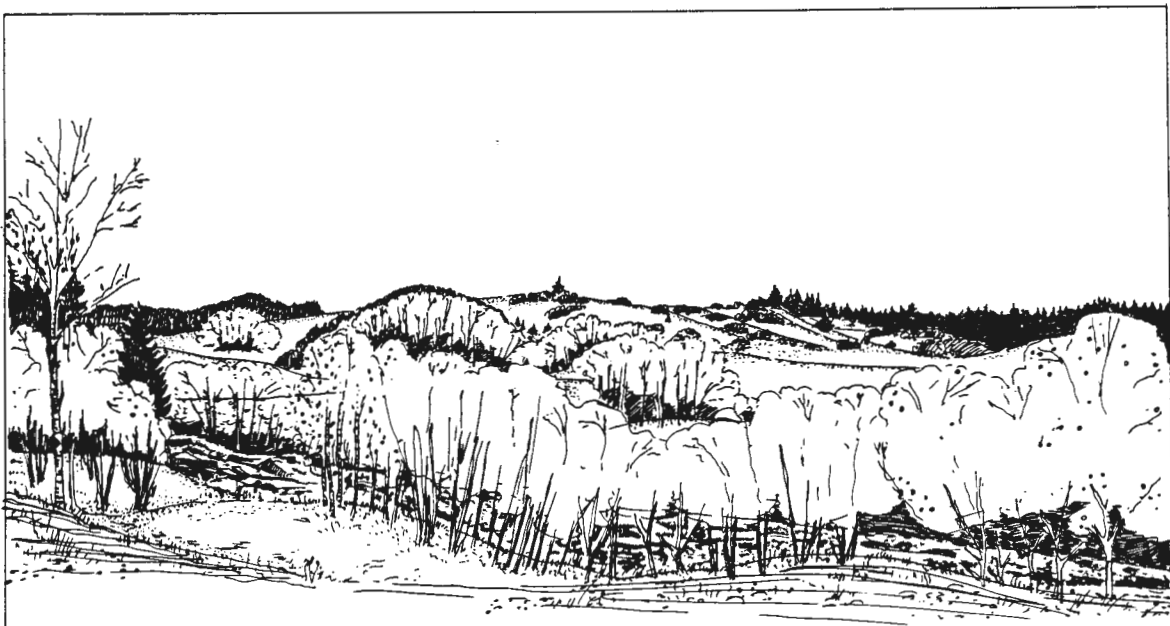
Vegetasjon

Vegetasjonen på Romerike finnes hovedsaklig nede i ravinene, og domineres av løvskog med or, bjørk, selje, hegg, rogn som vanlige arter. Videre finnes det vegetasjon som deler opp de dyrkede arealer og da særlig i form av bryn og lebelter. I tillegg kommer skogteiger og utmarksvegetasjon (åkerholmer). Særlig sørover og østover i området øker innslaget av skogteiger i dyrkingsområder både i størrelse og hyppighet. Disse utgjør overgangsområde til skogbygdene lenger øst. Endelig representerer gårdstunene og kirkegårdene bruk av busk- og trevegetasjon. En del gårdsanlegg og kirker har alleer som trer sterkt fram i landskapet. Langs veier og bebyggelse er det ikke tegn som tyder på overordnet og bevisst bruk av vegetasjon.

Vann

3 hovedelver gjennomskjærer Romeriksbygdene -Leira, Gjermaa og Rømu. Et stort antall mindre elver og bekker kobler seg på de tre store elvene, som Rotua, Songna, Vikka, Nikkelsbekken, Tveia, Vangsbekken og Hynna. Ulike vannkarakterer er representert - fra stille rolige elveløp til stri strøm og mindre fossefall (Grytfossen og Foss). Logna kraftverk og Krokfoss kraftverk ligger langs Leira.

Noen myrer er dyrket opp, f.eks. Sandummosan ved Gjerdrum.

Leira strømmer igjennom det intense ravinlandskapet sørvest for Gardermoen.

AREALBRUK:

Landbruk

Landbrukseiendommene i området er relativt store med i gjennomsnitt over 150 daa dyrket mark. Omfattende planering og nydyrking har ført til at området idag utgjør et mer eller mindre sammenhengende jordbruksområde. Opp mot 85% av arealet nyttes til kornproduksjon. Husdyrholdet står fortsatt sterkt i deler av området. I Nannestad og Gjerdrum er det kyr på ca. 20% av brukene. Landbruk er dominerende arealbruk på Romerike. Jordbruk er mer utbredt enn skogbruk selv om bildet endrer seg en del øst for Kløfta. Her er fortsatt jordbruk hovednæringen og skogbruk binæringen.

Veger/jernbane

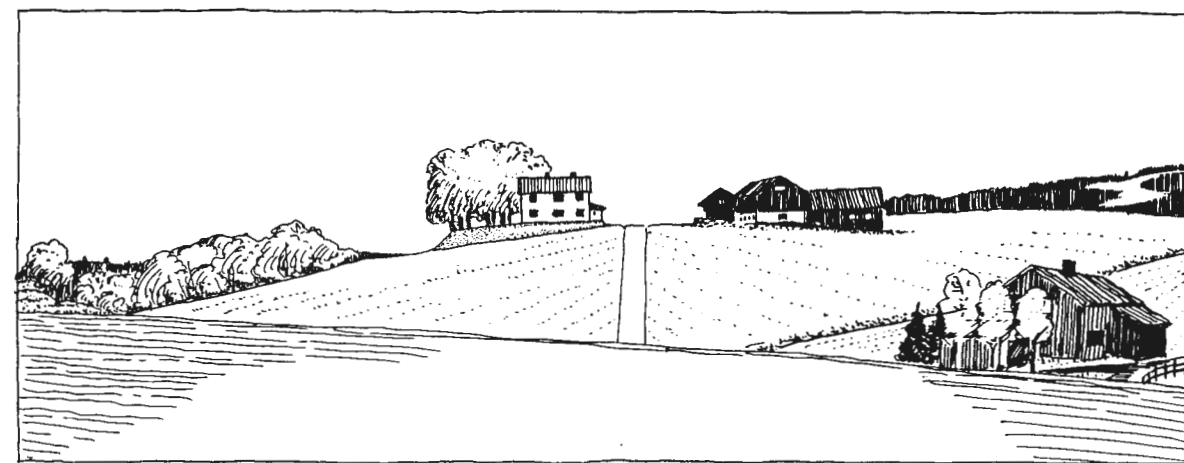
Bevegelser følger stort sett nord-syd retning, tverrgående forbindelser er færre. Gamle E6 gjennom Kløfta er supplert av ny E6 med motorveistandard. Traseene følger rolige og store linjer i terrenget og unngår store terrenginngrep. (Unntak: skjæring i Presterudtoppen.) Rv. 120 følger Romeriksåsen fra Heksebergfjell til Maura og følger terrengformene. Noen steder, som fra Kankedalen og nordover til Holter

(gammel Rv. 120), er veien smal, svingete og beveger seg rytmisk ned i ravinene for så å gå opp på ryggene igjen. Denne strekningen er avløst av ny Rv. 120 som går på et flatere område nærmere Romeriksåsen. Nordover fra Holter blir veien bredere, men rytmen (opp og ned og i svinger) er den samme. Tverrforbindelsene er ofte smale grusveier som ligger godt tilpasset terrenget. Jernbanen følger samme trase som E6 (gml. og ny) og framtrer i enda mindre grad. E6 og jernbane skjærer gjennom Romerike, men gjør det på en akseptabel måte. De tre linjene framtrer sjelden samtidig. De dominerer sjelden i landskapet.

Bebyggelse

Gårdsbebyggelsen ligger naturligvis spredt utover Romerike. Mange gårdstun framhever seg positivt i landskapsbildet fordi de ligger på rygger eller forhøyninger. Annen bebyggelse omfatter spredt boligbygging og tettbebyggelser. Kløfta skiller seg ut med sin størrelse og ligger sentralt. Tettstedsutvikling har foregått følgende steder sett nordfra: Maura, Teigebyen (Nannestad), Eltonåsen/Eltonhaugen, Harasletta, Ask, Lindeberg, Frogner og Lørenfallet.

Langs Åsvegen har boligbyggingen et langstrakt preg fra Elton i sør til Melby i nord. Generelt gjelder at spredt boligbebyggelse og tettstedsbebyggelse stikker seg fram i forhold til omgivelsene. Det er ikke noen overordnet tilpasning til det store landskapsrom i form av oppdeling slik jordbruks-landskapet kan vise. Tettstedene mangler kantavgrønsning som definerer dem i forhold til omkringliggende arealer.

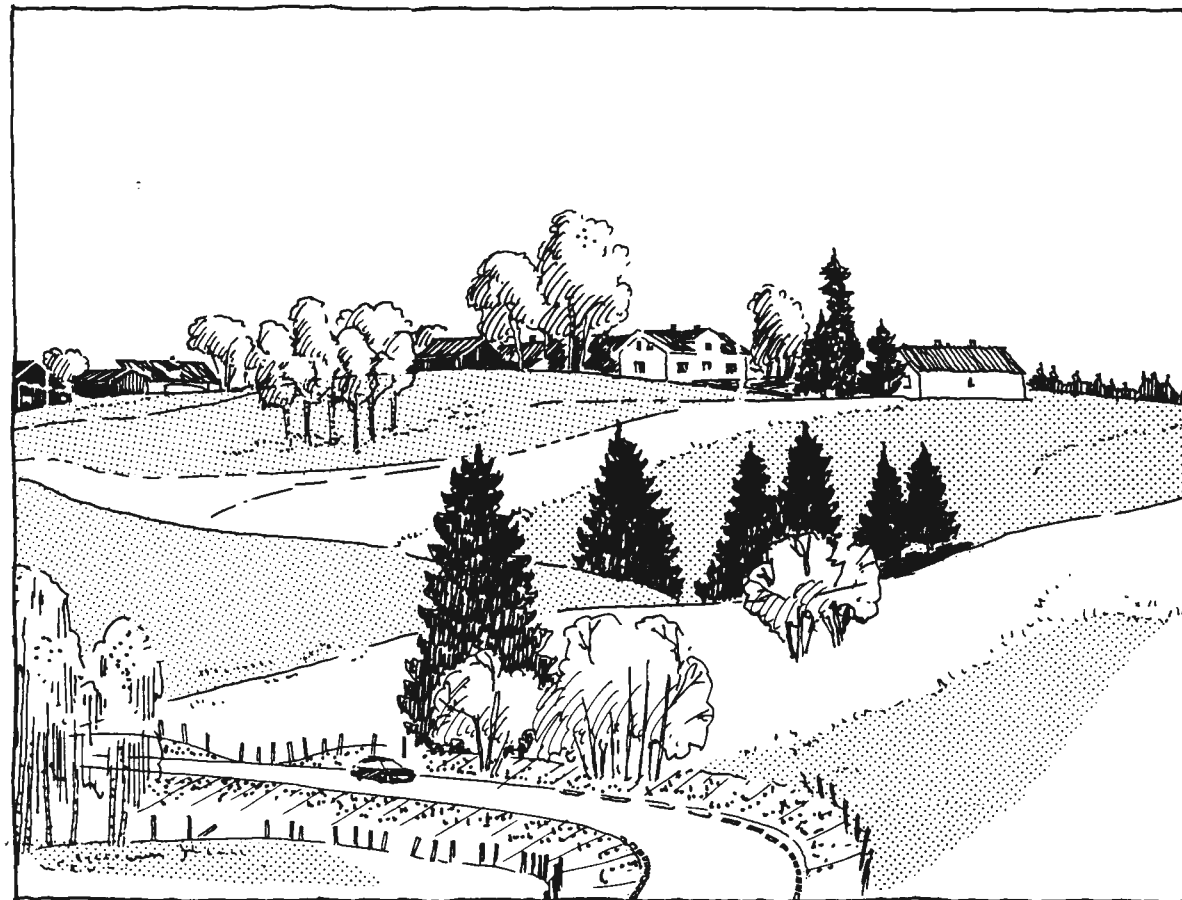
Gårdstun er ofte lokalisert på høyder i terrenget. Motiv fra Rus gård i Nannestad.

4.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET.

Landskapsrom

Nord for Skedsmokorset går Rv. 120 mellom Gjerdrumåsen og Heksebergfjellet, noe som oppleves som å kjøre gjennom en korridor. Ved Heksebergfjellets avslutning åpenbares Romeriksteppet - det store gulvet med åsene og Gardermoplatået som avgrensninger og vegger. En videre oppdeling av landskapsrom kan gjøres i elve og bekkedalsdragene. Når man befinner seg nede i dem oppleves kun de nære elveskråningene. De blir vegger i disse rommene og elvebunnen danner gulv.

Skogteiger og bryn deler opp det store gulvet og skaper på sin måte også landskapsrom.

Ravinedalene skaper landskapsrom.

Linjer i landskapet

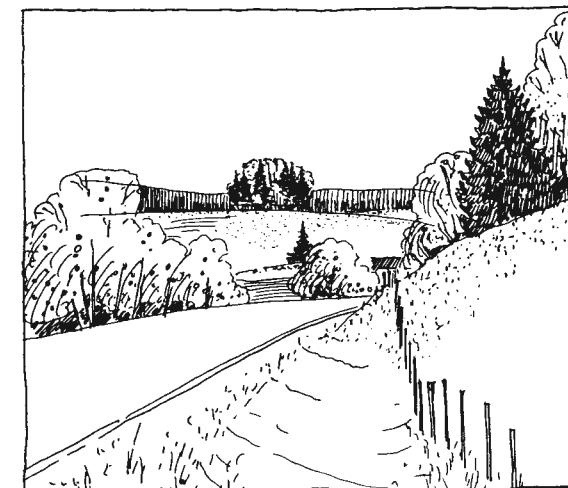
Silhuetten og foten av Romeriksåsen er de tydeligste linjer i landskapsrommet. Vegetasjonskantene på Gardermoplatået, Egneråsen/Jultonåsen og Heksebergfjellet trekker også opp avgrensende linjer i rommet.

Innenfor området er det Leiras snirklete løp og særlig dens lauvskogkledte sideterreng som får den til å framtre som en buktende linje gjennom landskapet. Det samme kan sies om Gjermåa. Elva Rømuas karakter oppleves ikke så sterkt som en linje. Flere større skogteiger (mye barskog) kobler seg på underveis og elven blir endel av skoglandskapet. De mange bekkene og mindre elvene danner et utall kortere linjer ofte på tvers av hovedelvene.

Gammel og ny E6 samt jernbane er nord-syd-gående linjer som glir inn i det storlinjede landskapet øst for Leira. Rv. 120 følger terrengformene (opp og ned) så den opptrer som brutte linjer avhengig av ståsted. Kraftlinjer preger området på østsiden av E6 mer enn på vestsiden - særlig gjelder dette de som går i øst/vest traseer.

Landemerker

På Romerike, hvor flatbygdene dominerer, fremtrer kirkene som viktige landemerker. Særlig middelalderkirker har en beliggenhet som fremhever dem i forhold til landskapet rundt. (Gjerdrum kirke, Heni kirke, Hovin kirke, Ullensaker kirke, Holter kirke, Nannestad kirke og Bjørke kirke). Andre landemerker innen området er den skogkledte gravhaugen ved Homle gård. Denne har en særpreg, avrundet silhuett. Radiomastene øst for Kløfta blir et referansepunkt på lang avstand. Heksebergfjellet og Vilbergfjellet er skogkledte rygger som stikker seg opp og fram i jordbrukslandskapet.

Gravhaugen midt i bildet har en beliggenhet, form og vegetasjon som gjør den synlig i flere kilometers avstand.

Knutepunkter

Kløfta ligger sentralt på Romerike og har ferdsselsårer i alle retninger - til Rv. 120 i vest og Rv. 2 og Rv. 171 i øst. Kløfta er stasjonsby og gamle E6 passerer nord/syd, mens den nye E6 går utenom på østsiden. Andre og mindre knutepunkter er Frogner i sør, Eltonhaugen, Nannestad og Maura i nord.

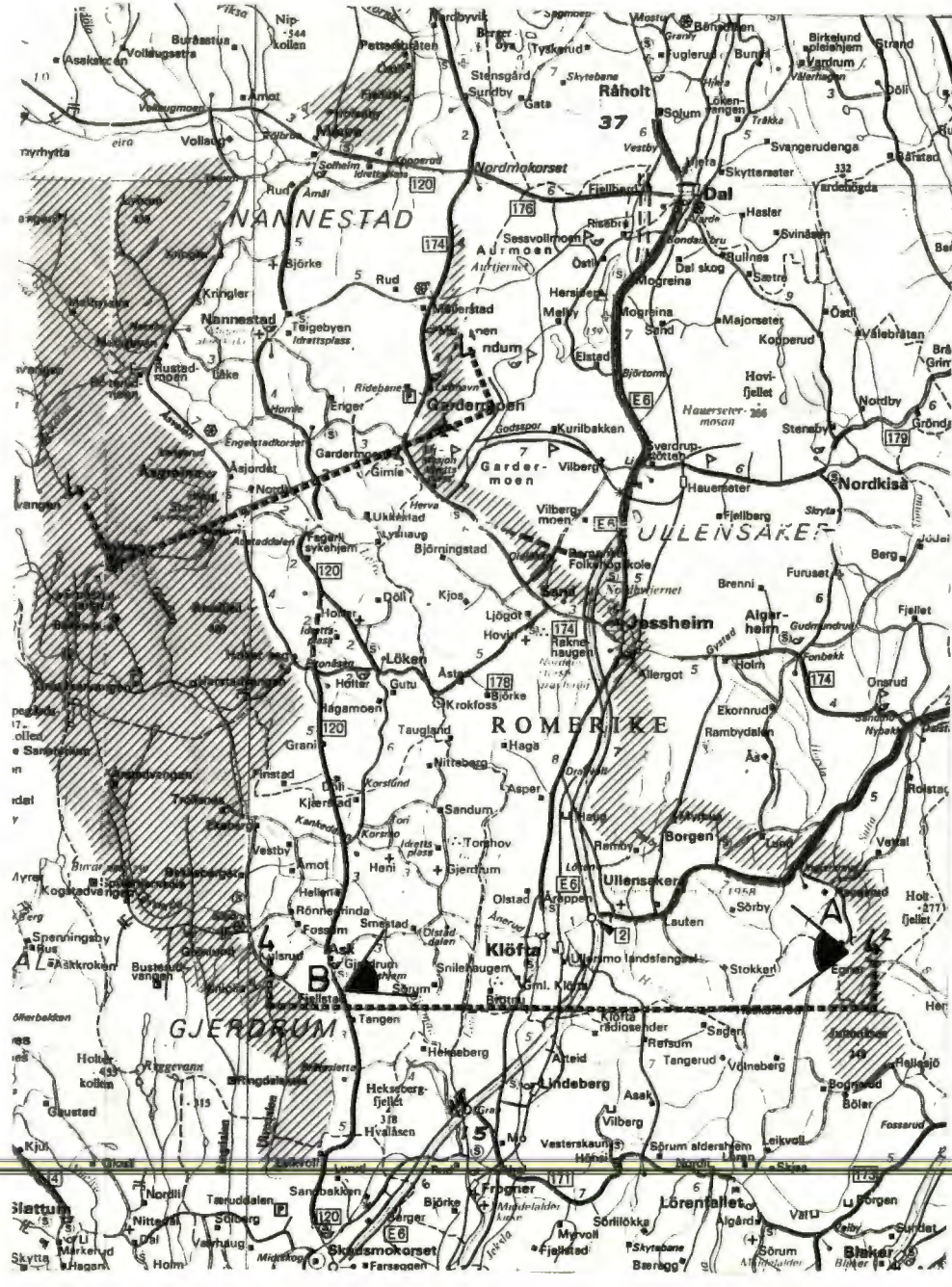
Barrierer

Leira, Gjermåa og Rømuas er barrierer som hindrer tverrgående ferdsel. Dette har ført til et stort antall broer, særlig over Leira og Gjermåa. Rømuas krysses bare to ganger med bro. Elvedalene går hovedsaklig i nord/sør retning og representerer derfor et hinder for tverrforbindelser. (Fra Maura i nord til Frogner i sør er det 5 veier som går øst/vest.) Motorveien deler området i to og er en fysisk barriere i landskapet. Visuelt innebærer hverken motorvei, gammel E6 eller jernbane noen form for barrierer. Vegetasjon, særlig skog, plantet til på tidligere dyrket mark, medfører en viss barriereeffekt ved at landskapet får en mer lukket karakter.

4. ROMERIKE

4.3 SYNLIGHET

De store og vide utsynene er karakteristisk for mange steder på Romerike. Romerike åpenbarer seg i hele sin størrelse og prakt allerede ved inngangen ved Heksebergfjellet helt i sør (Rv. 120). Fra Heksebergfjell åpenbarer hele Romerike seg. I det fjerne blir høydetrageblåner som avgrensner slettebygdene. Lengst nord ses Mistberget med en avstand på 40 km i luftlinje. I det nære blir terrengformasjoner og landemerker synlige. Synligheten begrenses mye når man befinner seg nede i ravinene - da er kun de nære veggene, skråningene og eventuelt elveløpet synlig. Ellers i området er åsene i alle himmelretninger, om ikke alltid samtidig, godt synlige.

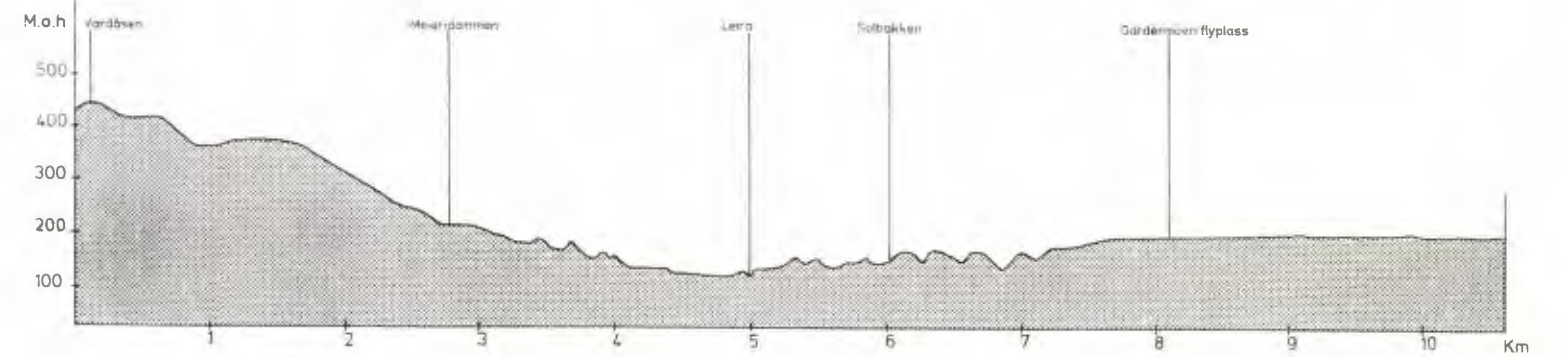
TEGNFORKLARING

Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

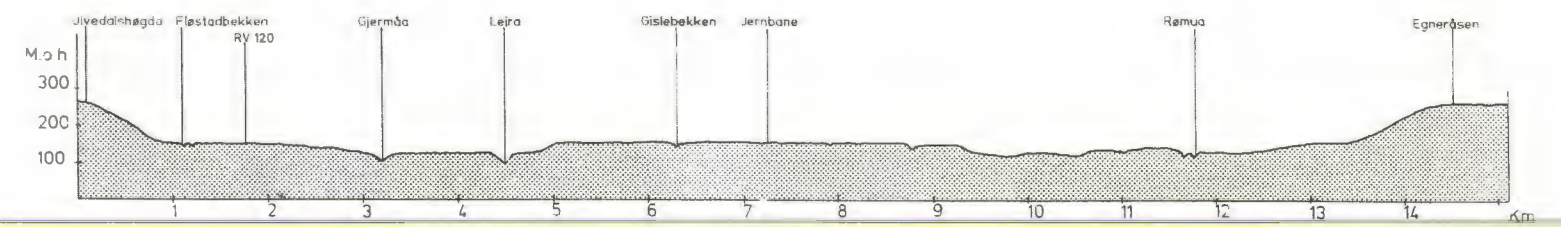
Snittlinje

Målestokk 1:50.000

SNITT 4-4'

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

SNITT 4-4²

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Vardåsen

Varingskollen

Romeriksåsen

Oppenfjellet
Presterudtoppen

Panoramautsyn vestover fra Egner (160 m.o.h.) innunder Egneråsen.

Presterudtoppen

Kløfta

Egneråsen

Utsyn østover fra Ask (ca. 180 m.o.h.).

4. ROMERIKE

4.3 SYNLIGHET

Ulvedalshøgda

Vardåsen
Ask

Panoramautsyn nordover fra Heksebergfjellet.

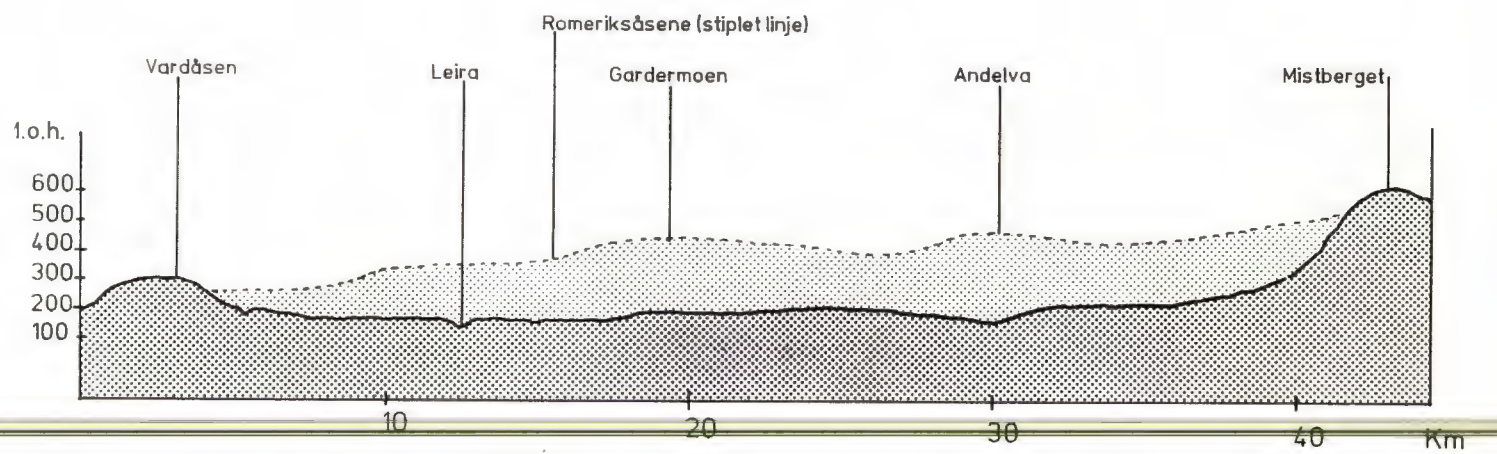
TEGNFORKLARING

◀ Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

Snittlinje

Målestokk 1: 50.000

LENGDESNITT 4-4³

Vertikal målestokk er tre ganger så stor som horisontal målestokk.

—Raudfjell
Marifjell

Nipkollen

Heni kirke
Mistberget

Presterudtoppen

Kløfta
Åsmarka

Egneråsen

Ravinelandskap som er dyrket gir en åpen karakter.
Synligheten begrenses til ravinedalsidenes topp.

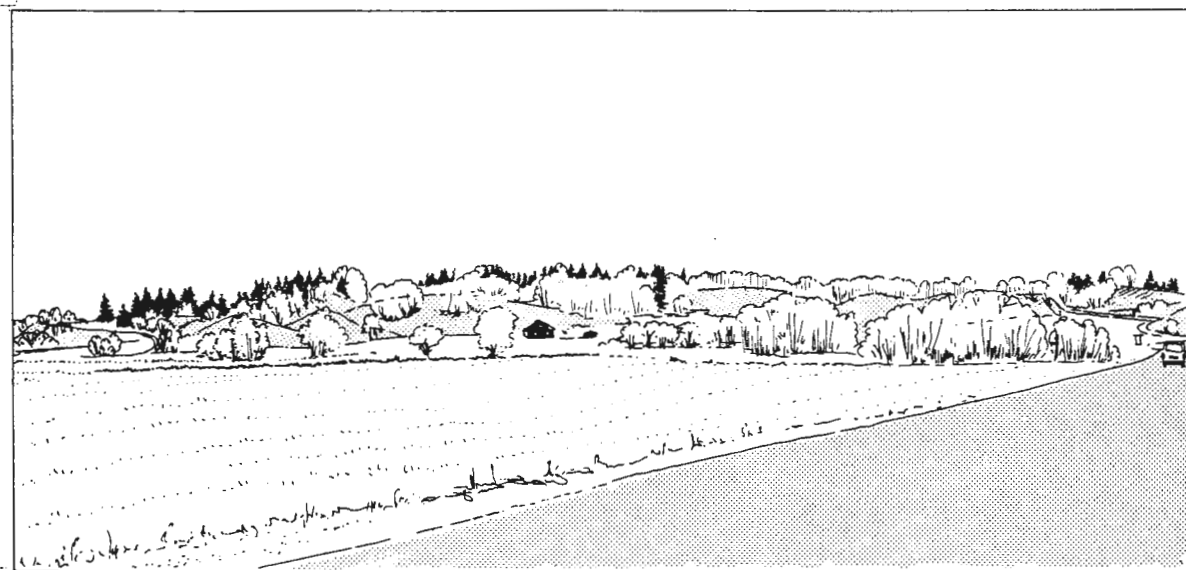

Ravinelandskap som er skogbevokst gir lukket karakter.
Synligheten begrenses når man befinner seg inne i området.

4.4 HELHETSVURDERING

Sårbare områder

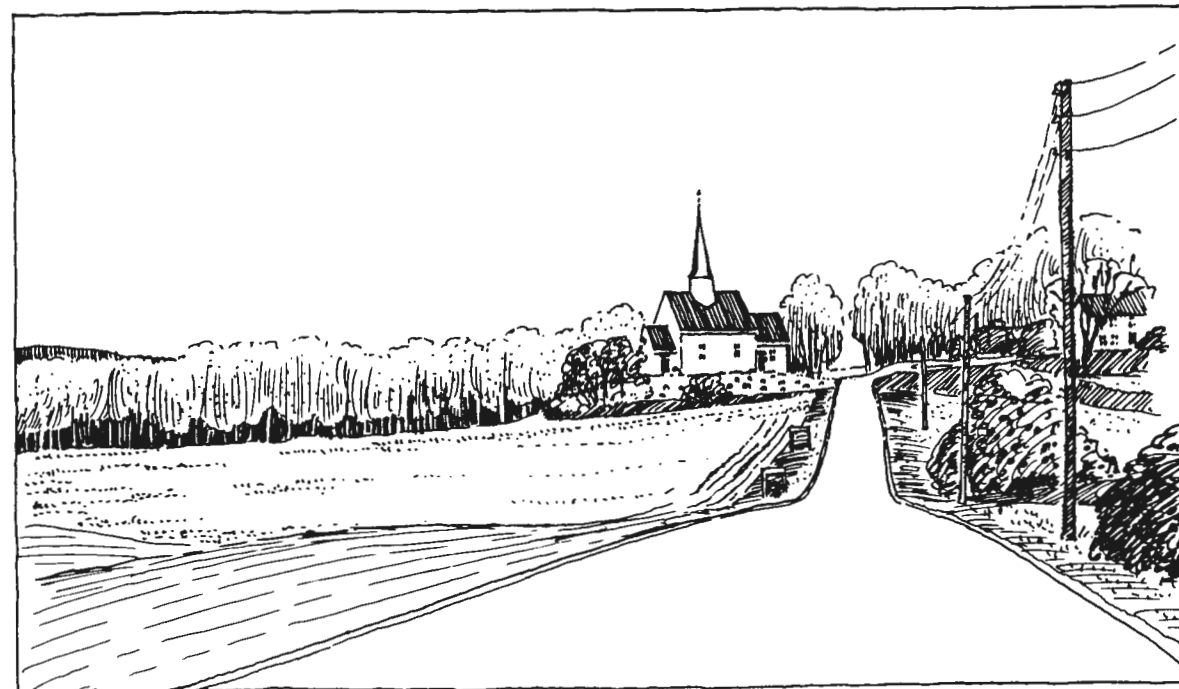
Ravinelandskap er generelt sårbart overfor inngrep. Det er vanskelig å tilpasse utbygging når terrengvariasjonene blir uregelmessige og hyppige på en gang. Innen området varierer ravinelandskapets intensitet. Langs Leira helt i nord og ned til Haga er ravinene og leirbakkene svært markerte. De står delvis fram som lauvskogdekket, delvis som gressklede formasjoner. Område I er pekt ut p.g.a. sitt innhold av hyppige og intense raviner og mange bekker med tilhørende lauvvegetasjon. Området er både fremtredende og særpreget i forhold til ravinelandskapet ellers på Romerike. Imidlertid vil elvestrekningene som går gjennom det moderate ravinelandskapet (II - området) være like sårbare for inngrep som I - området.

Terrengformene i bakgrunnen er sårbare for inngrep, mens de rolige slettene i forgrunnen har muligheter til å absorbere linjeinngrep. Motiv fra Solbakken.

Sårbare overfor inngrep er også de åpne slettene. Her er sårbarheten avhengig av type utbygging. En linje vil være lettere å tilpasse enn et flateinngrep. Heksebergfjellet og Vilbergfjellet er skogklede og sårbare rygger som stikker opp som referansepunkter i slettebygdlandskapet. Disse er også sårbare for endringer.

Kirkenes beliggenhet er svært sårbare for utbygging. De eksponerer seg gjerne i alle himmelretninger og er avhengig av tilstrekkelig luft rundt seg for å beholde sin dominerende effekt på omgivelsene. Området rundt selve kirkegården må vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle.

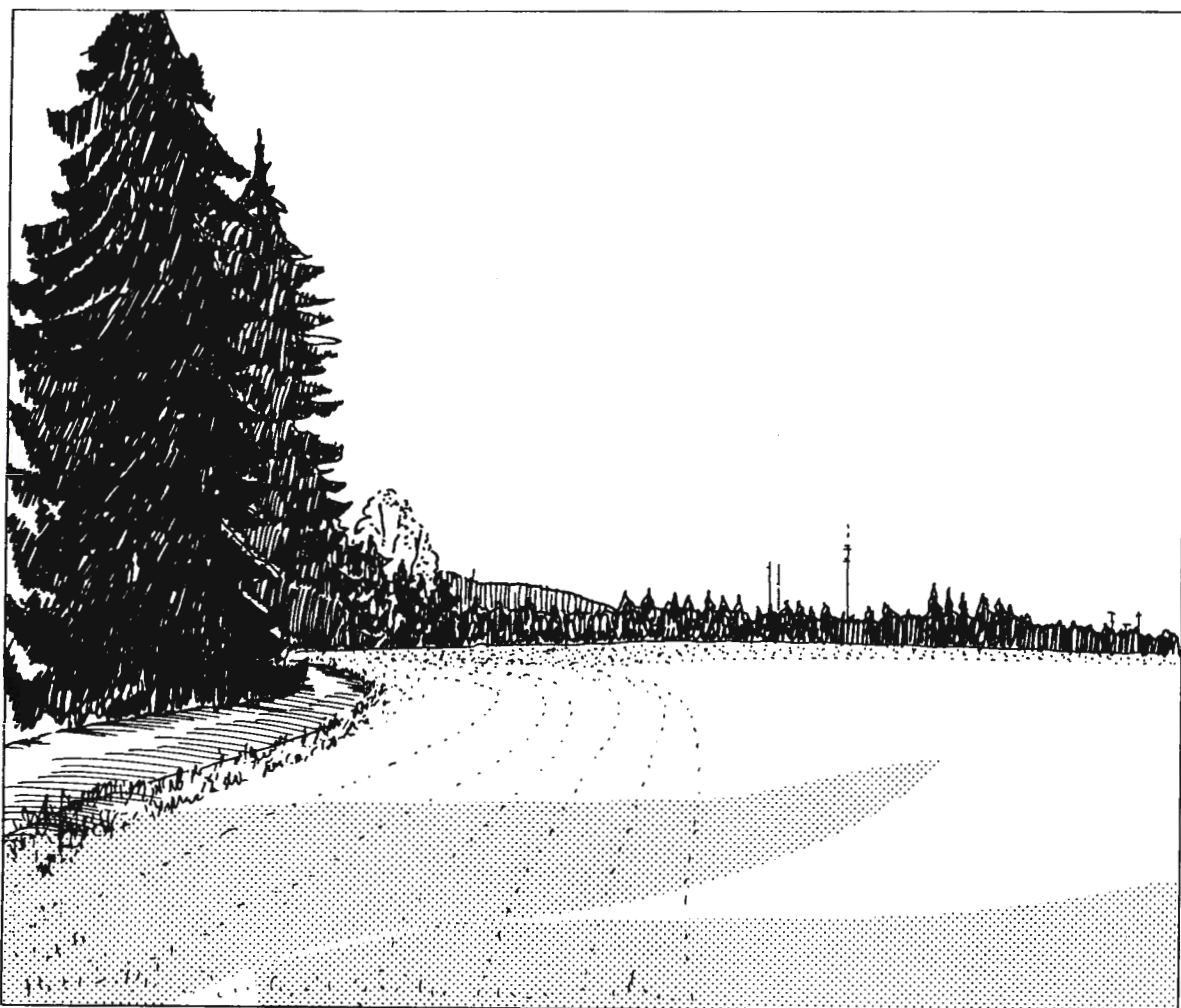
Nannestad kirke er eksempel på kirke med sårbar og utsatt beliggenhet i landskapet.

Absorberende områder

På Romerike ses eksempler på mange typer inngrep; Radiomastene ved Kløfta, E6, jernbane, kraftlinjer, riksveier og grusveier, industribebyggelse og boligbebyggelse ved Kløfta.

Romerike har en karakter som absorberer ulikt avhengig av hvilken form utbyggingen har. Moderat ravinelandskap kan absorbere linjer. Områder inntil og i skogteiger av en viss størrelse og sammenheng kan i prinsippet lettere absorbere flateutbygging enn de åpne slettene som selv danner horisont. Skogområder av en slik størrelse finnes særlig sør og øst for Kløfta. Forsenkninger i terrenget kan absorbere utbygging i større grad enn høydedrag.

Allerede eksisterende boligområder i Teigebyen, Eltonhaugen og Kløfta kan absorbere ytterligere bolighus gjennom fortetting og utbygging av eksisterende struktur.

Skogområdene og storlinjet landskap har muligheter til å absorbere inngrep.

Retningslinjer for utforming

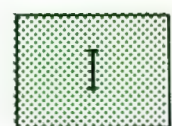
For Romerike gjelder som andre steder at det er viktig å ta utgangspunkt i steds karakteren. Dagens utbyggingsprosjekter lar seg ofte vanskelig underordne ravinlandskapets karakter p.g.a. påkrevde dimensjoner som bryter med landskapets skala. Inngrep i det intense ravinlandskapet (I-området) samt elveløpene med sideterreng frarådes. Kirkene på Romerike skaper identitet og bør ikke forstyrres. Dimensjonering av inngrep må nøye vurderes opp mot skalaforholdene som gis av terrengformer og vegetasjon i området.

Evt. linjeinngrep kan foretas i det moderate ravinlandskap. Linjer av små dimensjoner (gårdsveier, atkomstveier) kan i mye større grad enn linjer av store dimensjoner (8-felts motorvei) underordne seg dette landskapet. Linjer på tvers av ravinene er vanskeligere å underordne landskapet enn linjer på langs av ravinene.

Evt. flateinngrep bør forankres i den karakteristiske strukturen som finnes på Romerike; Vegetasjonen (bryn, belter og skogteiger) deler opp og danner rom på slettebygdene sammen med terrengformene. Dette bør være utgangspunkt og virkemiddel for tilpasning av ny utbygging.

Evt. punktinngrep bør nøye vurderes da området allerede er belastet med to svært høye radiomaster (Kløfta).

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

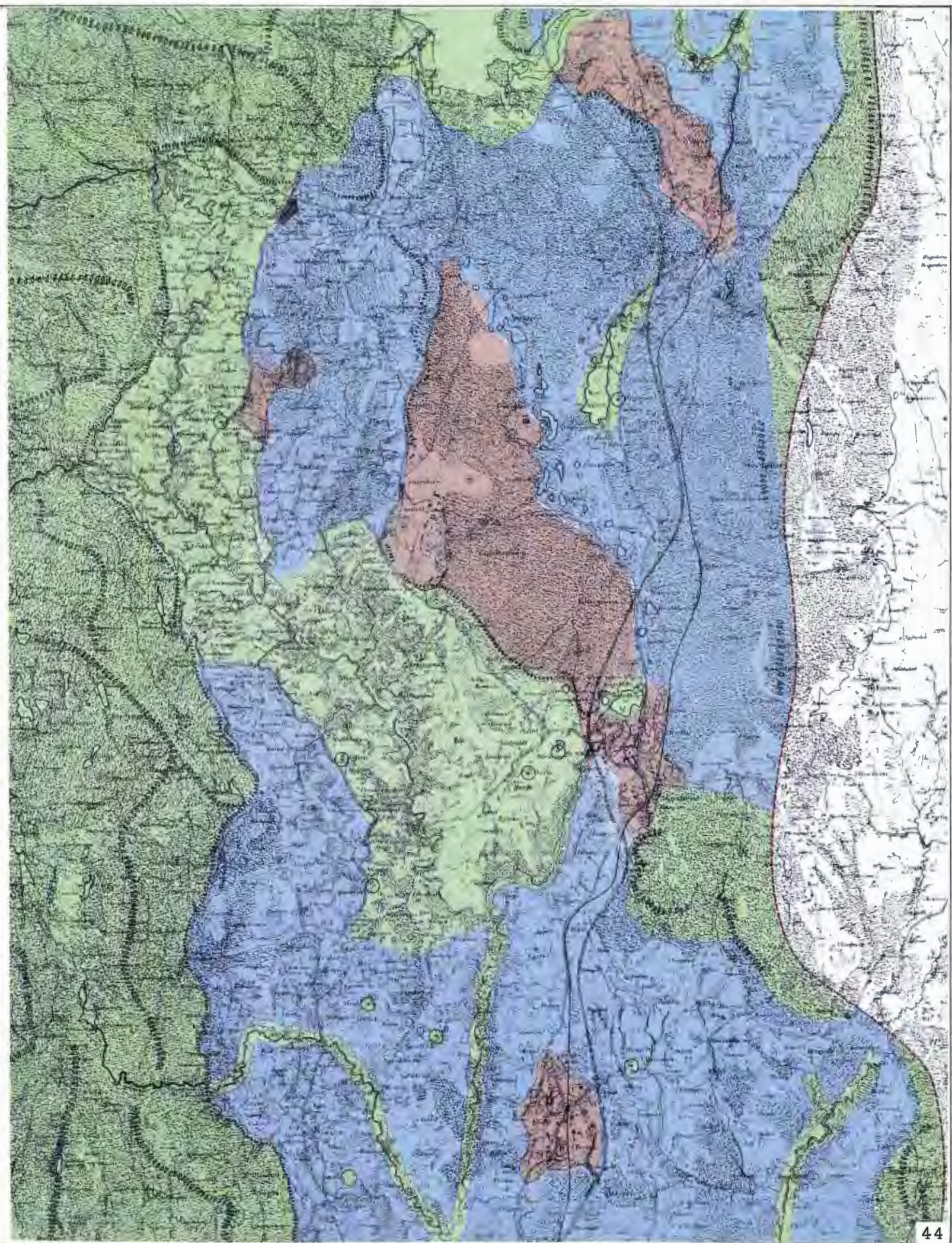
I Område mest sårbart

II Område middels sårbart

III Område minst sårbart

5. GARDERMOEN

5.1 LANDSKAPSTYPER

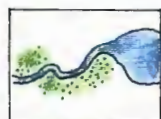

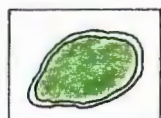
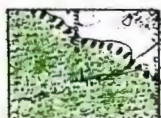

NATURGRUNNLAGET:

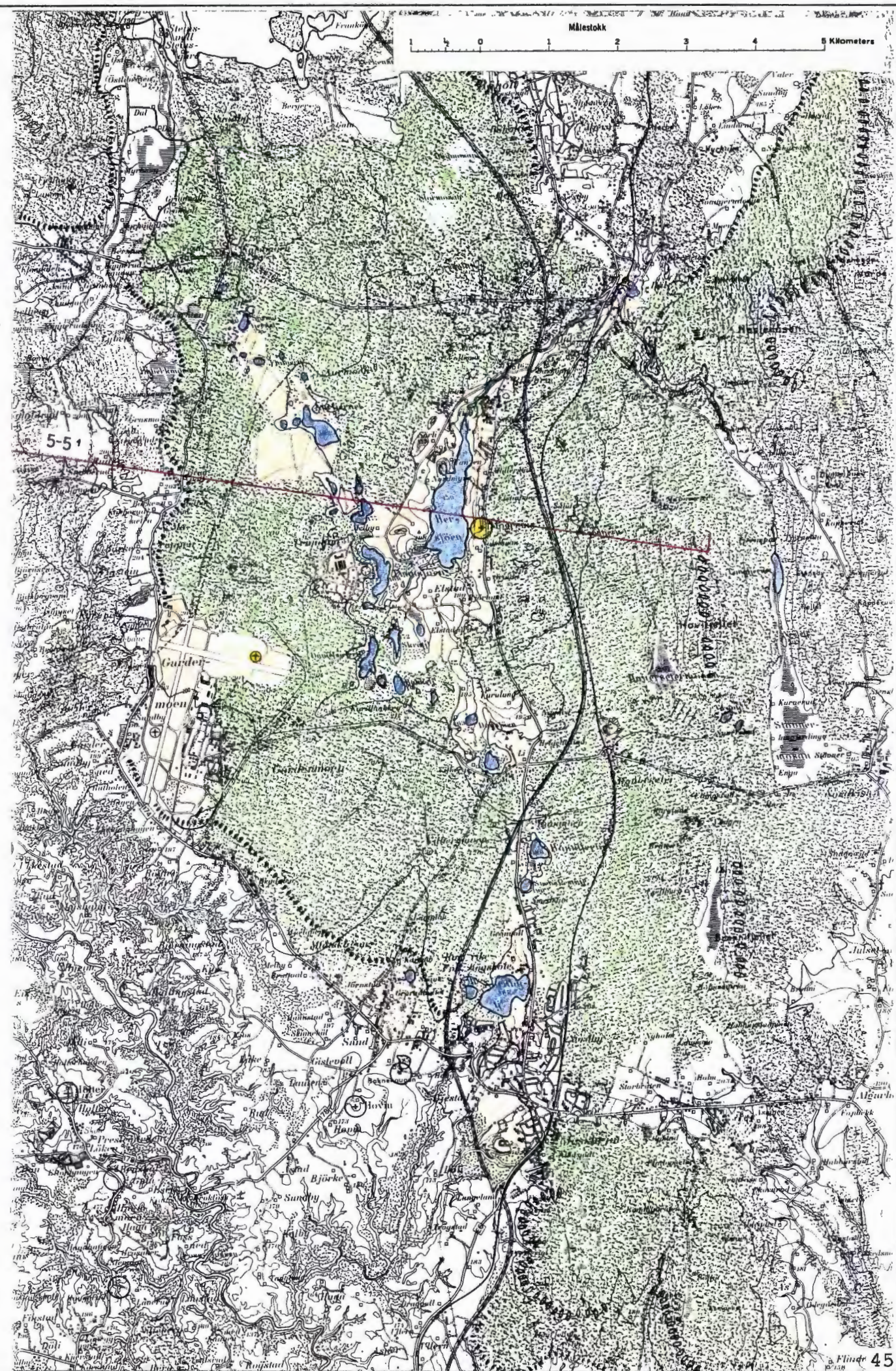
Terrengform

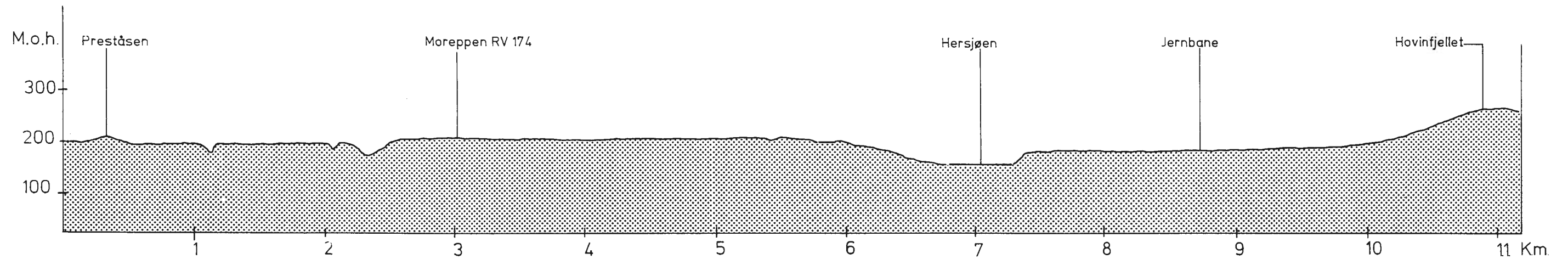
Området ligger som et platå høyere enn 200 m over havet. Grus og sandavsetninger hever seg over leirsletta på Romerike i vest og sør og den brede dalformen som starter ved Dal - Råholt. I øst hever platået seg til en sammenhengende åsrygg i nord-syd retning. Lengst i nord ligger den framtrede Strandåsen (287 m.o.h.) som går over i Hasleråsen (348 m.o.h.). Hovifjellet (271 m.o.h.) og Brennifjellet (243 m.o.h.) er mindre markerte åsrygger enn de to lenger nord. Lengst i sør markerer Presterudtoppen (237 m.o.h.) seg. Denne ses godt fra Heksebergfjellet. Høydedraget smelter sammen med Åsmarka hvor Oppenfjellet (265 m.o.h.) er høyeste topp. Gardermoplatåets hjerte er Hersjøen (159 m.o.h.). Området rundt Hersjøen danner en forsinking i forhold til platået rundt på alle kanter. De mange andre vannene i området nordvest, vest og sør for Hersjøen er markerte groper i terrenget. Ellers danner elva Risa en elvedal nordover til Dal. De vestre delene av Gardermoplatået er tilnærmet flate, men i nord mot Råholt og Dal markeres slutten på platået med koller på 243 m.o.h. og 238 m.o.h. (Ladderudfjellet).

De mange stedsnavnene som ender på -mo forteller om en karakter og terrengform som opptrer hyppig på platået; Råholtsmoen, Nordmoen, Aurmoen, Gardermoen, Sessvollmoen, Elstadmoen, Vilbergmoen og Hovinmoen. (Mo: sand og grusholdige, avrundete rygger og hauger i terrenget) Strekingen fra Dal til Nordmokorset har furukledte hauger og rygger med sand (flyvesand).

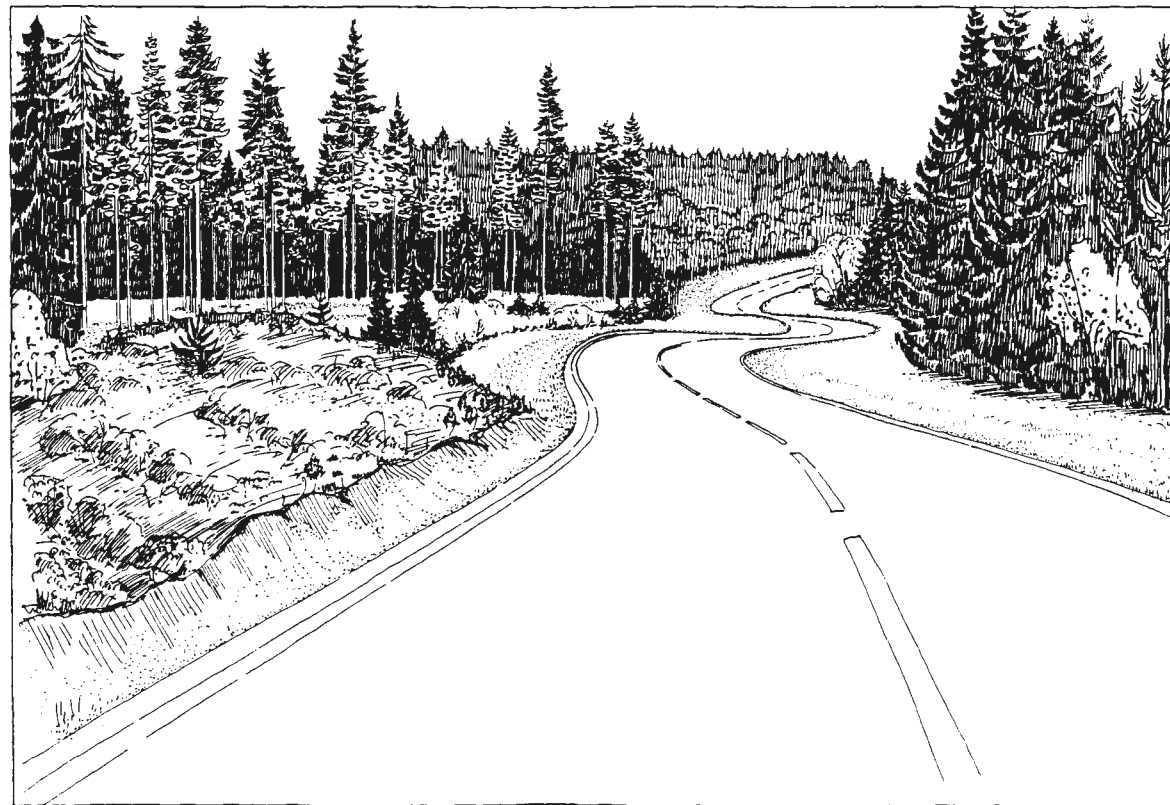
TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

SNITT 5-5' Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

På Gardermoplatået finnes myke og avrundete rygger og hauger som består av sand- og grusholdige masser.

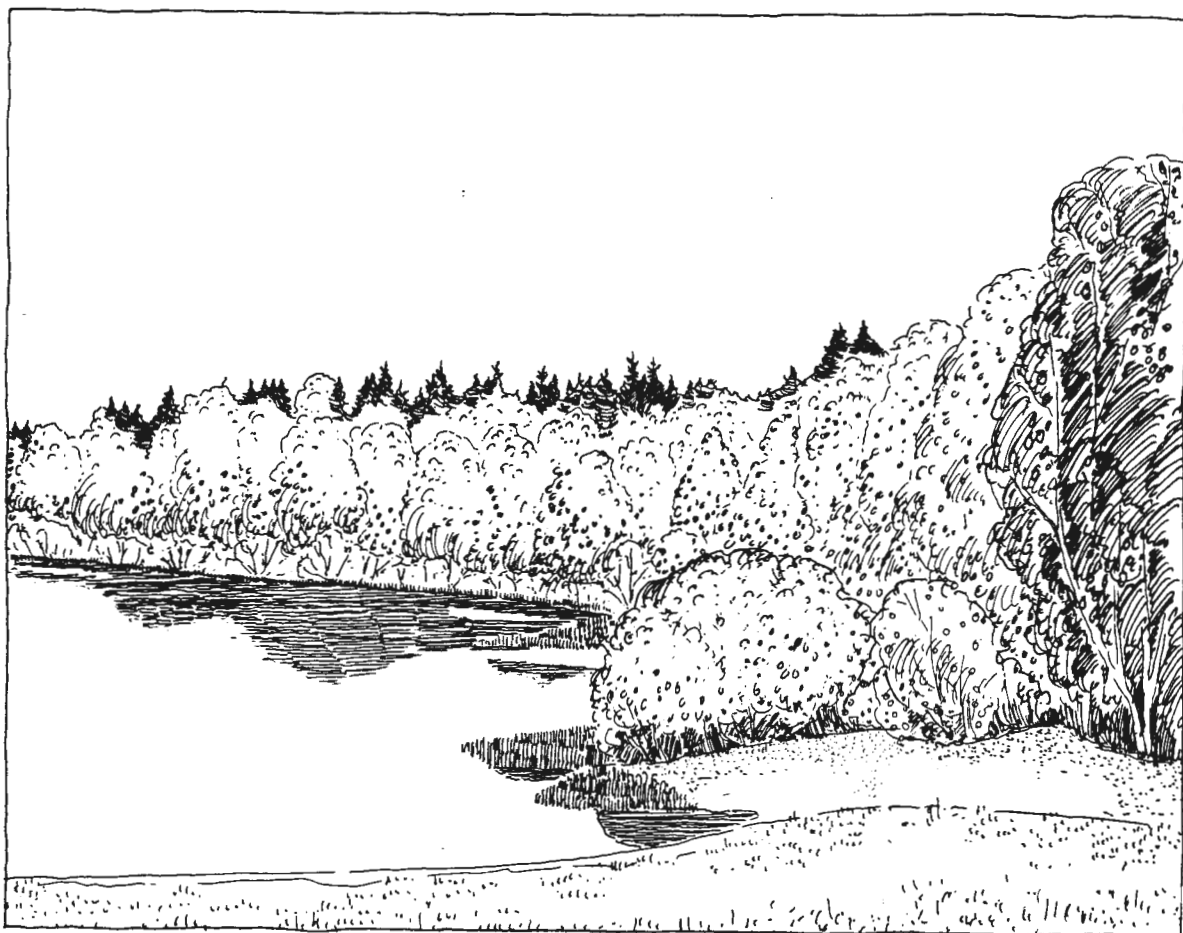
Vegetasjon

Furu er dominerende treslag på moene og haugene som består av sand og grusavsetninger. I forsenkninger blir vegetasjonsbildet rikere fordi grunnvannet slår ut. Gran og løvvegetasjon har vandret inn. I jorbrukslandskapet rundt Hersjøen er vegetasjonskarakteren åpen - her finner man dyrkede arealer oppdelt av vegetasjon i raviner og bryn. Der Risa renner ut fra Hersjøen og videre nordover er det hovedsakelig løvskog. Rundt Nordbytjernet er det opparbeidet friluftsområde med store, åpne arealer og sumpvegetasjon i vannkanten. Åsryggene i øst har blandingsskog dominert av bartrær. Stormosan og Høgmosan i nord og Hauersetermosan og Liamosan i øst representerer variasjon i det ellers forholdsvis ensformige skogbildet. Den åpne karakteren på myrene gjør at lyset slipper til slik at busk- og bunnsjikt blir rikere.

Vann

Samlingen av småvann/innsjøer (ca. 30 stk) i et mønster fra nordvest (Sørmotjernet) og sørøstover til Nordmotjernet er spesielt både innenfor området og i regionen. Vannene er såkalte "grytehol" hvor isrester har smeltet etter istiden. Størsteparten av vannene er lite fremtredende i det store landskapsbildet. Dette gjelder ikke Hersjøen og Nordmotjernet som har stor visuell betydning for omgivelsene. Sedimentmassene på platået inneholder en av landets største grunnvannsforkomster som kan gi vannforsyning til 200.000

mennesker. Risa er den eneste elven i området. Den renner ut i nordenden av Hersjøen. Selve utløpet, et skålformet område med sumpvegetasjon er særpreget innen området. Elven renner i rolig løp gjennom Dal nordover til den møter Andelva. Andelva renner ut i Vorma ved Eidsvoll.

De mange små vannene representerer åpne landskapsrom i skogen.

AREALBRUK:

Landbruk

Området domineres av store, sammenhengende skogområder med spredte jordbruksarealer innimellom. Jordbruksarealene består av sandjord og opp mot 100% nyttes som åpen åker. Skogbruk er den dominerende næring arealmessig. Skogen legger beslag på ca. av området. Jordbruksområdene ligger som enheter i et dominerende skogbilde. Jordbruket er særlig konsentrert til et sammenhengende jordbruksområde rundt Hersjøen. I nord står jordbruket i forbindelse med jordbruksområdene rundt Dal. Annen arealbruk i området er flyplass og militærets øvingsområder. (Gardermoen lufthavn, militær flyplass, Luftforsvarets tilholdsted, Hærens intendanturskole og øvingsavdeling.)

Grusressursene i området er omfattende. Store uttak skjer.

Veger/Jernbane

Rv. 174 tar av fra Jessheim og følger kanten av plataået nordover til Nordmoen. Gamle E6, ny E6 motorvei og jernbane går parallellt med en innbyrdes avstand under 5 km, sentralt over plataået.

Bebyggelse

Hovedkonsentrasjonen av bebyggelse er i Jessheimområdet. Mindre enheter av ulik bebyggelse finnes spredt rundt i området;

- Grorudholtet - boligfelt. Bebyggelse i tilknytning til flyplass.
- Grønvoll - næring/industribebyggelse.
- Spredt boligbebyggelse nordover fra Moreppen.
- Militær bebyggelse (Sessvollmoen, Trandum, Gardermoen).
- Hyttebebyggelse i nordenden av Hersjøen.
- Gårdsbebyggelse framtrer særlig rundt Hersjøen.
- Bebyggelsen er generelt lite framtrædende. (Mogreina kirke inkludert).

5.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET

Landskapsrom

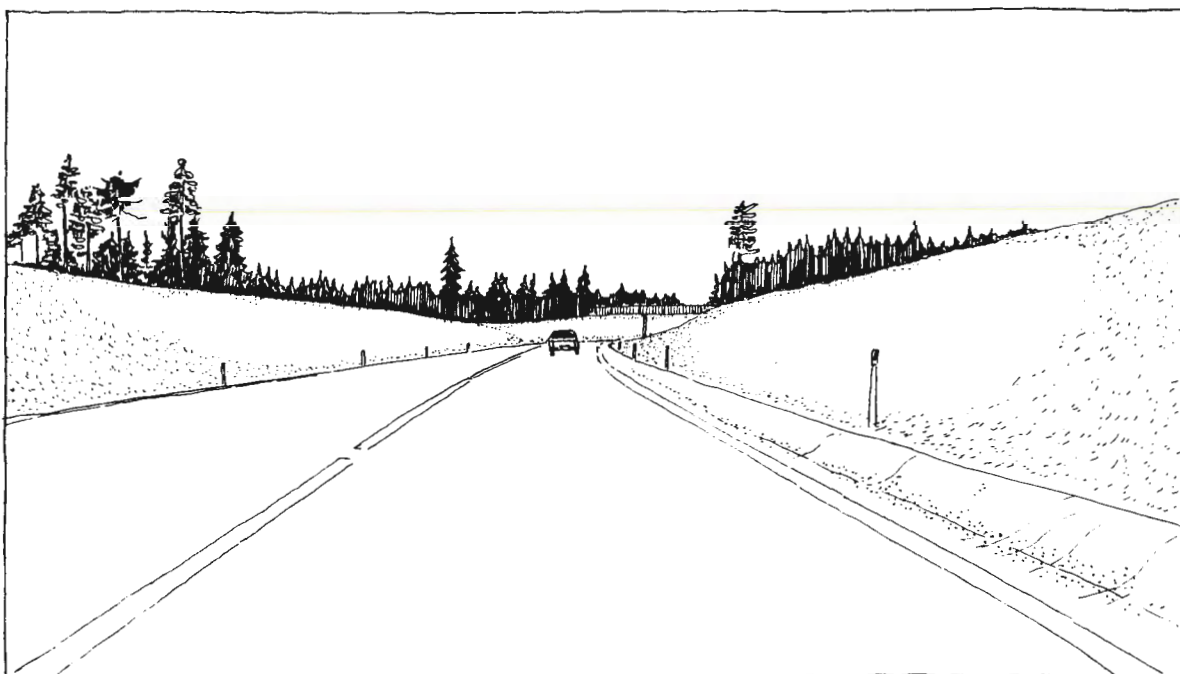
Det åpne og forenklede jordbrukslandskapet rundt Hersjøen danner gulvet i et landskapsrom med skogplataået rundt som vegger. Rommet strekker seg i nord-sør retning. De andre småvannene ligger hovedsaklig i skogen. Vannflaten danner gulv og skråningene og skogen vegger. Risa danner et langstrakt og smalt landskapsrom helt til Dal - ved selve munningen i Hersjøen er dalformen bredere og videre enn lenger nord. Landskapsrommet ved Nordbytjernet karakteriseres ved barskog som danner vegger på vestsiden og en åpen og mindre vegetert karakter på østsiden - grassletter og lauvskog med barskogen som bakgrunn.

Selve rullebaneområdene på Gardermoen Lufthavn er sterkt definerte rom med hovedsaklig lauvvegetasjon som vegger. Veggene understreker rullebanenes utforming. Veiene som skjærer gjennom skogen (f.eks. ved Nordmoen) skaper langstrakte rom, men uten markante endevegger. Asfaltflaten er gulvet og skogkanten veggene.

Linjer i landskapet

Veier, jernbane og kraftlinje danner linjer i landskapet. De skaper nærmest korridorer gjennom de tette skogene.

Vegetasjonskanten (barskog) som står fram i vest langs Rv. 174 markerer plataåets kant og framstår som en tydelig linje sett fra Romeriksåsene og Romerikssletta.

Deler av Rv. 174 på vei til Gardermoen flyplass er gravet ned. Vegskråningens topp forsterker vegens linjeføring.

Landemerker

Masta på Presterudtoppen opptrer som et landemerke når man kommer langs E6 nordfra, men oppleves ikke generelt som et holdepunkt innen området.

Knutepunkter

Jessheim er et viktig knutepunkt og utgangspunkt ved inngangen til området når man kommer sørfra. Jessheim er regionsentrum for Øvre Romerike foruten sentrum i Ullensaker kommune. I nord er Dal og Nordmokorset knutepunkter, mens Li gjør nytten sør for Hersjøen.

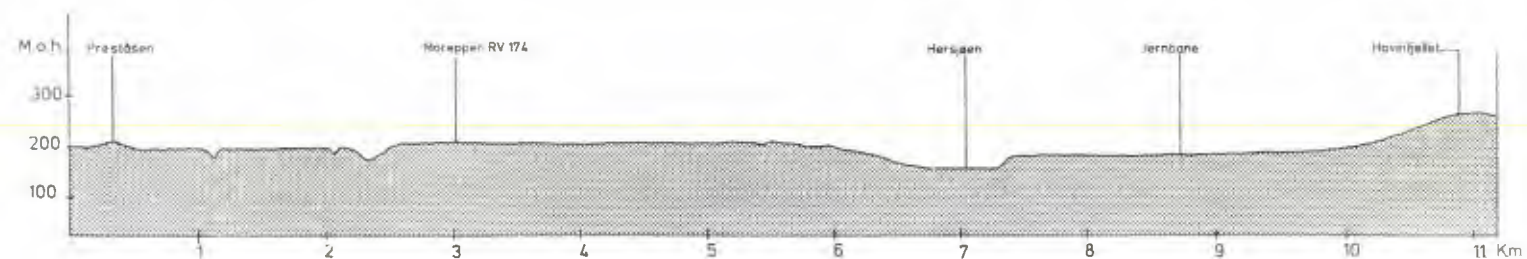
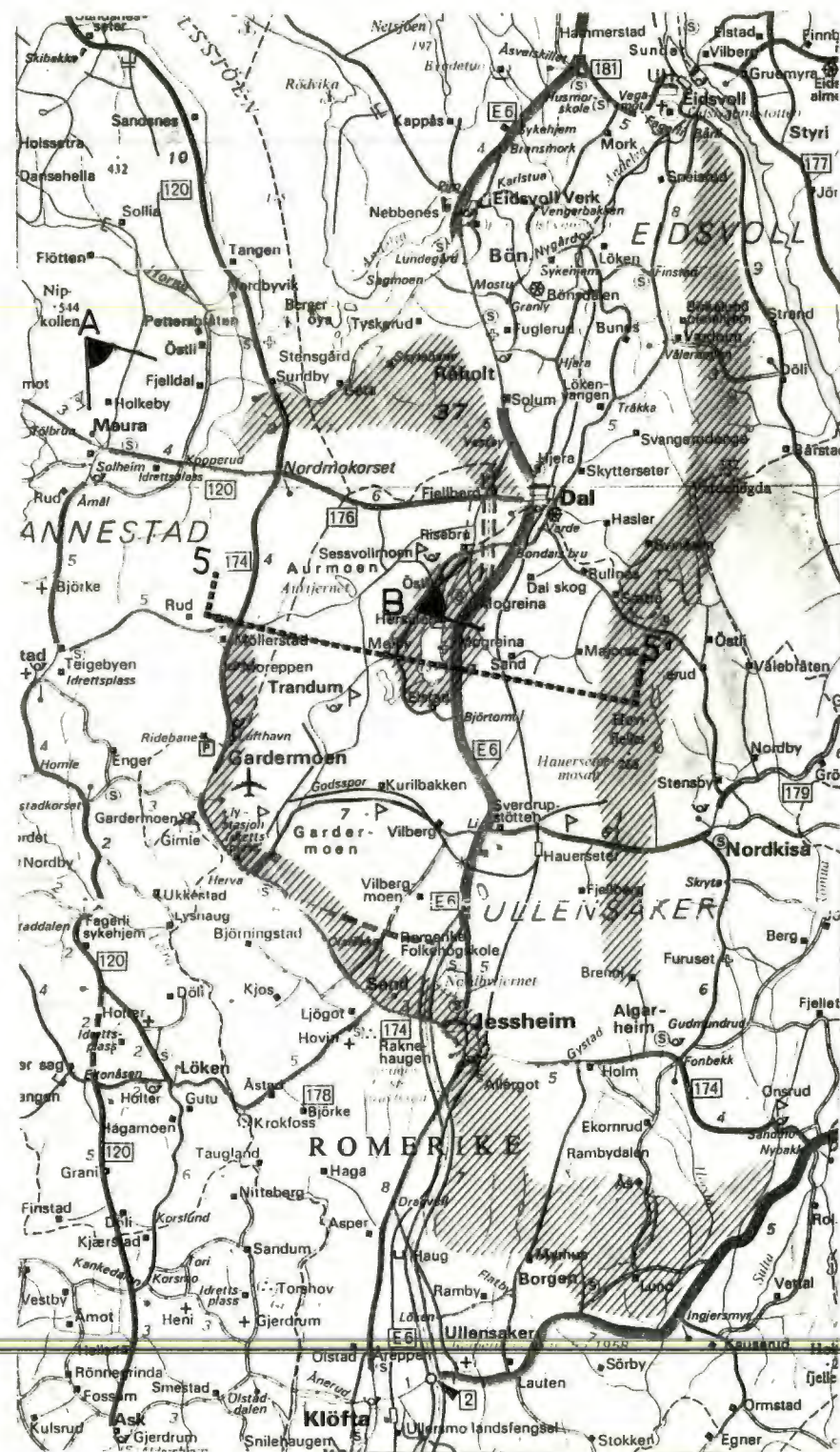
Barrierer

Området preges i stor grad av nord-sørgående linjer som deler opp og vanskeliggjør fri ferdsel i øst-vest-retning. (E6, jernbane og rullebane) Flyplass og militære områder er inngjerdet og legger beslag på de vestre delene av platået. (I denne sammenheng kan det nevnes at Gardermoen kommer av gårdsnavnet Garder, "gjerdene", dvs. inngjerdete jordstykker.) De sammenhengende skogområdene i kombinasjon med terrengformen kan oppleves som visuelle barrierer. Det samme gjelder den nybygde og nedsenkede vegstrekningen Rv. 174 ved Gardermoen, der bare motorveiens sideterreng og skogen i bakgrunnen blir med i synsfeltet.

5. GARDERMOEN

5.3 SYNLIGHET

Synligheten innenfor området er generelt liten. Platåformen og sammenhengende skog gjør det vanskelig å få oversikt over området. Langs utkanten av platået (Rv. 174 og E6 sør for Jessheim) er synligheten vestover til Romeriksåsene upåklagelig. Utsyn blir det også i området rundt Hersjøen og fra deler Strandåsen og Hasleråsen. Vegetasjonen langs kanten av platået er godt synlig og spiller en viktig rolle for fjernvirkningen vestfra.

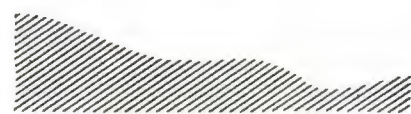
SNITT 5-5'

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

TEGNFORKLARING

◀ Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

Snittlinje

Nordmoen
 Hasleråsen Mogreina Maura Presterudtoppen
 Gardermoen flyplass

Utsyn over Gardermoplatået fra Åmundrud innunder Nipkollen.

—Hasleråsen

Synlighet innen området er særlig knyttet til innsjøer og åpent jordbrukslandskap. Utsyn over Hersjøen og østsiden.

Utsiktsforholdene i nordenden av Hersjøen.

5.4 HELHETSVURDERING

Sårbare områder

Presterudtoppen er et forholdsvis markant høydedrag som ytterligere forsterkes av en kraftig mast. E6 (ny motorvei) har spist seg inn på fjellet og forårsaket en godt synlig fjellskjæring som kan ses helt fra Vardåsen. Dette viser at høyden og vegetasjonen her er sårbar for inngrep. Høydedraget og Åsmarka lenger sørøstover framtrer som en kontrast og viktig vegg i forhold til Romerikssletta. Vegetasjonen nordover langs Rv. 174 definerer kanten av platået og danner en vegg for Romerikssletta i vest.

Sårbart er også Nordbytjernet som foreløpig har boligbebyggelse på behørig avstand og felles oppholdsarealer nærmest vannet.

Hersjøens åpne karakter er i utgangspunktet sårbar. På østsiden av Hersjøen bryter en rekke komponenter seg inn i landskapsrommet uten innbyrdes samspill. Resultatet blir skjemmende. Dette gjelder vei, kraftlinje, campingplass, spredt boligbebyggelse og annen bebyggelse. Området er i sterk grad sårbart for ytterligere virksomhet som "fyller igjen" og forhindrer området i å "puste". Elva Risa og alle småvannene er sårbare landskapselementer hvor inngrep ikke er tilrådelig.

Absorberende områder

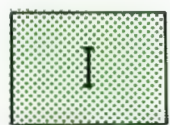
Det skogkledte platået har i seg selv gode muligheter til å absorbere utbygging. Gardermoen lufthavn og de militære øvelsesområdene er eksempler på hvordan store anleggsdimensjoner er absorbert og visuelt redusert for omgivelsene. Grusuttak, veier og jernbane inngår i landskapet mer enn de framtrer. Kort oppsummert kan man si at Gardermoplatået skjuler de fleste aktiviteter for omgivelsene. Evnen til å absorbere henger nøye sammen med at vegetasjonsbildet fortsatt opprettholdes. Det finnes potensiale for å fortette i områder som allerede er i utvikling. I skogområder i tilknytning til veitraseer kan også inngrep absorberes forutsatt at vegetasjonsbelter mellom vei og utbygging ivaretas. Innen området er det særlig vannforekomstene (I-området) som bør beskyttes. I tillegg er det viktig å være bevisst den nær og fjerneffekten vegetasjonen har langs platåets kant. Områdene øst for jernbanen som idag er lite berørt av bebyggelse bør unngås.

Retningslinjer for utforming

Evt. flateinngrep bør søke å ivareta skogskarakteren. Et prinsipp kan være at utbygging opptrer som øyer/enheter i den sammenhengende skogen. Inngrep, særlig næringsbebyggelse bør konsentreres til veier og allerede etablerte enheter og da med et vegetasjonsbelte mellom vei og utbygging.

Evt. linjeinngrep bør, når det ikke går gjennom skogsområder, ligge inntil eksisterende vegetasjonskanter. Inngrep bør ikke punktere kanten. Evt. nye linjeinngrep bør legges i nødvendig avstand for å sikre fortsatt gode livsvilkår.

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

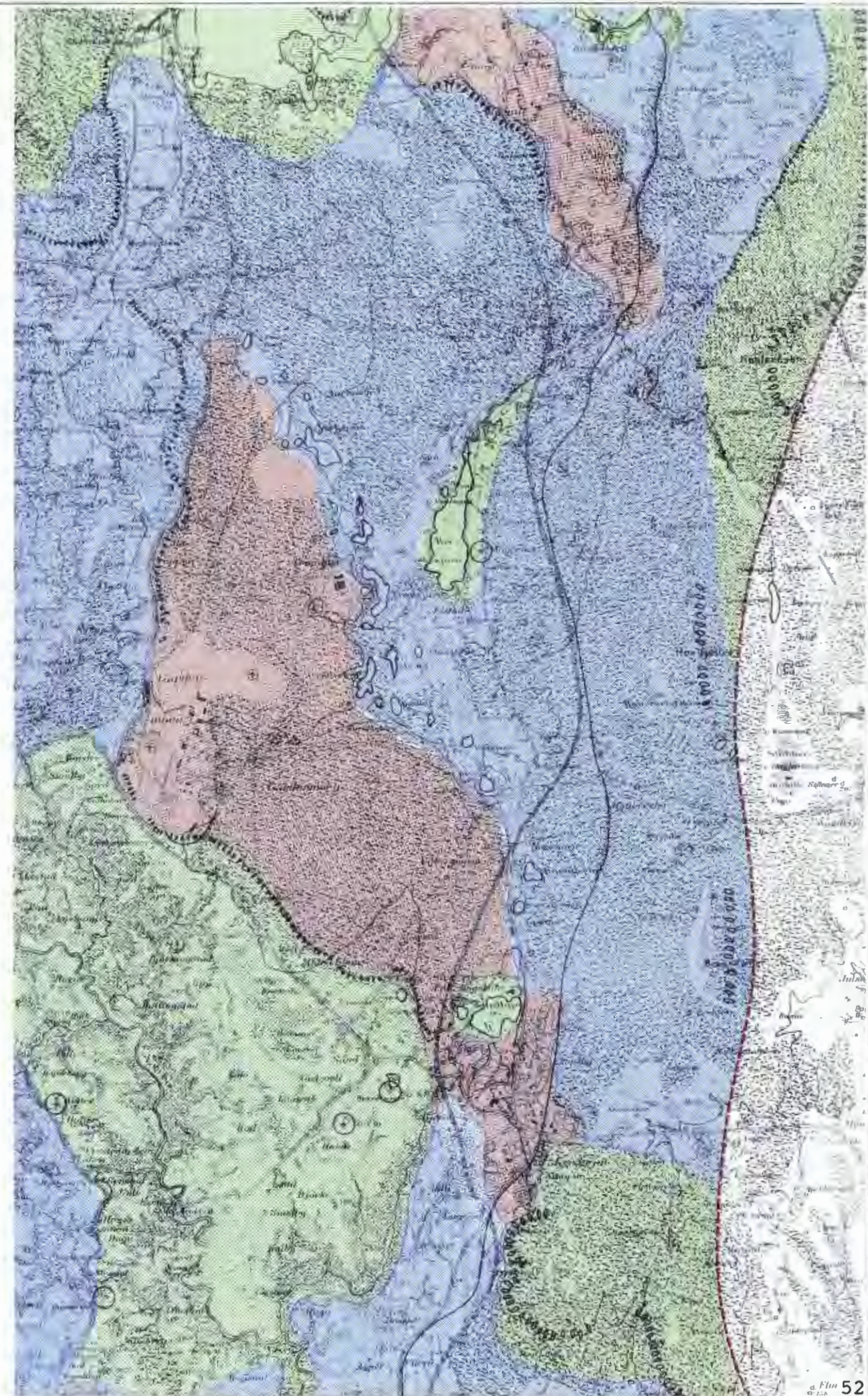
I Område mest sårbart

II Område middels sårbart

III Område minst sårbart

6. HURDALSJØEN

6.1 LANDSKAPSTYPER

NATURGRUNNLAGET:

Terrengform

Terrengformene rundt Hurdalsjøen (175 m.o.h.) er kraftige lisider og høydedrag i øst og vest. I nordenden kommer en elvedal ut og i sør grenser innsjøen mot Gardermoplatået. På østsiden danner høydedraget av Nipkollen (554 m.o.h.) og Marifjell (717 m.o.h.) silhuetten. Lisidene i øst har jevn helning 1:6 fra Fjelldal i sør til Holtet i nord mellom 200 og 300 koten. I vest er Mistberget (663 m.o.h.) dominerende terrengform. Parishøgda opp til Mistberget er mellomnivået (404 m.o.h.). Høydedragene er del av Oslofeltet - særlig er den sørvendte lia under Nipkollen (f. eks. v/ Amundrud) kalkholdig. Staviåsen ligger 271 m.o.h. og ligger nærmest Hurdalsjøen. Åsen stikker ut i innsjøen og skaper Rødvika, Andelvas utløp. Bergerøya, Frankøya og Skurvøya stikker opp nært inntil Andelvas utløp. Den sørlige delen av Hurdalsjøen har sandgrunner. Tangenvika, Tangen, Sjøvoll og Steinsvoll er alle stedsnavn som forteller om terrengformene. Mellom Hurdalsjøen og gården Berger danner en markant skråning (ca 5 meter høy) overgangen mellom innsjønivå og platå.

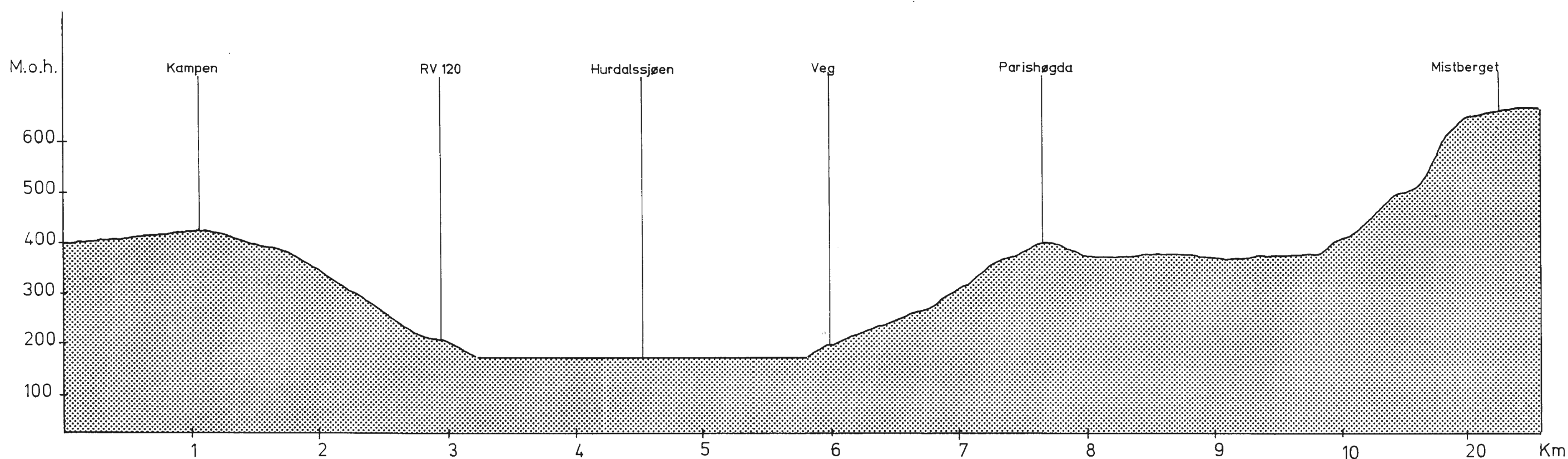
Vegetasjon

Hurdalsjøen er omkranset av barskog både i vest, øst og sør. De skogkledte åsene framstår som mektige kontraster og blandingsskogen går så og si helt ned til vannkanten. Det drives aktivt skogbruk i området og skogbildet preges av produksjon (hogstflater og plantefelt). I skråningene ved Berger gård og østover er det innslag av varmekjær lauvskog og med sumpvegetasjon på "slettene" før vannkanten. Innenfor det sandholdige området er det også innslag av lauvvegetasjon. Ved Tangen gård skiller bjørkealleen med Hurdalssjøen som bakgrunn seg spesielt ut. I lisidene under Nipkollen vokser kalkkrevende arter - blåveis, tysbast og markjordbær.

TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

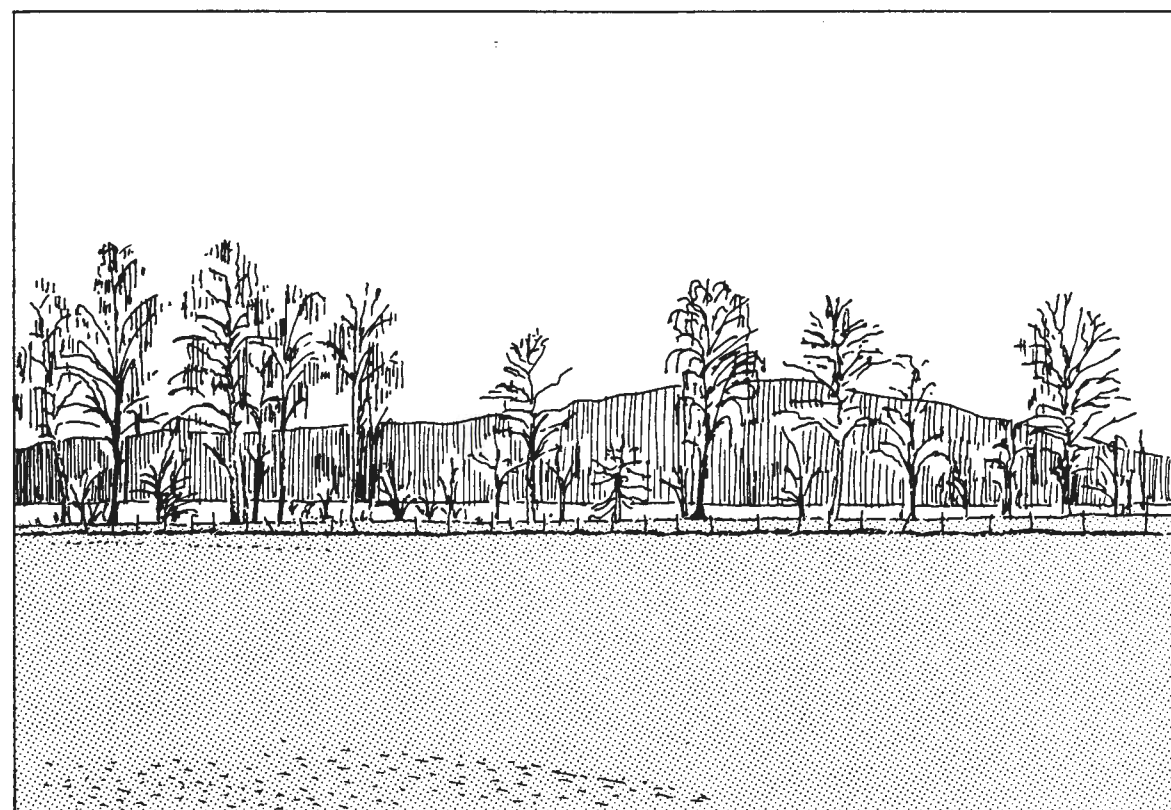

SNITT 6-6' Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Vann

Hurdalssjøen ligger 175 m.o.h. og er 32 km² stor. Dens størrelse og mektige inntreden i en bred skogkledd dalform gjør at Hurdalssjøen framtrer med intensitet. I forhold til det totale analyseområdet er Hurdalssjøen automatisk vurdert som særpreget p.g.a. sin dominerende størrelse. Strandlinjen har skiftende karakter. Området ved Tangen er en stor sandbanke der elva Horna svinger seg for så å løpe ut i Hurdalssjøen. Nord for Steinsgård kirke er det sandstrand (bade plass). Mens vestsiden har sandholdige skråninger ned mot vannet, har østsiden (Staviåsen og nordover) skråninger dominert av stein (kantet rullestein i et smalt belte langs vannkanten, ca 3 m). Badeplassen i Rødvika er steinete og sandstrandens motsetning. Andelva er bred og synlig ved utløpet og runder Staviåsens sørende.

Andre vannforekomster i området har en betydelig mindre utbredelse. Hornsjøen og Store Vikka/Vesle Vikka ligger på platået vest for Nipkollen. Netsjøen (197 m.o.h.) ligger nordvest for Stavåsen og har en strandlinje som bukker seg slik at småviker og bakevjer dannes. Parisbekken renner fra Netsjøen ned til Gråmyrene og videre derfra som Makrellbekken til Hurdalssjøen.

Hurdalssjøen ses bak en sørpreget bjørkerekke ute på Tangen like nord for Steinsvoll.

AREALBRUK:

Landbruk

Landbrukseiendommene rundt Hurdalssjøen er svært små. I Hurdal har brukene i gjennomsnitt noe over 30 daa dyrket mark. 40% av arealet er åpen åker. 45% av brukene har husdyr. Bare 11% av brukene har mjølkekyr. Skogbruk er dominerende næringsvei. Mathiesen - Eidsvold Værk er et 300 år gammelt konsern som eier 300.000 mål produktiv skog ved Hurdalssjøen. Årlig avvirking er ca 100.000 kubikkmeter.

Jordbruk drives på Tangen, Steinsvoll, Linset og Berger rundt sørenden av Hurdalssjøen, dessuten i lisdene under Nipkollen og videre vestover. Brukene i liene er små og noen er fraflyttet (f.eks. Åmundrud) eller har endret bruk (f.eks. Burås Feriehem). Det er fortsatt virksomhet på noen av setervollene (Kjønstadsetra, Åmotsætra og Åssætra). Det er også setervirksomhet på østsida av Hurdalssjøen (Parissætra, Lisætra og Lensmannsvangen.)

Veger

Viktigste veger er Rv. 120 og vegen på østsiden av Hurdalssjøen. Rv. 120 kommer fra Nordmokorset og går langs vestsiden av Hurdalssjøen til Hurdal sentrum. Vegen følger lifoten og holder kontakt med vannet. Dette gjelder også vegen på østsiden som går nordover fra Eidsvold Verk til Hurdal Verk.

Området inneholder et stort antall private skogsbilveger (Mathiesen - Eidsvoll Værk) og seterveger som beveger seg helt opp i 500 meters høyde.

Bebyggelse

Det er spredt gårdsbebyggelse og boligbebyggelse langs vestsiden og i sørenden av Hurdalssjøen. I lisdene mellom Rv. 120 og Nipkollen ligger småbruk øverst i lisonen og boligbebyggelse nærmest riksvegen. I området innover ved Holkeby har et nytt boligområde utviklet seg nordover fra Maura. Vestsiden er bortimot uberørt av boligbebyggelse; et par gårdstun (Langton og Grønerud) og seter/hyttebebyggelse er alt.

6.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET.

Landskapsrom

Hurdalssjøens vannflate utgjør gulvet i det forholdsvis mektige landskapsrommet med skogkledte vegger opp i 500 - 600 m.o.h. Det er et klart rom med tydelig overgang mellom gulv og vegger. Vannflatens og skogens karakter dominerer landskapsrommet fullstendig. Ved Andelvas utløp skaper terrengformer landskapsrom i en mindre skala. Mens det store rommet oppleves storslagent, byr de små på nærhetsopplevelser og detaljstudier. Netsjøens kronglete strandlinje skaper et særpreget landskapsrom som bare delvis gir oversikt - innbuktninger gir overraskelser.

Linjer i landskapet

Lifoten som kranser Nipkollen og Marifjell (ca 200 m koten) utgjør en overgang i terrengform og dermed en linje. Bebyggelse og jordbruk understreker linjer syd for Nipkollen, mens skogkanten utgjør linjen nordover langs Hurdalssjøen. Vannkanten og skogen rett innenfor danner sammen linjer i sør og langs vestsiden. Rv. 120 og vegen på østsiden av vannet ses som linjer i lisdene ned mot innsjøen, men framtrer ikke dominerende. Silhuetene på høydedragene representerer linjer i landskapsrommet.

Landemerker

Mistberget (603 m.o.h.) er et gammelt vardefjell og utpeker seg som viktigste landemerke, både for dalområdet og for hele analyseområdet. Med den karakteristiske masten på toppen er den et holdepunkt og viktig referansepunkt i alle retninger.

Barrierer

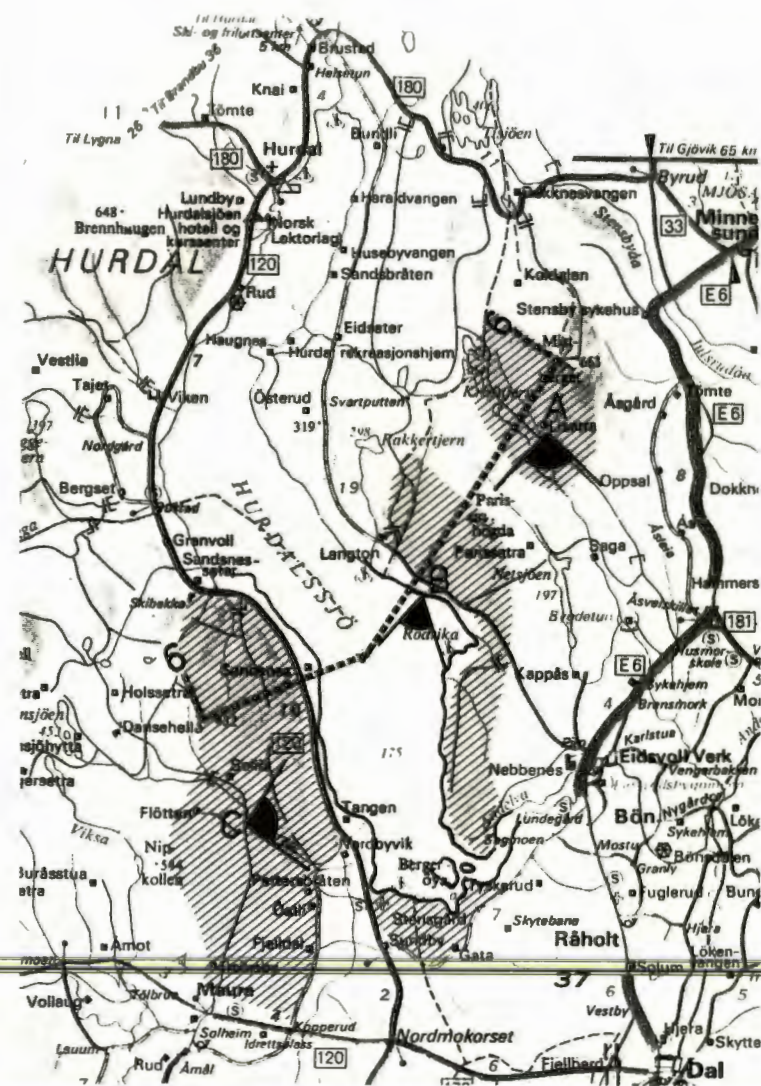
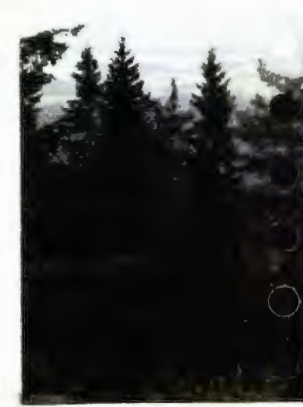
Hurdalssjøens langstrakte form gjør den til en barriere i øst-vest retning. Vegetasjonen er stedvis så tett langsmed riksveiene og vannkanten, at den er en visuell barriere mot Hurdalssjøen. Ny motorvei krysser Andelva og blir en visuell barriere i elveløpet.

6. HURDALSSJØEN

6.3 SYNLIGHET

Karakteristisk i området er det vide utsynet Hurdalssjøen og den brede dalformen gir rom for allerede rundt kote 200. Lisdene reiser seg opp fra vannkanten og eksponerer seg i det store rommet. Høydedragene og kollene (400 - 500 m.o.h.) gir enestående utsyn i alle himmelretninger.

Hurdalssjøen åpenbarer seg ved Nordbyvik når man kommer sørfra langs Rv. 120. Staviåsen er en rygg som skjuler Hurdalssjøen helt til Rødvika når man kommer kjørende fra Eidsvold Verk.

TEGNFORKLARING

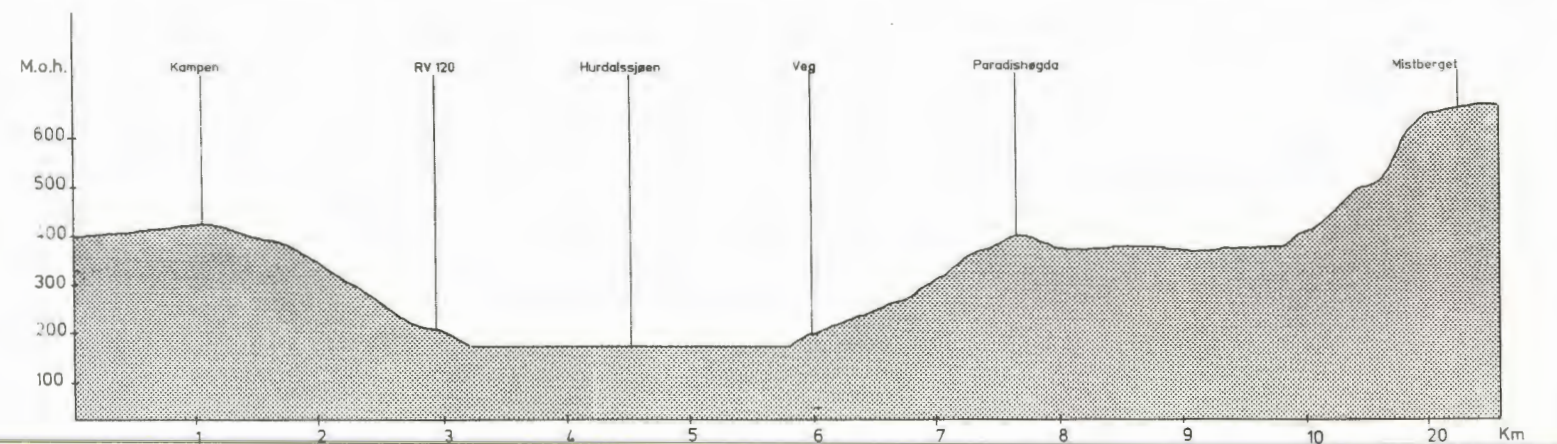
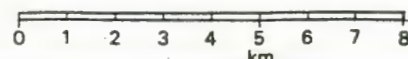
◀ Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

--- Snittlinje

Målestokk 1: 50.000

SNITT 6-6'

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Hasleråsen Åsleia

Netsjøen

Staviåsen

Hurdalssjøen

Nipkollen

A

Panoramautsyn sørover fra skogsbilvei oppunder Mistberget (ca. 500 m.o.h.).

Rødvika

Staviåsen

Nipkollen

Kampen

B

Utsyn sørover litt nord for Rødvika.

Mistberget Paradishøgda

Vormadalen Staviåsen (åsene øst for Vorma i bakgrunnen)

C

Hurdalssjøen sett vestfra.

6.4 HELHETSVURDERING

Sårbare områder

Sonen mellom veiene og vannkanten er sårbare for inngrep. Veiutvidelser er ikke tilrådelig. Silhuettene er sårbare og hogstflater kan bryte opp og forstyrre overordnede linjer i landskapet. De markerte lisidene som kranser rundt Nipkollen (omkring 1:6) eksponerer seg sterkt. Særlig mot Hurdalssjøen vil lisidene være sårbare. (J.fr. dagens forstyrrelser i østskråningen ned mot Hersjøen).

Absorberende områder

Skogplatåer (f.eks. ved Netsjøen) og forsenkninger i terrenget er istand til å absorbere inngrep bedre enn bratte helninger. Den skogkledte Staviåsen skjuler og absorberer ny motorvei som delvis sprenge ned som en grøft i terrenget. Skogområder kan sammen med slake terrengformer absorbere inngrep i stor grad.

Retningslinjer for utforming

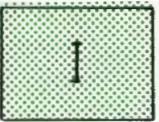

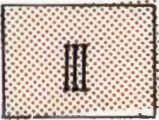
Hurdalssjøen er stor og dominerende i området og må også i framtiden spille hovedrollen. Strandsonens skiftende karakter må ivaretas. De store, sammenhengende skogene som omkranser innsjøen må ses som en helhet. Det er viktig at skogens funksjon som innramming av et slikt mektig og intenst landskapselement som Hurdalssjøen tas alvorlig. Eventuell utbygging må søke å tilpasse seg og underordne seg skogskarakteren som gjerne kan utvikles i retning av større lauvskoginnslag. Prinsippet må innebære at Hurdalssjøen får en levende, kontinuerlig vegetasjonsinnramming. Vegetasjonen kan være en overordnet struktur hvor utbygging kan inngå uten at landskapsrommets kvaliteter går i oppløsning.

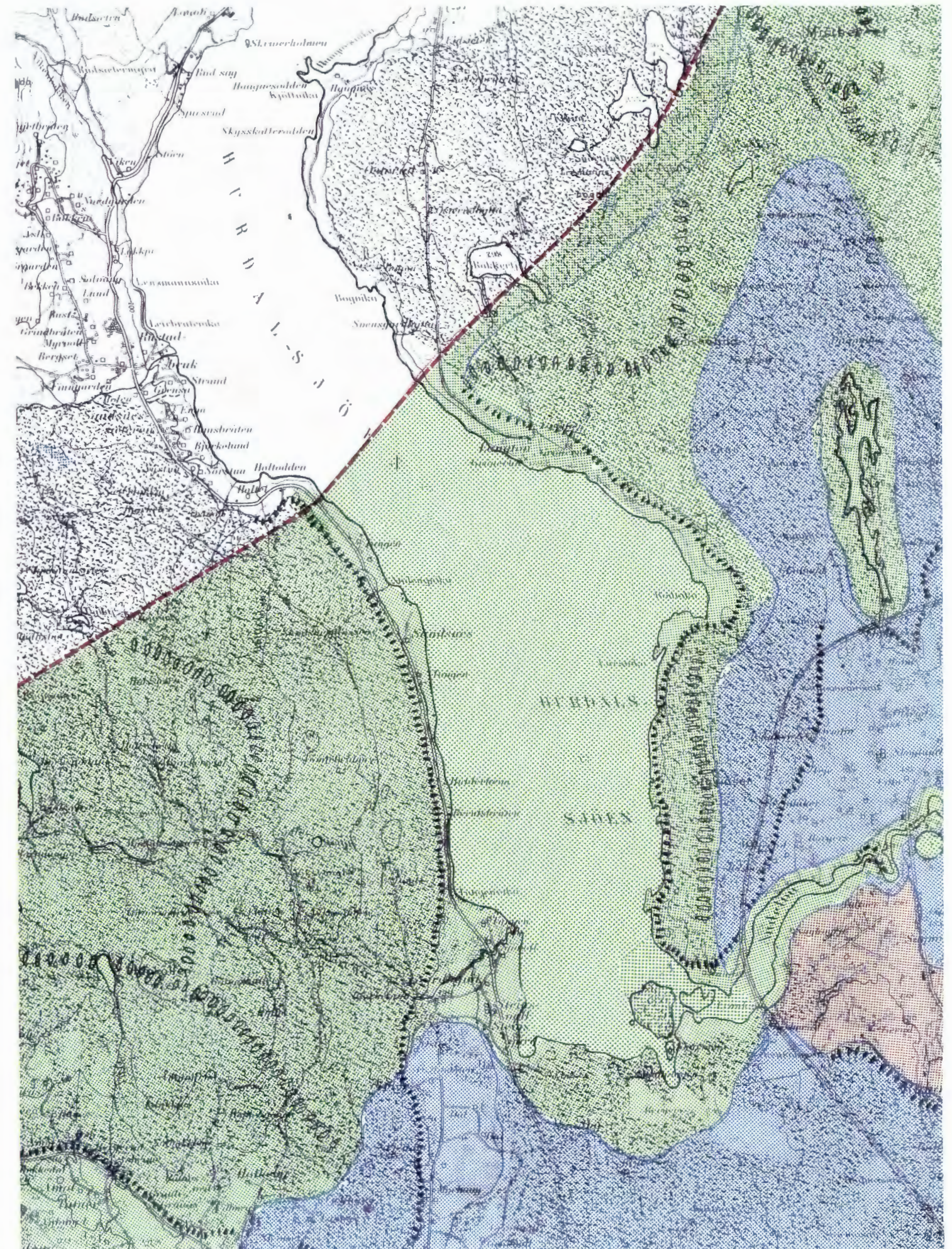
Evt. linjeinngrep er forpliktet til å følge innsjøens hovedretning. Det bør ikke foretas linjeinngrep av større omfang i sonen mellom vannet og dagens veier på begge sider p.g.a. nærheten til sjøen og helningsgraden.

Evt. flateinngrep bør ligge som mindre øyer i skogen slik at Hurdalssjøen fortsatt får en mektig innramming. Flateinngrep bør unngås i de mest eksponerte lisidene.

Evt. punktinngrep må vurderes særskilt i dette området.

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

	I Område mest sårbart
	II Område middels sårbart
	III Område minst sårbart

7. RAHOLT - EIDSVOLL

7.1 LANDSKAPSTYPER

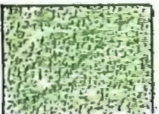
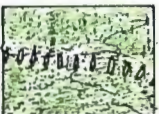
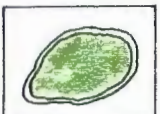

NATURGRUNNLAGET:

Terrengform

Terrenget fra Dal i sør til Minnesund i nord framtrer forsenket i forhold til nord-sørgående høydedrag. I øst ligger Ladderudfjellet (Gardermoplatået), Staviåsen, Parishøgda og Mistberget og i vest Hasleråsen, Strandåsen, Hemlihøgda og Ninabben. Området kan karakteriseres som en bred og vid dalform i motsetning til den trange dalformen i Hakadal/Nittedal. I sør er dalformen ikke så markert som i nord - til det er høydedragene i forhold til dalbunnen for lave - Staviåsen (271 m.o.h.) og Strandåsen (287 m.o.h.). Mistberget (663 m.o.h.) og Ninabben (443 m.o.h.) i nord markerer dalformen atskillig sterkere.

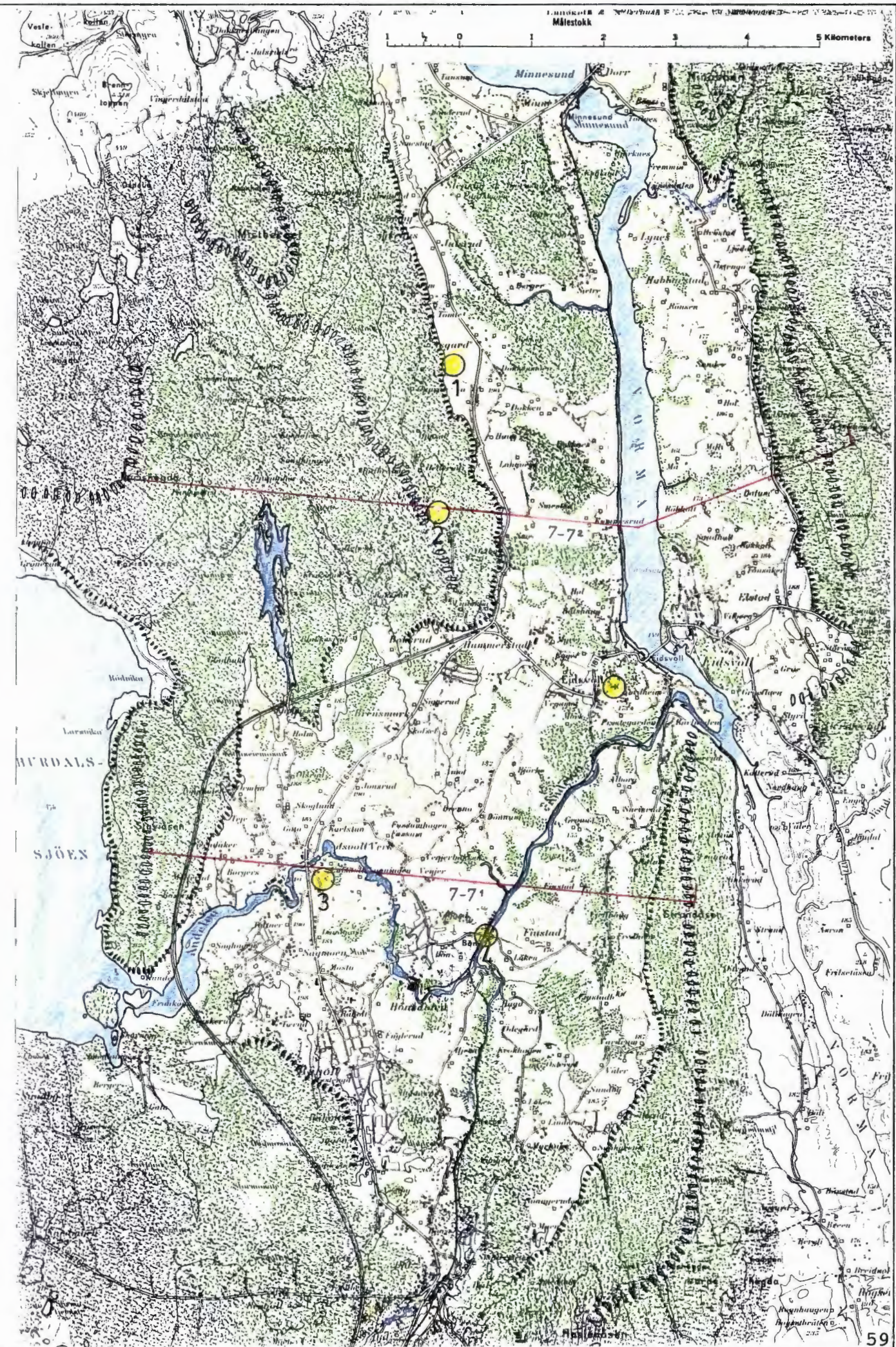
Hoveddalbunnen er en leirholdig flate hvor store og små elver skjærer seg ned slik at nye dalformer oppstår, men på et lavere nivå. Hoveddalbunnen har storlinjet karakter. Elvedalene og tilstøtende ravinedaler i tilknytning til vassdragene har et småskalapreg.

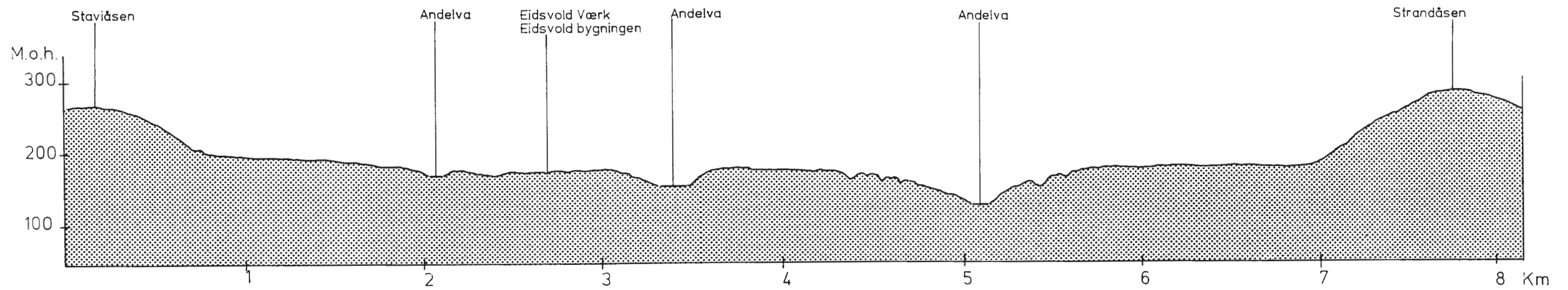
TEGNFORKLARING LANDSKAPSANALYSEKART

	Overordnet vegetasjon		Elver, vann, vegetasjon
	Silhuetter på høydedrag		Fremtredende terrengformasjoner
	Skråningsfot, vegetasjonskant		Kirker

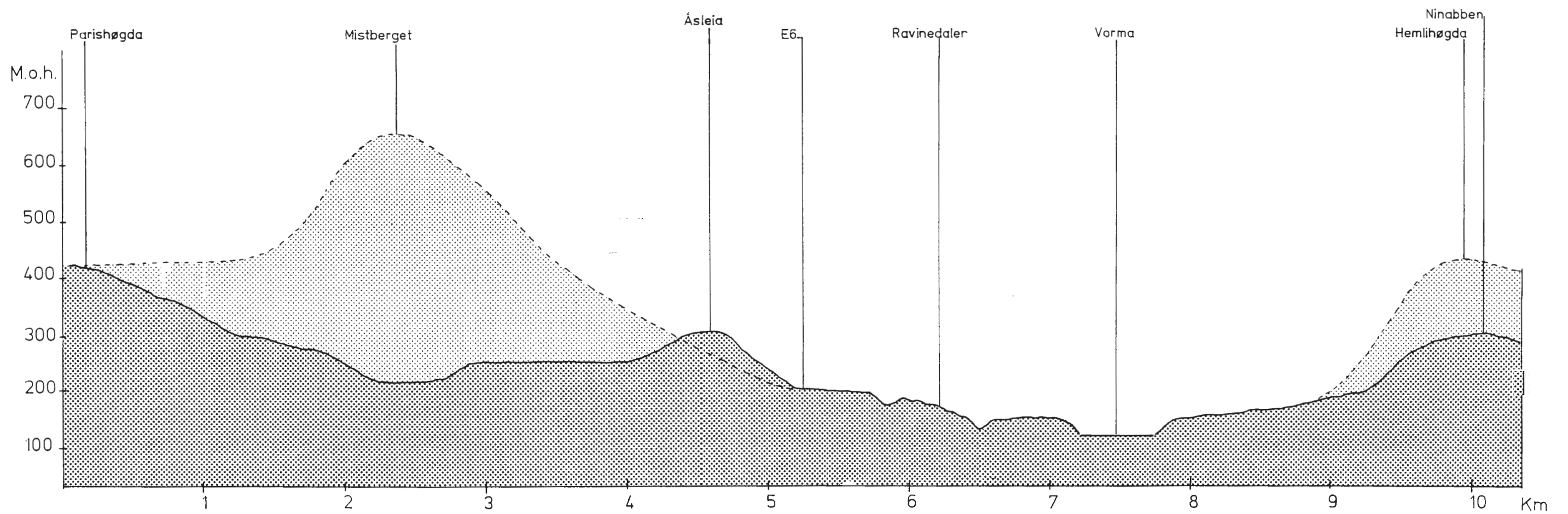
EKSEMPLER PÅ SÆRPREGET LANDSKAP.

- 1. Hagemark Asgård
- 2. Asleia
- 3. Eidsvollbygningen
- 4. Bøn

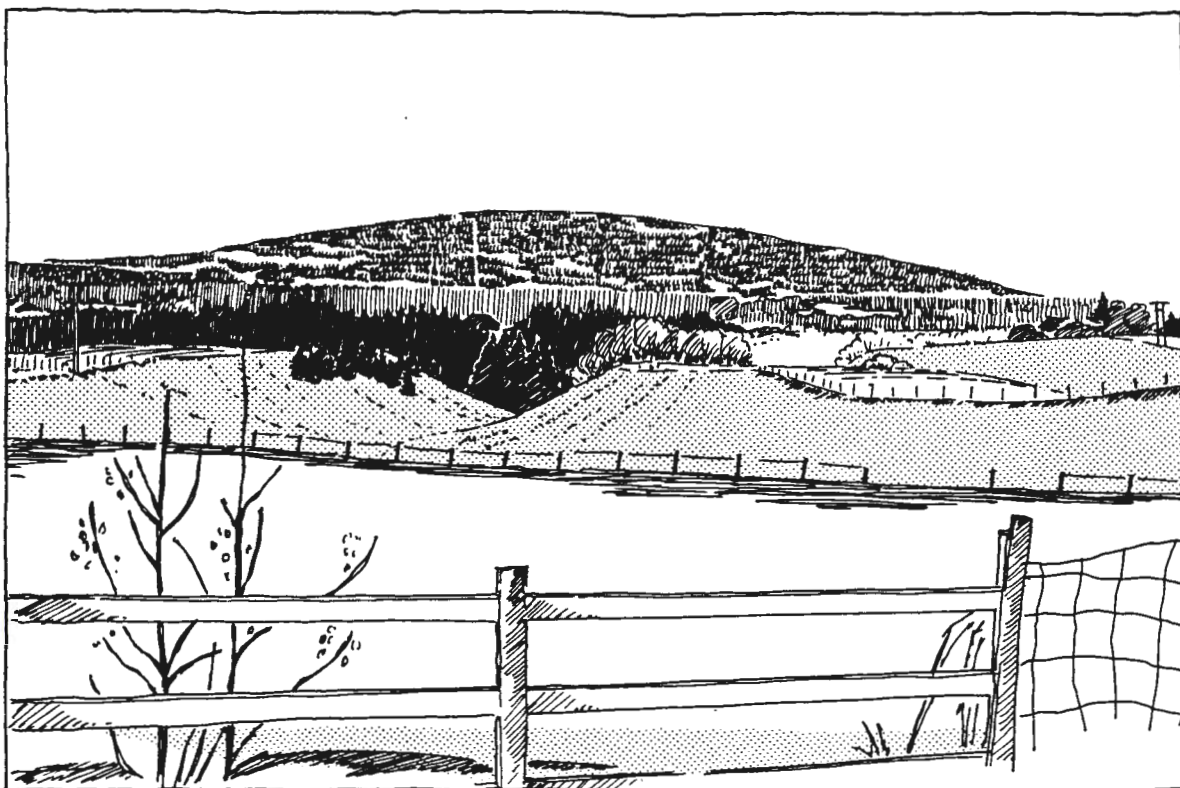

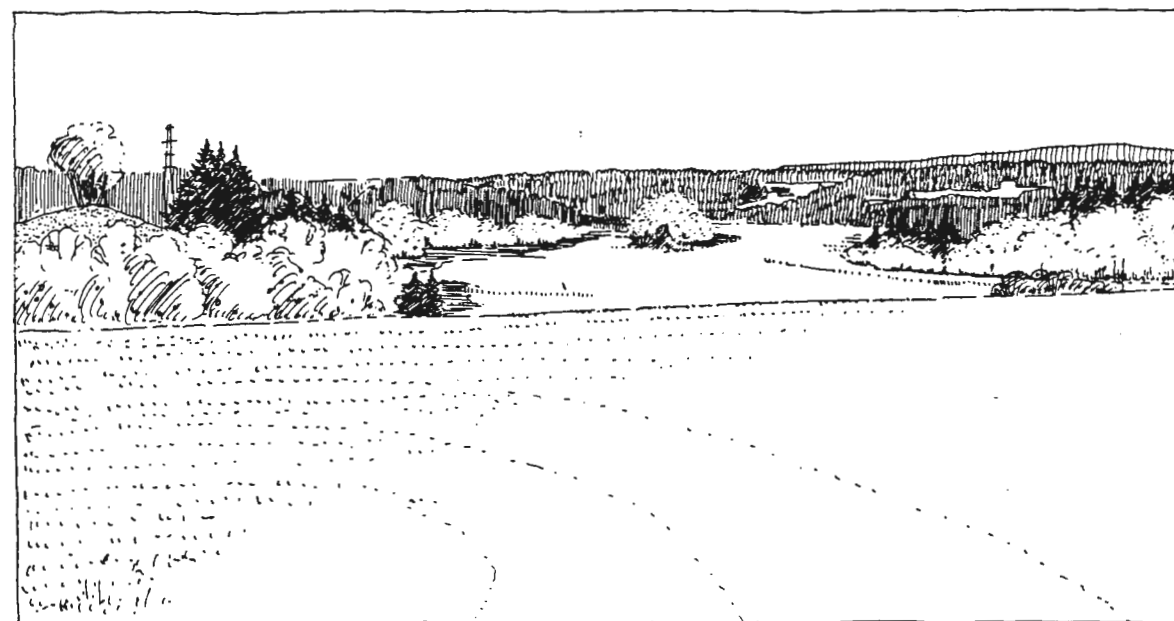
SNITT 7-7' Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

SNITT 7-7² Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

I forgrunnen ses ravelandskapet på østsiden av Vorma. Høydedraget og Mistberget bak danner dalens vegger.

Vorma like sør for Minnesund. Et spesielt innslag her er den langstrakte øya som følger elvas retning.

Vegetasjon

Dalbunnen domineres av åpne arealer som dyrkes. Skogsteiger, bryn og lebelter bryter opp jordbruksarealene. Vegetasjonen, hovedsaklig lauvskog, i ravedaler, langs bekker og elver lager mosaikk på dalbunnen. Dalsidene avsluttes med en kant av blandingsskog (bjørk, furu og gran), mens elvedalene stedvis har varmekjær lauvskog. Åslia har gårdstun med fremtredende vegetasjon og i helninger finnes innslag av gammel hagemark.

Vann

Det er to dominerende elver i området. I nord ved Mjøsas munning starter Vorma. Elven renner i bredt løp rett sørover til Eidsvoll. Flere småelver hekter seg på den store Vorma underveis. (Julsrudåa m.fl.) Helt i sør renner Risa gjennom Dal og nordover til Bønsdalen. Her støter Risa sammen med Andelva. Andelva bukte seg østfra gjennom Eidsvold Verk i en stor kurve. Fra Bøn går den i middels bredt og svakt buktende løp nordover til Eidsvoll. Foruten flere bekker finnes to mindre vannforekomster; Huldretjern ved Råholtsmoen og et lite tjern ved Saghagen.

AREALBRUK:

Landbruk

Landbrukseiendommene har i gjennomsnitt ca. 80 daa dyrket mark. 70% av jordbruksarealet er åpen åker. Området har det største innslaget av kulturbeite og poteter, og har også høyest andel bruk med husdyr (ca. 50%). 17% av brukene har kyr. Jordbruk er dominerende næringsvei i området, hovedsaklig kornproduksjon. Mathiesen - Eidsvold Værk driver sagbruk, høvleri, taksteinfabrikk, impregneringsverk, beiseanlegg, fingerskjøtningsanlegg og treindustri for elementer, garasjer og driftsbygg. Videre har de 2000 mål dyrket innmark og 5 minikraftverk. Andelva brukes som tømmerterminal like øst for motorveienes kryssing av elva i vest. Vorma betjener en del båttrafikk blant annet Skibladder som går fra Eidsvoll til Hamar.

Veger/jernbane

Viktige veier i området er ny E6. Ny E6 følger vestsiden av dalen langs Staviåsen og møter gamle E6 ved Hammerstad. Gamle E6 går gjennom Dal - Råholtsmoen - Sagmoen - Eidsvoll Verk - Hammerstad og Stensby før Minnesund og ligger ute på selve dalbunnen. Rv. 181 tar av østover fra Hammerstad til Vorma og Eidsvoll. Rv. 177 går nordover fra Eidsvoll til Minnesund på østsiden av Vorma. Flere fylkesveier danner et nettverk av forbindelser i mange retninger særlig i sør.

Jernbanen følger vassdrag gjennom hele området - først en strekning langs Risa til Bøn stasjon. Deretter følger jernbanen Andelva helt til Eidsvoll for så å følge vestsida av Vorma nordover til Minnesund.

Bebyggelse

Bebyggelse er konsentrert i området rundt Dal, Råholtsmoen, Råholt, Bøn, Eidsvoll Verk, Hammerstad, Eidsvoll og Stensby. Tettstedene er lite avgrenset og preges stedvis av lite struktur og identitet. Gårdsbebyggelse er lokalisert til høyder i terrenget, særlig tydelig på Åsleia der gårdsbebyggelsen nesten "troner" over dalbunnen. På østsiden av Vorma kryper Eidsvolls bebyggelse oppover skråningen fra elvenivå til en "hulle" før dalsidene overtar. Langs Rv. 177 ligger spredt boligbebyggelse inntil åsfoten, mens gårdsbebyggelsen hovedsaklig ligger på andre siden av veien ("hyllenivået" over Vorma).

7.2 KARAKTERTREKK I LANDSKAPET.

Landskapsrom

Dalrommet med dalbunnen som gulv og dalsidene som vegger danner det overordnede landskapsrommet. Vorma, Andelva og Risa lager langstrakte birom i dette. Eidsvoll ligger i et svakt skålformet landskapsrom der elveskråningene danner veggene. (Vorma og Andelva). Åsleia stikker ut i den brede dalformen og markerer mindre landskapsrom. (F.eks. Boksrud)

Linjer i landskapet

Vorma og Andelva danner hovedlinjer i nord-sør-retning. E6 og jernbane representerer også linjer som følger hovedretninger i dalen. Blandingsskogen danner en linje der dalsiden begynner, silhuetene over høydedragene likeså (Mistberget, Paradishøgda, Ninabben og Hemlihøgda).

Knutepunkter

Eidsvoll ligger sentralt i området og veiene fra nord, øst, vest og sør møtes her. I tillegg har stedet både båt og jernbanetilknypning.

Minnesund er knutepunktet i nord, - to forskjellige landskapsformer går over i hverandre her. Innsjødalen (Mjøsa) og elvedalen (Vorma) representerer et landskapsmessig knutepunkt.

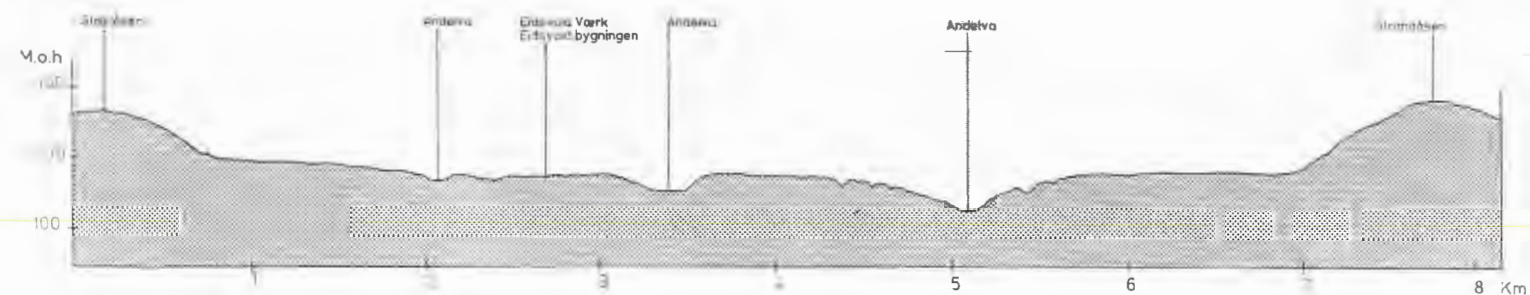
Barrierer

Vorma og Andelva er barrierer i området, Vorma i størst grad fordi den er så bred. Bare to broer krysser Vorma ved Minnesund og Eidsvoll. Andelva krysses to ganger av E6 og mange ganger av mindre veier.

7. EIDSVOLL

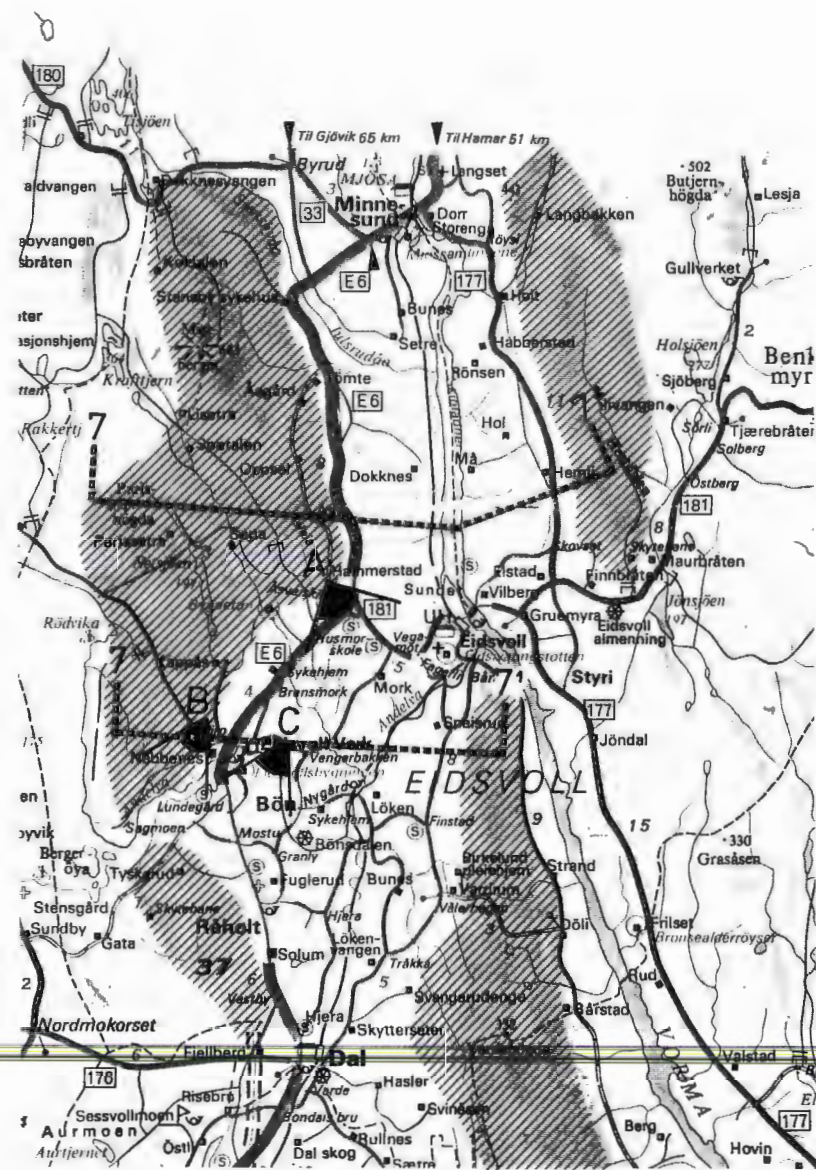
7.3 SYNLIGHET

Jordbrukslandskapet åpne arealer i dalbunnen og dalsidene/høydedragene bidrar til vide utsyn innenfor området. Fra dalbunnen (ca 200 m.o.h.) er det særlig "slettene" med koller og dalsider i bakgrunnen som karakteriserer utsynet. Nede i elvedalene (f.eks. Eidsvoll) innsnevres synligheten til elveskråningene og utsyn innover selve elveløpet. Fra dalsidene og oppover til høydedragene blir utsynet bare bedre og bedre. Allerede ved Åsgård er oversikten over dalen god. Fra kollene under Mistberget kan man se langt utover dalformens avgrensning. Åsleia skaper en visuell barriere i dal-landskapet ved at den legger seg ut på dalbunnen og sperrer deler av utsikten nordover når man oppholder seg i de vestlige områdene (Råholtsmoen, Saghaugen og Eidsvoll Verk).

SNITT 7-7'

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

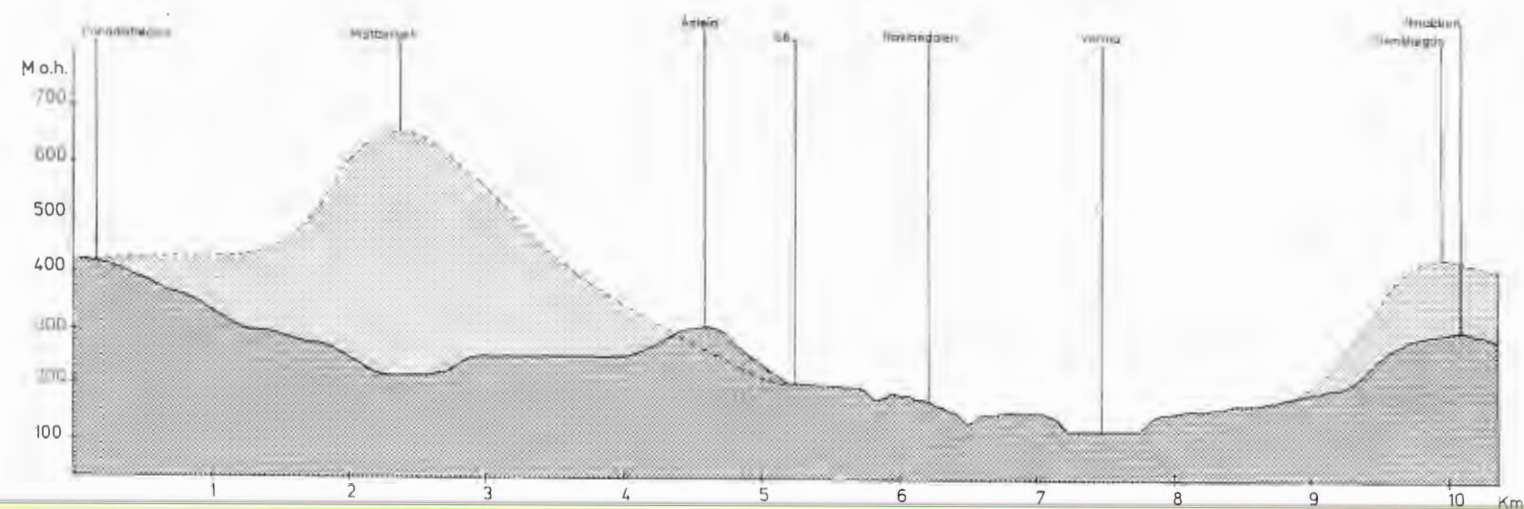
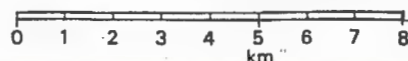
TEGNFORKLARING

◀ Fotostandpunkt

Sterkt synlige vegger i landskapsrommet

Målestokk 1: 50.000

SNITT 7-7²

Vertikal målestokk er fire ganger så stor som horisontal målestokk.

Strandåsen

Hasleråsen

Utsyn sørover mot Hammerstad fra Åsleia.

Staviåsen

Råholtsmoen (Ladderudfjellet)

Ny motorvei ligger inntil Staviåsen. Skogen begrenser synligheten til veien og utsynsforholdene langs den.

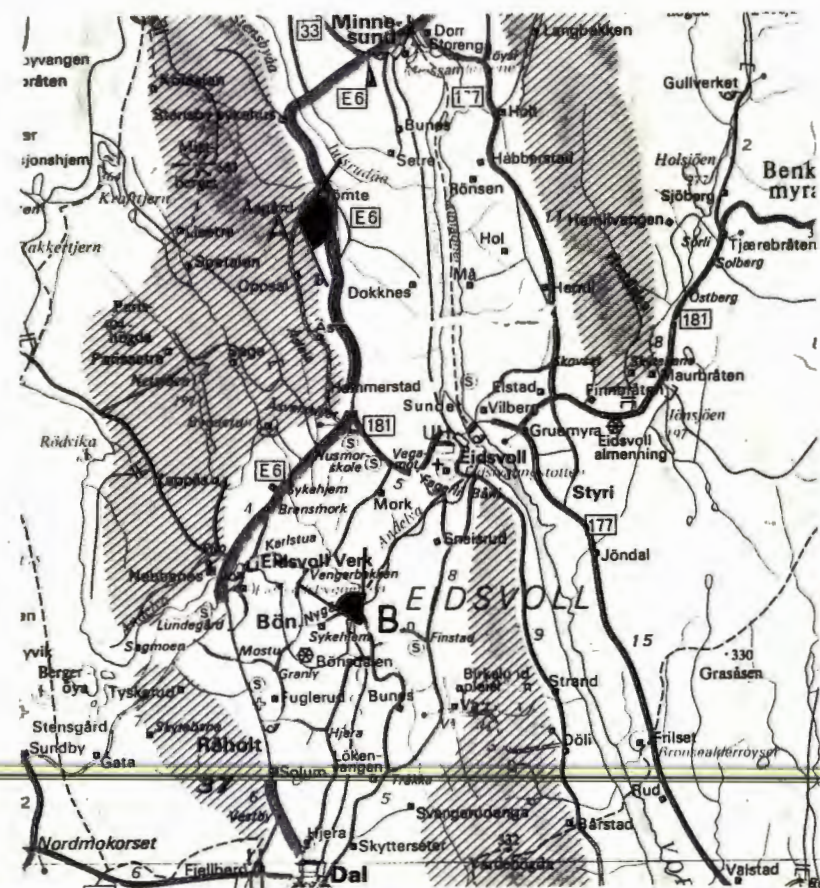

Åpent ravinelandskap rundt Andelva. Moderat synlighet nede i ravinene.

7. EIDSVOLL

7.3 SYNLIGHET

Minnesund kirke

Ninabben

Panoramautsyn østover fra gården Åsgard som ligger på Åsleia. Vormadalens dalbunn og dalsiden blir godt synlig allerede fra Åsgard (ca. 225 m.o.h.).

Andelva gjennom Bøn sentrum. Nede på dette dalbunnivået begrenses synligheten til elveløpets sideterreng og "dalsidene".

Hestdalen

Hemlihøgda

Egnertoppen

Strandåsen

7.4 HELHETSVURDERING

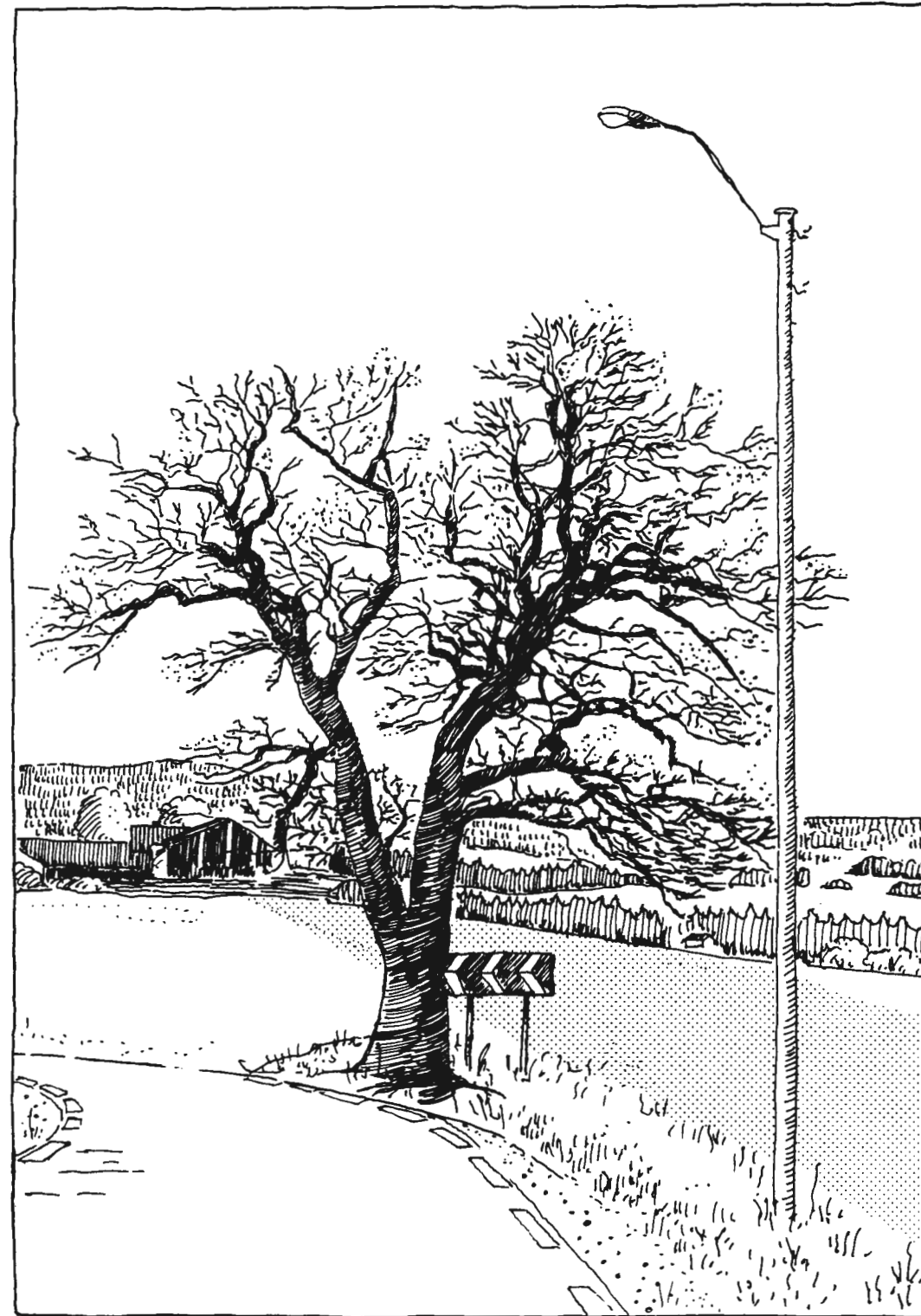
Sårbare områder

Vassdragene er sårbare for utbygging. Til dels bratte hellinger ned mot vannflaten er rasfarlige ved forstyrrelser f.eks. i vegetasjonen. Langs Vorma er det i forbindelse med jernbanen bygd forstøtning mot elva for at vannmassene ikke skal grave seg inn og ødelegge fundamentet for toglinja. Sårbare for utbygging er også dalsidene og silhuettene. Åsleias fram-stikkende posisjon skiller den ut fra omkringliggende jordbrukslandskap. Den vil være sårbar på grunn av sin eksposisjon.

Området rundt Eidsvollsbygningen er spesielt sårbart for utbygging. Her tåles ikke ytterligere forstyrrelser, snarere fjerning av skjemmende elementer i omgivelsene slik at den kan framtre enda tydeligere.

Absorberende områder

Eksisterende tettsteder har potensiale for ytterligere fortetting. Tettsteds-strukturen bør bli tettere og ny boligbebyggelse bør tilknyttes eksisterende områder uten å danne et utflytende bilde. Dal, Råholtsmoen, Råholt, Saghaugen og Eidsvoll Verk området ligger forsenket og forankret i Gardermoplatået. Råholtsmoen (Ladderudfjellet) danner kraftig vegetasjonsvegg som bakgrunn. Terrengform og vegetasjon tilsier muligheter for å absorbere utbygging i området.

Åsleia er en markert terrengform. Veien over fra Hammerstad til Tømte har kvaliteter. Den følger høydedraget og tilpasser seg landskapet. Flere gårder knytter seg inn på veien underveis.

Retningslinjer for utforming

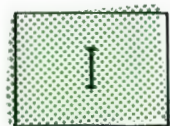
Elveløpene med sideterreng bør ikke forstyrres av inngrep. Dalsidene er i hovedsak sterkt eksponerte og bør slippe skjemmende forstyrrelser.

Evt. linjeinngrep bør underordne seg og ta hensyn til dalens hovedretning nord-sør. Linjer bør legges inntil eller i overgangssoner i landskapet. Evt. tverrgående traseer bør i størst mulig grad underordne seg dalbunnens former.

Evt. flateinngrep bør kobles til eksisterende bebyggelse. Inngrep bør konsentreres framfor å spres i det åpne og dominerende jordbrukslandskapet. Eksisterende vegetasjonsstruktur; elvevegetasjon, bryn og skogsteiger bør være retningsgivende for utformingen av nye områder.

Evt. punktinngrep er det vanskelig å gi konkrete retningslinjer for. Plassering og tiltak er helt avhengig av form og funksjon.

TEGNFORKLARING SÅRBARHETSKART

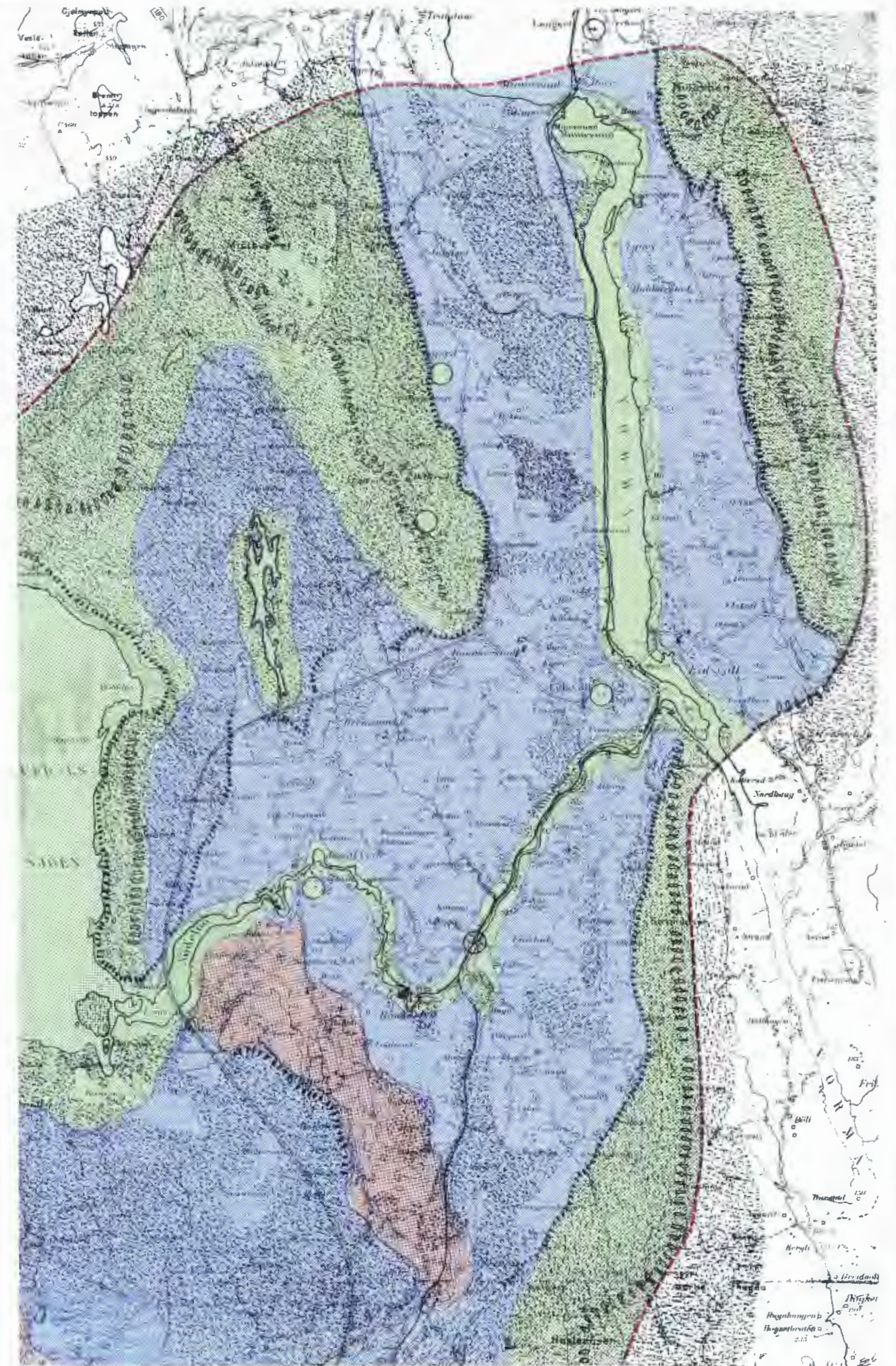
I Område mest sårbart

II Område middels sårbart

III Område minst sårbart

LITTERATURLISTE

- Bjørbeek, Jostein og Berg, Einar (1991):
Hovedflyplass Gardermoen, landskapsanalyse, rapport nr. 5.
Luftfartsverket, Aviaplan, Oslo.
- Blomquist, Synne (1989):
Kulturlandskapet i Lierdalen, rapport nr. 23.
Telemarksforskning, Bø.
Fylkesmannen i Buskerud, miljøvern avdelingen.
- Bruun, Magne (1983):
Vurdering av landskapskvaliteter.
Utkast til arbeidsopplegg.
Institutt for landskapsarkitektur, NLH-Ås.
- Bruun, Magne m.fl., Nordisk Ministerråd,
miljørapport (1987:3):
Natur og kulturlandskapet i arealplanleggingen.
- Clemetsen, Morten (1990):
Økologisk jordbruk og kulturlandskap.
Landskapstudier ved et gårdsbruk under
anlegging.
Institutt for landskapsarkitekter, NLH-Ås.
- Daidsen, Frode (1990):
Miljø- og naturressursprogram.
Ullensaker Kommune 1991-94.
- Felberg, Knut m.fl. (1990):
Hovedflyplass Gardemoen: Miljø og naturforhold.
Asplan Østlandet.
- Gjerme, Christine og Jule, Kjellaug (1989):
Landbruk i nærmiljøet.
Analyse av 3 bynære landbruksområder.
Bærum Kommune.
- Gulbrandsen, Rolf m.fl. (1990):
Landskap rundt Oslofjorden.
Hurumprosjektet, Luftfartsverket, Fylkesmannen
i Oslo og Akershus.
Institutt for landskapsarkitekter, NHL-Ås.
- Haug, Merete (1990):
Jordbrukslandskap på Øvre Romerike.
Hovedoppgave ved Institutt for
landbruksarkitektut, NLH-Ås.
- Jørgensen, Per (1985):
Kompendium i kvartærgeologi.

NLH-Ås.
Miljøverndepartementet.
Kulturlandskap.
Stipendiatrapport nr. 2, Oslo.

Moen og Feste, landskapsarkitekter MNLA (1989):
Natur- og Kulturlandskap Lillehammer.
Planutkast og sammendrag, konklusjoner Gjøvik.

Nannestad kulturstyre (1988):
Kulturplan 1988-2000.
Nannestad Kommune.

Oterholm, Alf Ivar (1990):
Visuell landskapsanalyse.
Inst. for by og regionalplanlegging, NTH.

Skjeseth, Steinar:
Geologisk tur gjennom Akerhus.
Lysbildeprogram.

Skjeseth, Steinar m.fl. (1974):
Norge blir til.
Schibsted, Oslo.

Stabell, Erik m.fl. (1990):
Grønnstrukturen i byer og tettsteder.
Asplan, Trondheim, Direktoratet for
naturforvaltning.

Svendsen, Hanne T. (1990):
Landskapskartlegging, vedlegg II.
Reiseliv og Areal.
NIJOS, NCH-Ås.

Ullensaker Kommune (1990):
Forslag til kommuneplan for Ullensaker.
1990-2000, langsiktig del.

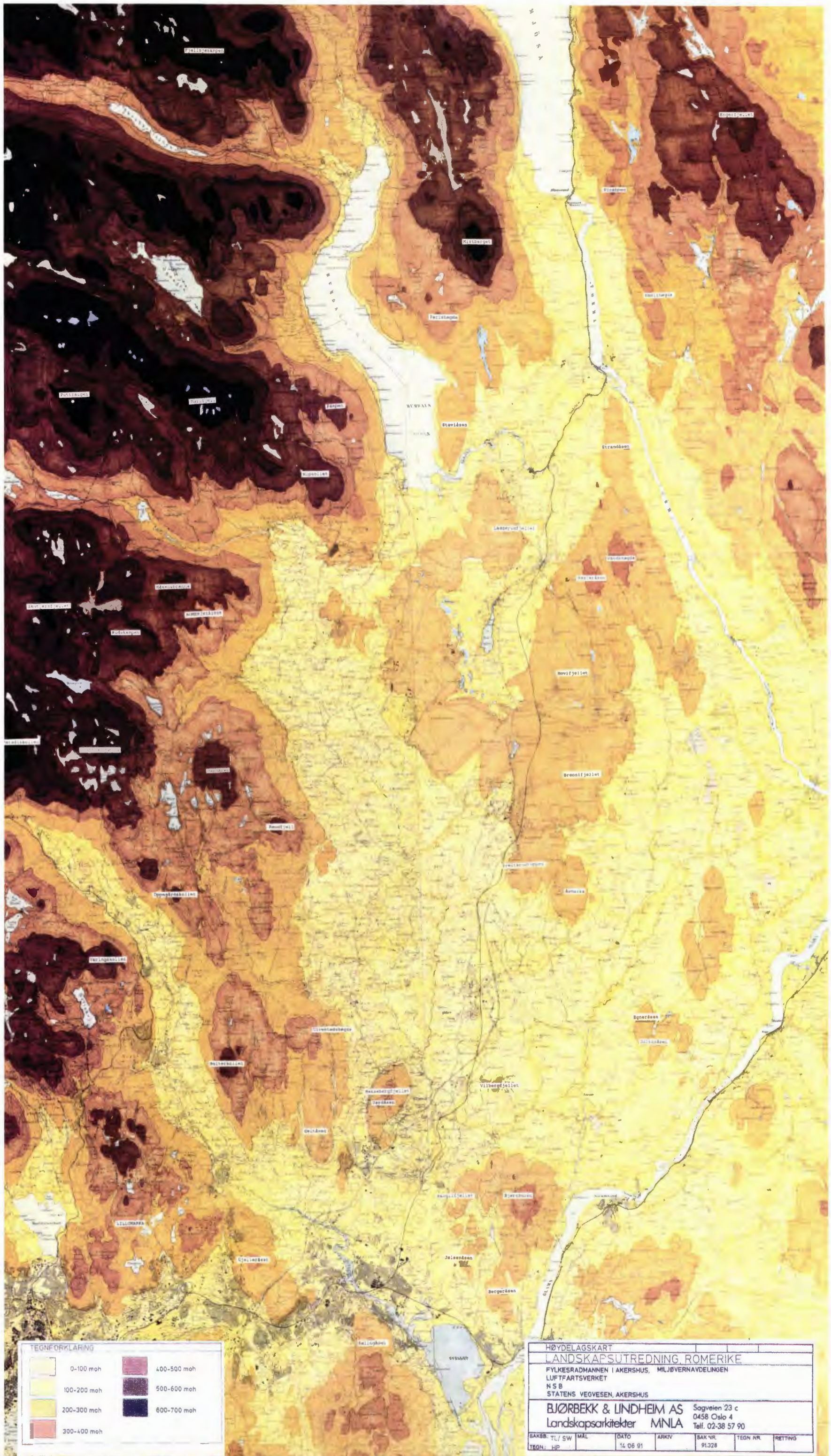
FAGLIGE KILDER

Fylkeslandbrukskontoret i Akerhus
v/Trond Løfsgård.

Institutt for landskapsarkitektur, NLH-Ås
v/professor Magne Bruun.

Jordforsk., NLH-Ås
v/professor Steinar Skjeseth.

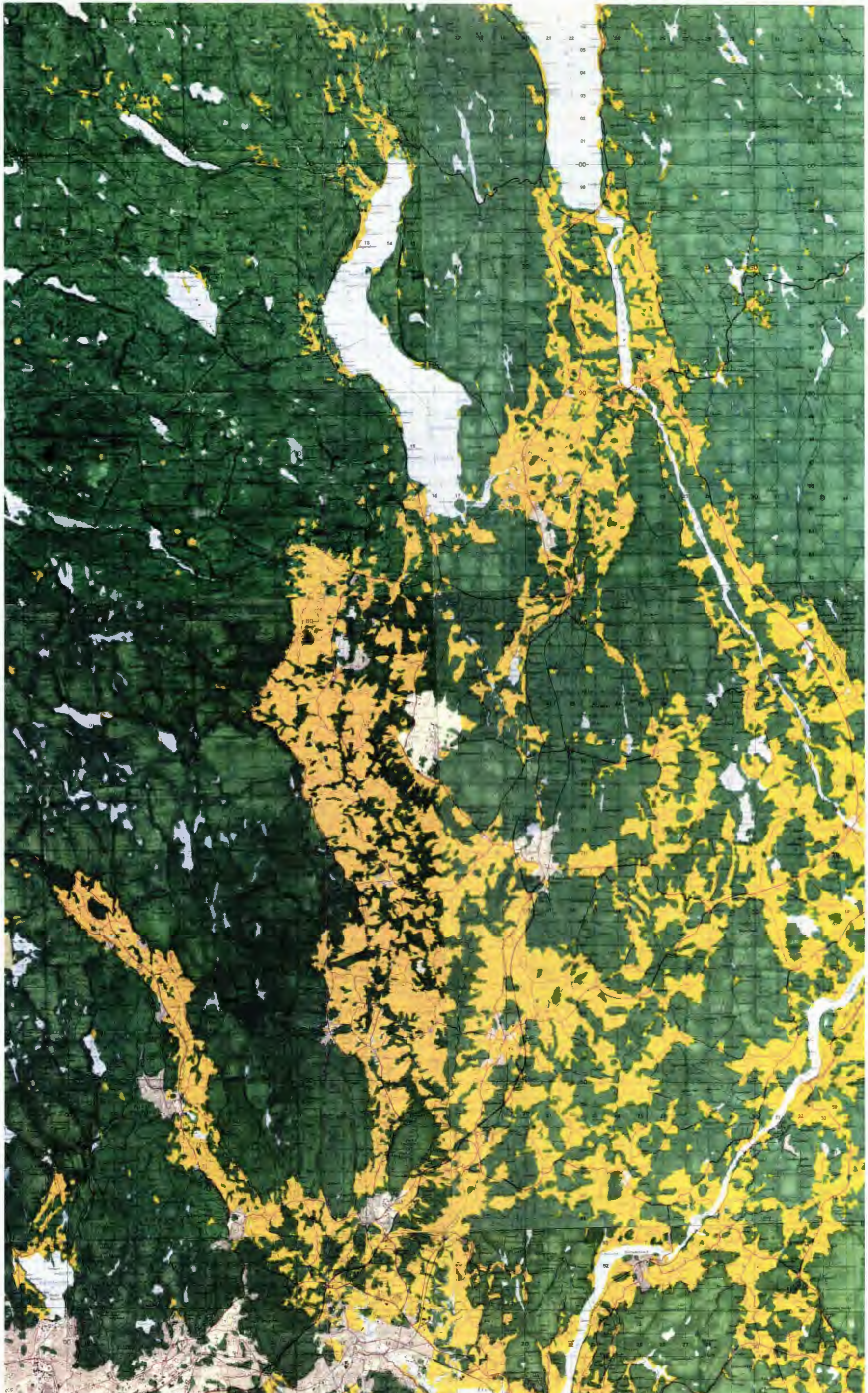

TEGNFORKLARING

	0-100 moh		400-500 moh
	100-200 moh		500-600 moh
	200-300 moh		600-700 moh
	300-400 moh		

HØYDELAGSKART							
LANDSKAPSPUTREDNING ROMERIKE							
FYLKESRADMANNEN I AKERSHUS, MILJØVERNADDELINGEN							
LUFTFARTSVERKET							
NSB							
STATENS VEGVESEN, AKERSHUS							
BJØRBEKK & LINDHEIM AS						Sagveien 23 c	
Landskapsarkitekter						0458 Oslo 4	
MNLA						Telf. 02-38 57 90	
SAKSB. TL / SW	MAL	DATA	ARKIV	SAK NR.	TEGN NR.	RETTING	
TEGN: HP		14 06 91		91328			

TEGNFORKLARING

	Skog og skogbruksland
	Landbruksland
	ETTSTEDER B 1:1000

AREALBRUKSKART					
LANDSKAPSUTREDNING, ROMERIKE					
FYLKESRÅDMANNEN I AKERSHUS, MILJØVERNAVDELINGEN					
LUFFARTSVERKET					
N S B					
STATENS VEDVESEN AKERSHUS					
BJØRBEKK & LINDHEIM AS			Sogvæn 23 c		
Landskapsarkitekter			0458 Oslo 4		
MNLA			Telf. 02-38 57 90		
SAKSEL. T. I. SW	MÅL	STATS.	ARKIV	SAK-NR	TEGN-NR
1801	1:5000	14 06 91		91328	

TEGNFORKLARING

- VANNKORPER
- GRØNNSKAP
- VEGETASJONSKANT

EKSEMPLER PÅ SÆRPREGET LANDSKAP

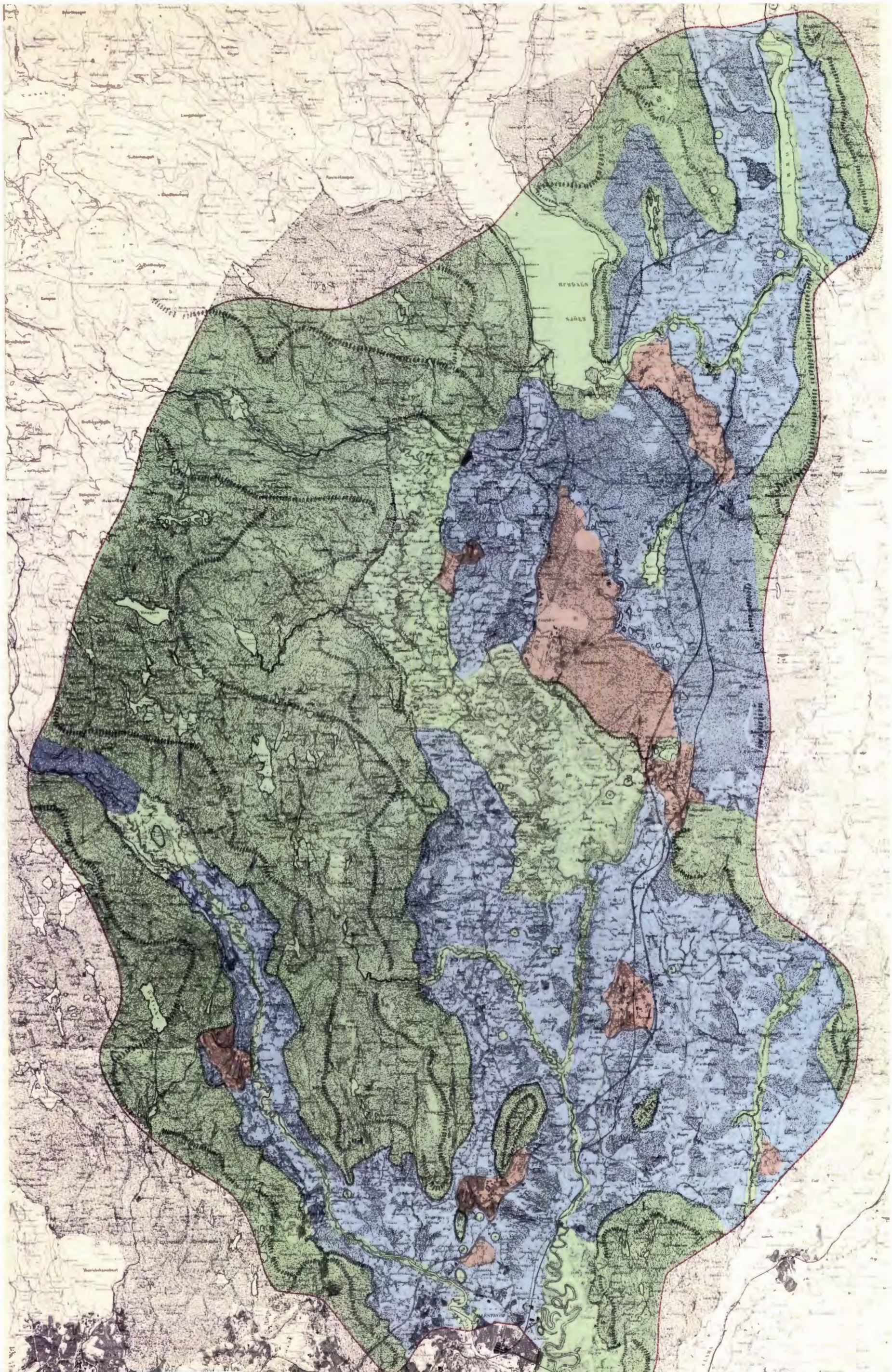
- PENTAGONER
- IRREGULÆRE FORMER
- KIRKER
- HAGEMARK

LANDSKAPSANALYSEKART
LANDSKAPSPÅFØRNING RØMERIKE

FYLKESRÅDMANNEN I AKERSHUS, MILJØVERNADDELINGEN
LUFTFARTSVERKET
NSB
STATENS VEIVERSEN AVØRSHUS

BJØRBEKK & LINDHEIM AS Sogveien 23 c
Landscapsarkitekter MNLA 0458 Oslo 4
Telf. 02-38 57 90

SAKSBEH. / SW. MÅL	DATE	ARKIV	SAKAR	TIDSP. NR.	RETTING
1339-14	14.06.91		91328		

TEGNFORKLARING

	I - OMRÅDE MEST SÅRBART
	II - OMRÅDE MIDDELS SÅRBART
	III - OMRÅDE - MINST SÅRBART

SÅRBARHETSKART
 LANDSKAPsutREDNING ROMERIKE
 FYLKESRÅDMANNEN I AKERSHUS, MILJØVERNADDELINGEN
 LUFTFARTSVERKET
 N S B
 STATENS VEGVESEN, AKERSHUS

BJØRBEKK & LINDHEIM AS Sogveien 23 c
 Landskapsarkitekter MNLA 0458 Oslo 4
 Telf. 02-38 57 90

BAKSE. TL 75W 1MAL	DATO 14 06 91	ARKIV	SAK NR 91328	TEGN NR	RETNING
TEGN. HP					

